

การเพิ่มความถี่มูลฐานเกี่ยวกับการปลอมเอกสารราชการในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอก
เงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการปลอมหนังสือเดินทาง

นางสาวปวีณา จิรัฐติกร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROVIDING THE OFFENCE OF OFFICIAL DOCUMENT FORGERY AS PREDICATE OFFENCE IN
ANTI MONEY LAUNDERING CONTROL ACT B.E. 2542 : A STUDY OF PASSPORT FORGERY
OFFENCE

Miss Paweena Jirattikorn

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

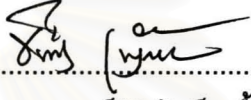
Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเพิ่มความถี่มูลฐานเกี่ยวกับการปลอมเอกสารราชการใน
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษา
กรณีการปลอมหนังสือเดินทาง

โดย นางสาวปวีณา จิรัฐติกร
สาขาวิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

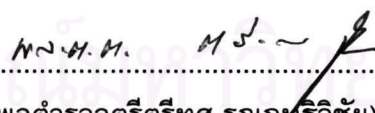
 คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธ์ุ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

 กรรมการ
(พลตำรวจตรีตรีทศ รณฤทธิวิชัย)

 กรรมการ
(พันตำรวจเอกยุทธบูล ดิสสะมาน)

ปวีณา จิรัฐติกร : การเพิ่มความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมเอกสารราชการในพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการปลอมหนังสือเดินทาง.
(PROVIDING THE OFFENCE OF OFFICIAL DOCUMENT FORGERY AS PREDICATE
OFFENCE IN ANTI MONEY LAUNDERING CONTROL ACT B.E. 2542 : A STUDY OF
PASSPORT FORGERY OFFENCE) อ. ที่ปรึกษา : ศ.วีระพงษ์ บุญญโญภาส, 176 หน้า.

การปลอมหนังสือเดินทางจัดว่าเป็นหนึ่งในธุรกิจผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และเป็นเครื่องมือสำคัญที่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด
อย่างอื่น อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงอย่างรุนแรง ซึ่งอาชญากรรม
ดังกล่าวจะมีรูปแบบการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปราม อีกทั้งก่อให้เกิด
ผลตอบแทนจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากศาล โดยอาชญากรจะนำเงินได้เหล่านี้ไปใช้เป็น
ต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อไปไม่จบสิ้น กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากต่อการป้องกันและ
ปราบปราม นอกจากนี้ บทบัญญัติกฎหมายที่บังคับใช้แก่อาชญากรรมดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำ
ให้ไม่สามารถบรรลุผลในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดให้
ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดเฉพาะแยกออกมาต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับเอกสาร
และมีได้กำหนดบทลงโทษที่มีความรุนแรงเพียงพอ รวมทั้งมีกระบวนการรับทรัพย์สินที่ยึดมา ไม่
สามารถตัดวงจรเงินได้จากการกระทำความผิดได้อย่างทันที่

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหามาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและ
ปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางมาบังคับใช้ ซึ่งได้แก่ มาตรการตาม
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีบทลงโทษ
ทางอาญาที่รุนแรง และมีมาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้สามารถตัดวงจร
ทางการเงินขององค์กรอาชญากรรมได้ เพื่อนำมาตรการในกฎหมายดังกล่าวมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่
เกิดขึ้น จึงสมควรกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน
ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2549.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4786273024 : MAJOR LAWS

KEY WORD: PASSPORT FORGERY / MONEY LAUNDERING CONTROL ACT

PAWEENA JIRATTIKORN : PROVIDING THE OFFENCE OF OFFICIAL
DOCUMENT FORGERY AS PREDICATE OFFENCE IN ANTI MONEY
LAUNDERING CONTROL ACT B.E. 2542 : A STUDY OF PASSPORT FORGERY
OFFENCE. THESIS ADVISOR : PROF.VIRAPONG BOONYOBHAS, 176 pp.

The passport forgery is one of the illegal business practices committed by transnational organized crime. It is also viewed as a significant tool used to facilitate other offences, therefore contribute to adversely impinge on society, economy, and stability as well. Likewise, such a crime is somewhat intricate to be suppressed. Due to large amounts of rewards, the criminal can exploit money from crime as a capital to commit more offences. This ultimately turns into circle of crime, difficult to prevent and subdue. Additionally, the law regulating those is considered so ineffective that cannot achieve its purpose for crime control, mainly in view of the fact that the Criminal Code does not distinguish the passport forgery from the offences relating to documents, and does not designate the proper penalty, together with the complicated civil forfeiture measure, as a consequence, the fight against money laundering become difficult.

Accordingly, it is requisite to determine the effective legal measures in order to prevent and suppress passport forgery offence, such as Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 which offers supreme criminal sanctions and effective civil forfeiture measure so as to tackle money laundering. After all, in an attempt to take legal measure to solve the existing problem, it is thus necessary to enact passport forgery offence as a predicate offence in the Anti-Money Laundering Act B.E. 2542.

Field of study.....Laws.....Student's signature.....

Academic year.....2006.....Advisor's signature.....

P. Jirattikorn

V. Boonyobhas

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและได้สละเวลาในการให้ คำปรึกษา ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ อย่างมากแก่ผู้เขียน

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็น ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กับผู้เขียน และขอกราบขอบพระคุณท่านรอง ศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์ พลตำรวจตรีตรีทศ รัตนฤทธิชัย และพันตำรวจเอกยุทธบูล ดิส สะมาน ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษา ตรวจสอบ วิทยานิพนธ์ และให้ข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้ความ สนใจไม่มากนักน้อย หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอรับไว้แต่ เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง.....	7
2.1 ความหมายและความสำคัญของหนังสือเดินทาง.....	7
2.2 วิวัฒนาการของหนังสือเดินทาง.....	9
2.2.1 วิวัฒนาการของหนังสือเดินทางในโลก.....	9
2.2.2 วิวัฒนาการของหนังสือเดินทางในประเทศไทย.....	11
2.3 ประเภทของหนังสือเดินทาง.....	15
2.3.1 ประเภทของหนังสือเดินทางในโลก.....	16
2.3.2 ประเภทของหนังสือเดินทางในประเทศไทย.....	18
2.4 รูปแบบและวิธีการปลอมหนังสือเดินทาง.....	21
2.5 สถิติข้อมูลของการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทาง.....	22
2.6 ผลกระทบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทาง.....	28
2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย.....	32
2.7.1 ประมวลกฎหมายอาญา.....	32
2.7.2 พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.....	48

2.8	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ.....	48
2.8.1	กฎหมายของประเทศอังกฤษ.....	49
2.8.2	กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	51
2.9	กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง.....	54

บทที่ 3 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

	การฟอกเงิน.....	60
3.1	ความรู้ทั่วไปของการฟอกเงิน.....	60
3.2	ความผิดมูลฐานกับการฟอกเงิน.....	63
3.2.1	ความหมายและความสำคัญของความผิดมูลฐาน.....	63
3.2.2	เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดความผิด มูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงินในประเทศไทย.....	65
3.2.2.1	เหตุผลและความจำเป็นด้านต่างประเทศ.....	66
3.2.2.2	เหตุผลและความจำเป็นภายในประเทศ.....	67
3.3	แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	69
3.3.1	แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ ประเทศไทย.....	69
3.3.2	แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ ต่างประเทศ.....	72
3.3.2.1	แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	73
3.3.2.2	แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ ประเทศออสเตรเลีย.....	75
3.3.2.3	แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม	

	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง.....	76
	3.3.2.4 แนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ ประเทศไต้หวัน (สาธารณรัฐประชาชนจีน).....	78
3.4	มาตรการที่สำคัญในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน.....	80
	3.4.1 มาตรการดำเนินคดีอาญา.....	80
	3.4.2 มาตรการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	81
	3.4.3 มาตรการอื่น ๆ.....	82
3.5	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน.....	83
	3.5.1 หน่วยงานในระดับบริหาร.....	83
	3.5.2 หน่วยงานและผู้มีอำนาจหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ.....	83
	3.5.3 หน่วยงานประสานงานและหน่วยงานเสริม.....	84
3.6	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	86
	3.6.1 ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ในส่วนของความผิดมูลฐาน.....	86
	3.6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	89
	3.6.3 ปัญหาและอุปสรรคภายในองค์กร.....	93

บทที่ 4 การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิด

	มูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	96
4.1	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง.....	96
	4.1.1 ข้อพิจารณาด้านกฎหมาย.....	97
	4.1.2 ข้อพิจารณาด้านอื่น ๆ	101
4.2	เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	104
	4.2.1 เหตุผลและความจำเป็นในด้านการป้องกัน	

	และปราบปรามอาชญากรรม.....	105
4.2.2	เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนฐานความผิด.....	107
4.2.3	เหตุผลและความจำเป็นด้านภายในประเทศ.....	110
4.2.4	เหตุผลและความจำเป็นด้านต่างประเทศ.....	111
4.3	หลักเกณฑ์ในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	112
4.3.1	ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มี ลักษณะเป็นองค์การอาชญากรรม.....	113
4.3.2	ความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบ อาชญากรรมทำให้ได้รับผลตอบแทนสูง.....	114
4.3.3	ความผิดที่มีลักษณะของการกระทำที่ สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปราม.....	115
4.3.4	ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคง ของรัฐในทางเศรษฐกิจ.....	116
4.4	แนวทางในการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอม หนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	117
4.4.1	การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา.....	118
4.4.2	การแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	124
4.5	ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการกำหนดความผิด เกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	128
4.6	ผลที่ประเทศไทยจะได้รับจากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับ การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	130
4.6.1	ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจาก การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม	

การฟอกเงิน.....	131
4.6.2 ผลกระทบจากการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับ	
การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิด	
มูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ	
ปราบปรามการฟอกเงิน.....	133
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	136
บทสรุป.....	136
ข้อเสนอแนะ.....	139
รายการอ้างอิง.....	145
ภาคผนวก.....	150
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	176

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมได้พัฒนารูปแบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะอาชญากรรมดั้งเดิมมักมีกระบวนการในการประกอบอาชญากรรมที่ไม่มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน แต่การประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันได้ถูกพัฒนากลายเป็นองค์กรอาชญากรรม โดยองค์กรเหล่านี้ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการกระทำผิดกฎหมาย มีการจัดระบบการป้องกันการจับกุมและการดำเนินคดีอย่างรัดกุม รวมทั้งมีการจัดลำดับการบังคับบัญชาของบุคคลที่ร่วมกระทำ ความผิด การสั่งการหรือการสื่อสารจะกระทำเป็นความลับเพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกรู้ตลอดจนมีการรักษาความลับอย่างเคร่งครัด ทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวน แสวงหาพยานหลักฐานในการมัดตัวผู้กระทำความผิด ลักษณะของธุรกิจใองค์กรอาชญากรรมมักจะเป็นธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด สินค้าหนีภาษี การปลอมหนังสือเดินทาง เป็นต้น ส่งผลให้องค์กรอาชญากรรมมีรายได้หมุนเวียนเป็นจำนวนมหาศาล และจะนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเหล่านั้นเข้าสู่กระบวนการฟอกเงินโดยการโอนหรือเปลี่ยนสภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ดูว่าเป็นสิ่งที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วจะนำไปใช้เป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อ ๆ ไปไม่จบสิ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจสังคม และประชาชนโดยรวมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ องค์กรอาชญากรรมดังกล่าวยังได้มีการพัฒนารูปแบบ จากเดิมที่กระทำความผิดอย่างมีขอบเขตอยู่ภายในประเทศได้เปลี่ยนเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ หรือเรียกว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงและแผ่ขยายขอบเขตความเสียหายอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นหนึ่งในธุรกิจผิดกฎหมายที่องค์กรอาชญากรรมในประเทศและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้กระทำขึ้น ซึ่งถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ได้หลายรูปแบบ เช่น การก่อการร้าย การค้าอาวุธ การค้าหญิงค้าเด็ก การลักลอบเข้าเมือง เป็นต้น เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมในประเทศและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมักจะมีการแสวงหาประโยชน์จากการใช้หนังสือเดินทาง เพื่อความสะดวกแก่การกระทำความผิด ซึ่งการกระทำดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศ รวมทั้งทำให้เกิดการบั่นทอนสัมพันธภาพระหว่างประเทศ นานาประเทศจึงได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและแสวงหามาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันการปลอมหนังสือเดินทาง เช่น มติ UN

Resolution 1373 (2001) ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “แต่ละประเทศควรจะป้องกันการเดินทางเข้าออกประเทศของผู้ก่อการร้ายและกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยใช้มาตรการควบคุมตามแนวชายแดนที่มีประสิทธิภาพ มาตรการควบคุมการออกเอกสารการแสดงผลและเอกสารเดินทาง รวมถึงใช้มาตรการที่จะป้องกันการปลอมเอกสาร การปลอมลายมือชื่อ หรือการใช้เอกสารแสดงผลไปในทางฉ้อฉล และประเทศต่าง ๆ ควรจะหาหนทางในการสนับสนุนความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงปฏิบัติการโดยเน้นถึงภัยคุกคามที่เกิดจากการก่อการร้าย” นอกจากนี้ยังมีพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea, Air, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime-MSP) ซึ่งเป็นอนุบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime – UNTOC) โดยพิธีสารดังกล่าวได้กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกจำเป็นต้องมีกฎหมายภายในที่กำหนดให้การผลิต การจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองหนังสือเดินทางปลอมหรือเอกสารแสดงผลปลอมเป็นความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็ความผิดสำเร็จหรือพยายามกระทำความผิดก็ตาม รวมทั้งเอาผิดแก่ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย นอกจากนี้ยังได้ให้กำหนดเหตุเพิ่มโทษสำหรับความผิดดังกล่าว หากกระทำในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและความปลอดภัยของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นการกระทำอย่างไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือแสวงหาประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยกลายเป็นแหล่งผลิต ส่งออก ทางผ่าน ที่พักขององค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลอมหนังสือเดินทาง ซึ่งเกิดจากสาเหตุและปัจจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมไทย
2. ทางราชการไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดและมีการอำนวยความสะดวกในการเข้าเมืองเป็นอย่างมาก
3. ภูมิศาสตร์ของประเทศ
4. การค้ามนุษย์และการลักลอบขนคนข้ามชาติที่ประเทศไทยมีสถานะเป็นต้นทางปลายทาง และทางผ่าน
5. สภาพอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการฉ้อโกงบัตรเครดิต การฉ้อโกงเข้าซื้อรถยนต์ ที่ยังอ่อนการเยียวยา
6. การทุจริตของผู้บังคับใช้กฎหมาย
7. ปัญหาการก่อการร้ายที่ยังคุกรุ่นทั่วโลก

8. กฎหมายและบทลงโทษในคดีเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางในประเทศไทยค่อนข้างเบา กล่าวคือ การปลอมหนังสือเดินทางต่างประเทศจะมีความผิดฐานปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 264¹ เท่านั้น ซึ่งจะมีโทษน้อยกว่าการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทยที่เป็นความผิดฐานปลอมเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 265²

จากสาเหตุและปัจจัยดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยได้รับการร้องเรียนจากนานาชาติอยู่เนือง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์อันดีของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น ประเทศไทยโดยสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมจึงได้ให้ความสนใจต่อการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ให้ผู้กระทำความผิดฐานการปลอมหนังสือเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเดินทางของประเทศไทย หรือหนังสือเดินทางของต่างประเทศ ต้องได้รับโทษหนักยิ่งขึ้นกว่าการปลอมเอกสารทั่วไป ซึ่งเป็นการคุ้มครองหนังสือเดินทาง โดยถือว่าหนังสือเดินทางเป็นเอกสารราชการประเภทหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม โทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ย่อมไม่เพียงพอต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลตอบแทนมหาศาลจากการกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานั้น มีข้อจำกัดตามกฎหมายอย่างมาก เช่น การริบทรัพย์สินในทางอาญาไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยถ้าไม่มีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดและในการพิสูจน์ความผิดจำเลยนั้นจะต้องมีการพิสูจน์โดยปราศจากสงสัย จึงจะใช้มาตรการริบทรัพย์สินได้ ซึ่งแตกต่างจากมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น การยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ได้มาจากการกระทำซึ่ง

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 “ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำไปเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่นนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 “ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท”

เป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นการความผิดมูลฐาน หากศาลเชื่อว่าเงินหรือทรัพย์สินใดเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยที่ศาลอาจจะไม่พิจารณาถึงว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้น ๆ หรือไม่ ดังนั้น หากมีการเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการสกัดกั้นการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด อันเป็นการตัดวงจรเงินได้ขององค์กรอาชญากรรม ทำให้ไม่สามารถนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปใช้ โดยมีการนำมามาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้บังคับกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่ทำได้กว้างขวางกว่ามาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา ทำให้สามารถริบทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดข้อจำกัดของมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ วิธีการ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง
2. เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี ความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนศึกษาแนวทางของต่างประเทศในเรื่องดังกล่าว
3. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
4. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผล ความจำเป็น แนวทางในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนศึกษามาตรการในการบังคับใช้กฎหมายต่อความผิดดังกล่าว
5. เพื่อให้ทราบถึงผลที่จะได้รับจากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ ความปลอดภัยของประเทศ และเอื้ออำนวยต่อการก่อการกระทำความผิดอื่น ๆ ตามมา เช่น การก่อการร้าย การค้ำมนุษย์ การค้ายาเสพติด เป็นต้น แต่การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดดังกล่าวยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ เนื่องจากบทบังคับตามประมวลกฎหมายอาญามีการกำหนดโทษไว้ไม่เหมาะสม โดยลักษณะโทษเบาเกินไป ทำให้ไม่สามารถบรรลุผลในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จึงสมควรที่จะนำเอามาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้เพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมและนำบทบังคับที่เกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์สินค้าใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง ซึ่งต้องกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดดังกล่าวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญา โดยจะกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อที่จะได้นำเอามาตรการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความ ตำรา กฎหมาย ความคิดเห็นของนักกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ วิธีการ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี ความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนทราบแนวทางในการกำหนดความผิดมูลฐานของต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
4. ทำให้ทราบถึงเหตุผล ความจำเป็น แนวทางในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
5. ทำให้ทราบถึงผลที่จะได้รับจากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

บทที่ 2

หนังสือเดินทางและความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกกำลังเคลื่อนเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม นานาประเทศจึงมีการร่วมมือและเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจมากขึ้น การแข่งขันชิงความได้เปรียบทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ต้องมีการติดต่อระหว่างประเทศ ซึ่งหนังสือเดินทางก็เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ใช้สำหรับเดินทางจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง โดยหนังสือเดินทางในอดีตนั้น แม้จะมีความแตกต่างไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่ก็ได้มีการพัฒนาการตามสังคมที่เปลี่ยนไป จนกระทั่งมีรูปแบบและลักษณะที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งทุกประเทศยอมรับและนำไปใช้ในการออกหนังสือเดินทางของประเทศตน นอกจากนี้ หนังสือเดินทางยังถูกใช้เป็นเครื่องมือขององค์กรอาชญากรรมในอำนวยความสะดวกต่อการกระทำความผิดข้ามชาติ โดยองค์กรอาชญากรรมมักจะใช้หนังสือเดินทางปลอมมากกว่าที่จะใช้หนังสือเดินทางจริง เพื่อยากแก่การสืบหาพยานหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงเป็นอย่างมาก ประเทศไทยและนานาประเทศจึงได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว โดยการกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดและมีโทษอาญา รวมทั้งประสานความร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวในรูปแบบอนุสัญญาด้วย

2.1 ความหมายและความสำคัญของหนังสือเดินทาง

“หนังสือเดินทาง” คือ เอกสารสำคัญประจำตัวที่รัฐบาลประเทศหนึ่งออกให้แก่พลเมืองหรือคนชาติของตน เพื่อใช้แสดงตนในการเดินทางไปต่างประเทศ ในทางปฏิบัติ ประเทศเจ้าของหนังสือเดินทางจะร้องขอให้ประเทศอื่น ๆ ให้ความสะดวก ความปลอดภัย ความช่วยเหลือ หรือความคุ้มครองทางกฎหมายขณะที่พลเมืองของตนอยู่ในประเทศนั้น ๆ โดยหนังสือเดินทางต้องได้รับการประทับการตรวจลงตราหรือวีซ่าจากหน่วยงานของประเทศที่จะเดินทางไปเยือน เว้นแต่จะมีความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราระหว่างประเทศ¹

¹ <http://www.mfa.go.th/web/872.php>

สำหรับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ “หนังสือเดินทาง” ว่า หมายถึง หนังสือสำคัญประจำตัวซึ่งทางราชการของประเทศหนึ่งออกให้แก่พลเมืองของประเทศนั้น เพื่อให้ความคุ้มครองในการเดินทางไปในดินแดนต่างประเทศ

นอกจากนี้ หนังสือเดินทางยังมีความหมายครอบคลุมถึงเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทางทุกชนิด เช่น เอกสารสำหรับคนต่างด้าว (Travel Document for Aliens) ซึ่งออกให้แก่คนต่างด้าวบางจำพวกที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักร เช่น บุคคลที่ไม่อาจขอรับหนังสือเดินทางหรือเอกสารการเดินทางจากประเทศที่ตนเคยได้รับสัญชาติเดิม เอกสารเดินทางฉุกเฉิน (Emergency Certificate) ที่ออกให้แก่คนต่างด้าวเพื่อใช้ในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักร เอกสารเดินทางของสหประชาชาติ แลซเซ่ปาสเซ่ (Laissez-passer) ที่สหประชาชาติออกให้แก่เจ้าหน้าที่ของตนเพื่อใช้แสดงตัวในการเดินทาง นอกจากนี้ รัฐบาลไทยโดยกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีได้ออกเอกสาร Seaman's Discharge Book สำหรับคนประจำเรือ ทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างด้าวทำงานบนเรือไทย รวมทั้งหนังสืออนุญาตให้เดินทางเข้าประเทศ (Visa) เป็นต้น

หนังสือเดินทางเป็นสิ่งที่มีความสำคัญตั้งแต่ในอดีต ดังคำกล่าวของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ว่า “สมัยหนึ่ง ผู้ที่เป็นเจ้าของประเทศรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นคนสัญจรจากต่างประเทศเข้ามาในบ้านเมืองของตน และยิ่งมาตั้งรกรากทำมาหากินก็ยิ่งดี เพราะอาการเช่นนั้นแสดงถึงบุญญาบารมีของผู้ปกครองแผ่นดินว่าสามารถปกครองบ้านเมืองได้ร่มเย็นเป็นสุข แต่ผู้ปกครองแผ่นดินในสมัยนี้ดูเหมือนจะมีความหวาดระแวงในต่างถิ่นต่างภาษา ใครจะเข้าออกนอกในก็ต้องตรวจตราด้วยความระมัดระวัง พยายามวางระเบียบกวดขันไว้ต่าง ๆ กัน จนในที่สุดผู้เดินทางจากประเทศหนึ่งจะไปถึงที่หมายได้ก็แต่โดยยาก ...ที่ว่ามาเช่นนี้ดูเหมือนจะเป็นอาการที่ปรากฏในทุกประเทศ...คนแปลกหน้ามาจากที่อื่นก็ย่อมจะต้องได้รับการสำรวจตรวจตราอย่างเข้มงวดไม่ปล่อยให้เข้าออกประเทศได้ตามใจ ฝ่ายผู้ปกครองแผ่นดินเป็นฝ่ายคอยระวังคนเข้าออกประเทศอยู่ด้วยระเบียบและพิธีอันเคร่งครัดต่าง ๆ”² ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หนังสือเดินทางนั้น ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการที่รัฐดำเนินการควบคุมการเข้าออกประเทศของพลเมืองของตน เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในดินแดน อันจะส่งผลให้ประชาชนในรัฐมีความเป็นอยู่อย่างปลอดภัย

² ถาวร เชาววิษารัตน์, “การติดสติ๊กเกอร์วีซ่าปลอมลงในหนังสือเดินทางเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารราชการหรือไม่”, วารสารอัยการ 20, 228 (กุมภาพันธ์ 2540): 45.

ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของโลกได้ดำเนินมาจนกลายเป็นยุคโลกาภิวัตน์ มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและการคมนาคม ทำให้พรมแดนของประเทศต่าง ๆ เปิดกว้างมากขึ้น หลายประเทศได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การคมนาคม การท่องเที่ยว ทำให้ผู้คนจากนานาประเทศเดินทางเข้ามายังอีกประเทศหนึ่งเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการเดินทางนั้น สิ่งแรกที่จำเป็นจะต้องมี คือ หนังสือเดินทาง เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศทราบว่าบุคคลผู้ถือหนังสือเดินทางนั้น เป็นบุคคลชาติใด เพศชายหรือหญิง อายุเท่าไร ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ และได้ผ่านเข้าออกช่องทางที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ กล่าวคือ หนังสือเดินทางนั้นเปรียบเสมือนบัตรประชาชนในระดับนานาชาตินั่นเอง ฉะนั้นในการติดต่อราชการ ที่ว่าการเขต หรือที่ว่าการอำเภอ เพื่อทำธุรกรรมต่าง ๆ จะต้องใช้บัตรประชาชนชนิดใด เมื่อเดินทางออกจากประเทศและเข้าไปยังประเทศใด ก็ต้องมีหนังสือเดินทางเป็นใบผ่านทางฉนั้น

จากความสำคัญของหนังสือเดินทาง ทำให้อาชญากรที่ประสงค์จะกระทำความผิดข้ามชาติ มักจะใช้หนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการก่ออาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ เช่น การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย การค้าอาวุธ เป็นต้น เนื่องจากหนังสือเดินทางปลอมเป็นสิ่งที่อาชญากรใช้ในการแสดงตัวเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าตนเป็นบุคคลอื่น หรือทำให้เข้าใจว่าอาชญากรนั้นเป็นบุคคลธรรมดา จึงช่วยให้การปกปิด อำพราง ซ่อนเร้นตัวตนที่แท้จริงของอาชญากรผู้นั้นเป็นไปอย่างง่ายขึ้น อันจะทำให้ยากแก่การสืบหาพยานหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิด

2.2 วิวัฒนาการของหนังสือเดินทาง

หนังสือเดินทางเป็นสิ่งที่มีการกำเนิดและวิวัฒนาการตามการเปลี่ยนแปลงของสภาวะสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในอดีตมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ได้ถูกพัฒนาโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งทุกประเทศต่างยอมรับ และนำไปใช้ในการผลิตหนังสือเดินทางของประเทศตน

2.2.1 วิวัฒนาการของหนังสือเดินทางในโลก

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า หนังสือเดินทางได้ถือกำเนิดขึ้นมาในช่วงระยะเวลา 450 ปี ก่อนคริสต์ศักราช โดยได้มีข้าราชการของกษัตริย์อาทาเซอเซส (Artaxerxes) แห่งกรุงเปอร์เซีย ที่ชื่อว่า นีอะไมอะ (Nehemiah) ได้ขออนุญาตเดินทางไปท่องเที่ยวอาณาจักรอิ

บรูไน (Judah) ซึ่งกษัตริย์อาทาเซอเซสก็ได้อนุญาตและมอบจดหมายให้โมะนำเอาไปให้แก่รัฐบาลของอาณาจักรอิบรูไน เพื่อขอให้อำนวยความสะดวกและคุ้มครองความปลอดภัยแก่ตัวโมะนำ เมื่อเขาเดินทางผ่านดินแดนดังกล่าว

ในสมัยยุคกลางของยุโรป ได้กำเนิดคำว่า “หนังสือเดินทาง” (Passport) ขึ้น เนื่องจากเกิดความต้องการเอกสารเพื่อผ่านประตูกำแพงเมือง หรือที่เรียกว่า “the porte” ดังนั้น คำดังกล่าวจึงกลายมาเป็นคำว่า “passport” ซึ่งหนังสือเดินทางนั้น จะออกให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และเนื้อหาภายในจะประกอบด้วย ชื่อเมืองที่เจ้าของหนังสือเดินทางได้รับอนุญาตให้เดินทางผ่าน หนังสือเดินทางรูปแบบดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำมาใช้ในประเทศฝรั่งเศส จนถึงปี ค.ศ. 1860 โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว หนังสือเดินทางมักจะถูกใช้สำหรับการเดินทางสู่รัฐที่ห่างจากชายฝั่ง (inland city) แต่จะไม่ค่อยนิยมใช้ในการเดินทางไปสู่เมืองท่า (sea port) เนื่องจากเป็นเขตการค้าเสรี ต่อมาหนังสือเดินทางก็ได้มีวิวัฒนาการด้านรูปแบบ โดยจะประกอบด้วยรายละเอียดทางด้านกายภาพของตัวเจ้าของหนังสือเดินทาง และเมื่อถึงศตวรรษที่ 20 รูปแบบของหนังสือเดินทางจะมีรูปภาพของตัวเจ้าของหนังสือเดินทางด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบของหนังสือเดินทางมีความหลากหลายตามแต่รัฐบาลผู้ออกหนังสือเดินทางจะคิดค้นขึ้น โดยมีได้มีการกำหนดรูปแบบของหนังสือเดินทางที่เป็นมาตรฐานสากลไว้ เนื่องจาก การเดินทางเข้าออกประเทศมิได้เป็นที่นิยมมากนัก จนกระทั่งภายหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการประชุม ณ กรุงปารีสว่าด้วยระเบียบเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ภาษีศุลกากร และใบอนุญาตผ่านทาง ค.ศ. 1920 (International Conference on Passport, Customs Formalities and Through Tickets, 1920) จึงได้เกิดข้อตกลงเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานหนังสือเดินทางที่ออกโดยประเทศสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติ (the League of Nations) เป็นครั้งแรก และต่อมาในปี ค.ศ. 1947 ได้มีการก่อตั้งองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (the International Civil Aviation Organization-ICAO) ซึ่งทั้งสององค์การนี้ได้ร่วมมือกันจัดทำคู่มือเกี่ยวกับมาตรฐานในการจัดทำรูปเล่มและลักษณะของหนังสือเดินทางขึ้น

ในปัจจุบัน รูปเล่มและลักษณะของหนังสือเดินทางที่เป็นมาตรฐานสากลนั้น หน้าปกจะระบุชื่อประเทศที่ออกหนังสือเดินทาง ส่วนหน้าถัดไปจะระบุรายละเอียดของตัวผู้ถือหนังสือเดินทาง อาทิเช่น ชื่อ สกุล สถานที่เกิด เป็นต้น และชื่อของรัฐบาลที่มีอำนาจออกหนังสือเดินทางฉบับนั้น (บางประเทศในสหภาพยุโรปอาจจะระบุรายละเอียดดังกล่าวไว้ในหน้าถัดจากปกหลังก็ได้) สำหรับหน้าถัดไปอีกนั้นจะเป็นหน้ากระดาษเปล่า เพื่อเว้นที่ว่างสำหรับการตรวจลงตราหรือประทับวีซ่า หรือประทับตราเข้าออกประเทศ และหนังสือเดินทางจะต้องมีหมายเลขประจำหนังสือ

เดินทาง (serial number) ที่ออกโดยรัฐบาลผู้ออกหนังสือเดินทาง พร้อมด้วยข้อความขออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางอีกด้วย

นอกจากนี้ องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ยังได้กำหนดมาตรฐานของหนังสือเดินทาง ให้มีรูปแบบเป็นหนังสือเดินทางที่สามารถอ่านด้วยเครื่องได้ (Machine-readable passport) และจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบดิจิทัล เพื่อให้ข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในหน้าเดียว อันจะทำให้การควบคุมการเดินทางเข้าออกประเทศและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และจะช่วยให้การป้องกันการปลอมหนังสือเดินทางได้เป็นอย่างดีอีกด้วย³

2.2.2 วิวัฒนาการของหนังสือเดินทางในประเทศไทย

ในอดีต การเดินทางระหว่างประเทศมีความยากลำบากและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ระเบียบกฎหมายการตรวจตราคนเดินทางเข้าออกนอกประเทศยังไม่มีเช่นทุกวันนี้ การเดินทางไปต่างบ้านต่างเมืองยังจำกัดขอบเขตอยู่กับดินแดนที่ใกล้ชิดกัน บุคคลที่จะเดินทางติดต่อกับต่างประเทศมีเพียงชนชั้นปกครอง ชุนนาง พ่อค้า และนักศาสนา ส่วนพลเมืองของประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีการเดินทางไปต่างประเทศมากนัก การเดินทางของกลุ่มบุคคลดังกล่าวไปต่างรัฐ ส่วนใหญ่จะใช้หนังสือหรือสาส์นของกษัตริย์หรือผู้ปกครองของรัฐตนไปถึงกษัตริย์หรือผู้ปกครองของอีกรัฐหนึ่ง ซึ่งจะระบุถึงวัตถุประสงค์ของการเดินทางของคณะบุคคลของรัฐผู้ส่ง และขอให้รัฐผู้รับให้ความคุ้มครองและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ต่อคณะผู้เดินทาง ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยมีการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทรงแต่งตั้งคณะราชทูตอัญเชิญพระราชสาส์นไปเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศส เป็นต้น

ประวัติการใช้หนังสือเดินทางในสมัยก่อนมีหลักฐานปรากฏในลักษณะต่าง ๆ อาทิเช่น รูปของตราหรือสัญลักษณ์ และต่อมาได้พัฒนากลายเป็นเอกสารและเล่มหนังสือตามลำดับ ซึ่งผู้ปกครองออกให้เพื่อคุ้มครองคนในปกครองที่เดินทางไปต่างแดน แต่ก็ยังไม่ใช่ว่าบังคับว่าจะต้องใช้ในการเดินทางโดยเด็ดขาด ต่อมาเมื่อโลกมีความก้าวหน้าในด้านการ

³ Lloyd Martin, The passport: The History of Man's Most Traveled Document, (Stroud, UK: Sutton Publishing, 2003), p.153.

คมนาคม การติดต่อสื่อสาร การท่องเที่ยว และพัฒนาการของเหตุการณ์ความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างประเทศได้มีส่วนทำให้ประเทศต่าง ๆ พยายามสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ในการเดินทางเข้าออกประเทศที่เข้มงวดมากขึ้น เพื่อใช้ควบคุมการเดินทางเข้าออกประเทศของพลเมืองและคนต่างชาติ หนังสือเดินทางจึงเป็นเอกสารของรัฐและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเดินทางไปต่างประเทศ โดยเริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลายภายหลังสงครามโลก ครั้งที่ 1

สำหรับการใช้หนังสือเดินทางของประเทศไทยนั้น รูปแบบและการใช้หนังสือเดินทางของไทยได้เปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของสังคมไทยและระหว่างประเทศ จนกระทั่ง รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เริ่มปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับรูปแบบ ลักษณะการออกหนังสือเดินทางสำหรับคนไทย โดยออกเป็นหนังสือราชการที่เขียนด้วยลายมือ มีการกำหนดตราประทับเป็นรูปแบบที่แน่นอนบนหนังสือเดินทาง ตราประทับที่พบ คือ ตราพระคชสีห์น้อย ตราพระราชสีห์น้อย หรือตราสุครีพ ระบุระยะเวลาในการใช้งานซึ่งมีอายุ 1 ปี วัตถุประสงค์ในการเดินทาง และมีข้อความขอให้ข้าหลวงมณฑล ผู้ว่าราชการเมืองกรมการจังหวัด อำนาจความสะดวกในการเดินทาง

หนังสือเดินทางที่รู้จักกันในระยะแรกเป็นเอกสารเดินทางที่ทางราชการออกให้แก่บุคคลเพื่อใช้ในการเดินทางระหว่างเขต เมือง มณฑล หรือภายในพระราชอาณาเขต ยังไม่มีหนังสือเดินทางที่ใช้เดินทางไปยังต่างประเทศ ต่อมาฝ่ายราชการสยามในสมัยนั้นได้เริ่มมีดำริให้ออกหนังสือสำหรับตัวคนฝ่ายสยามเดินทางไปต่างประเทศ จึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์ว่า การเดินทางออกนอกพระราชอาณาเขต คนสยามต้องมีจดหมายหรือหนังสือเดินทางสำหรับตัวทุกคนจากเจ้าเมือง จึงอาจสันนิษฐานได้ว่า หนังสือเดินทางไทยในปัจจุบันได้พัฒนามาจากหนังสือเดินทางสำหรับตัวซึ่งใช้กันมาแต่อดีต

ในเวลาต่อมาได้มีการกำหนดให้ใช้หนังสือเดินทางไปยังประเทศห่างไกล ในลักษณะที่พิมพ์ด้วยภาษาฝรั่งเศส 2 หน้า หน้าแรกมีลักษณะเป็นหนังสือราชการที่มีข้อความขออำนาจความสะดวกในการเดินทางให้แก่ผู้ถือหนังสือเดินทาง หน้าที่สองแสดงรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถือหนังสือเดินทาง ซึ่งประกอบด้วยรูปถ่าย อายุ ความสูง สีผม สีตา ใบหน้า ตำหนิ และลายมือชื่อผู้ถือหนังสือเดินทาง และมีอายุการใช้งาน 1 ปี

การออกหนังสือเดินทางในสมัยนั้น มิได้ออกให้เพียงหนังสือเดินทางสำหรับบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีหนังสือเดินทางที่ออกให้กับคนครัวหรือคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งใช้เดินทาง เช่นเดียวกับหนังสือเดินทางหมู่เช่นที่มีใช้ในปัจจุบัน ซึ่งกำหนดรูปแบบที่แน่นอนและใช้ทั่วทุก

มณฑล โดยระบุรายชื่อและจำนวนบุคคลที่เดินทางด้วยกัน พร้อมทั้งประเภทสัมภาระที่น่าติดตัวไปด้วย ทั้งนี้ ในการกำหนดรูปแบบหรือระเบียบหนังสือเดินทางในอดีต ฝ่ายปกครองต้องมีหนังสือขอหารือกับเสนาบดีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และต้องมีหนังสือขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระมหากษัตริย์ก่อนด้วย ซึ่งหนังสือเดินทางในสมัยดังกล่าว หมายรวมถึงเอกสารเดินทางประเภทตราเดินทาง ที่ทางราชการออกให้กับคนในบังคับ (สยาม) ที่อาศัยอยู่ในประเทศ ใช้เป็นเอกสารแสดงตัว หรือออกให้แก่คนต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยการสลักท้องตราประทานหรือตราเดินทางลงในหนังสือเดินทางต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นหนังสือประจำตัวสำหรับเดินทางไปในหัวเมือง ตามคำร้องขอของสถานทูตหรือสถานกงสุลต่างประเทศในไทย ซึ่งปัจจุบัน คือ การตรวจลงตรา หรือวีซ่านั่นเอง โดยผู้มีอำนาจในการออกหนังสือเดินทาง มิได้จำกัดอยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหลายระดับ นับตั้งแต่กระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการเมือง รวมทั้งกรมการจังหวัด หรือแม้แต่กำนัน ก็เป็นผู้มีอำนาจในการออกหนังสือเดินทาง หากได้รับคำสั่งจากเจ้าเมือง

อย่างไรก็ดี แม้ว่าตามประเพณีแต่เดิมมา ผู้ใดจะเดินทางไปนอกพระราชอาณาเขตต้องมีหนังสือเดินทางสำหรับตัวซึ่งเจ้าพนักงานออกให้ แต่บุคคลโดยทั่วไปก็ไม่ได้ถืออย่างเคร่งครัดว่าหนังสือเดินทางเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเดินทาง เพราะในอดีตยังไม่มีมาตรการการตรวจตราการเข้าออกประเทศอย่างเข้มงวด ประชาชนสามารถเดินทางออกนอกพระราชอาณาเขตได้อย่างสะดวกโดยไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อสถานการณ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มตรวจตราหนังสือเดินทางของคนต่างชาติดอย่างเข้มงวด ทำให้ผู้เดินทางออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งมีได้มีหนังสือเดินทางหรือตราเดินทางของประเทศที่จะเดินทางไป ต้องประสบปัญหา เนื่องจากต้องถูกกักกันไม่ให้เข้าประเทศ ถูกจับกุมกักขัง หรือถูกส่งกลับประเทศ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของคนไทยในการเดินทางไปต่างประเทศ ในวันที่ 17 กันยายน 2460 รัฐบาลไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) จึงได้กำหนดกฎเกณฑ์อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกเกี่ยวกับการออกหนังสือเดินทาง โดยการออกประกาศว่าด้วยผู้เดินทางไปนอกพระราชอาณาเขตให้มีหนังสือเดินทาง ซึ่งได้ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 23 กันยายน 2460 เพื่อให้คนไทยทุกคนที่จะเดินทางไปประเทศที่อยู่ห่างไกลจำเป็นต้องขอหนังสือเดินทางกับกระทรวงการต่างประเทศ และหากเดินทางไปยังประเทศใกล้เคียงติดต่อกับพระราชอาณาเขต ก็ให้ขอหนังสือเดินทางจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือสมุหเทศาภิบาลในมณฑลของตน

จากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในระดับระหว่างประเทศหลายประการ ดังกล่าว และผลการประชุมขององค์การสันนิบาตชาติเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ณ กรุง ปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ.2463 ที่เรียกร้องให้ทุกประเทศกำหนดรูปแบบหนังสือเดินทางใน ลักษณะเดียวกัน รัฐบาลไทยจึงได้ส่งคณะผู้แทนเดินทางเข้าร่วมประชุมและลงนามรับรองข้อมติของ ที่ประชุมดังกล่าวด้วย และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฉบับแรกของไทยใน วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2470 ส่งผลให้เกิดการกำหนดกฎเกณฑ์และการปรับเปลี่ยนลักษณะและรูปแบบของ หนังสือเดินทางที่มีลักษณะเป็นรูปเล่ม ซึ่งน่าจะเริ่มใช้อย่างเป็นทางการในปลายรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือประมาณภายหลังปี พ.ศ. 2460 เป็นต้นมา

สำหรับหนังสือเดินทางที่มีลักษณะเป็นรูปเล่มซึ่งพบหลักฐานใน ขณะนี้ เป็นหนังสือเดินทางประเทศสยามซึ่งออกใช้ในช่วงระยะปี พ.ศ.2482 เป็นหนังสือเดินทาง ปกแข็งซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ภายในประกอบด้วยรายการข้อมูลภาษาไทยและภาษา ฝรั่งเศสกำกับอยู่ และติดรูปถ่ายผู้ถือหนังสือเดินทางพร้อมลายมือชื่อ ประกอบด้วยหน้าหนังสือ เดินทางจำนวน 32 หน้าเช่นเดียวกับหนังสือเดินทางในปัจจุบัน เป็นหนังสือเดินทางในพระราช อาณาเขตสยาม ที่ออกโดยแผนกหนังสือเดินทาง ณ กระทรวงการต่างประเทศ แต่ทั้งนี้แผนก หนังสือเดินทางจะออกหนังสือเดินทาง หรือต่ออายุหนังสือเดินทางสำหรับบุคคลผู้ใด ซึ่งมีได้อยู่ใน พระราชอาณาเขตสยามในเวลานั้นไม่ได้เลย

หนังสือเดินทางที่ออกให้ในสมัยนั้น ถ้ามิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น จะมี กำหนดอายุการใช้งานเพียง 2 ปี เมื่อหมดอายุก็สามารถให้ต่ออีกตั้งแต่ 1-2 ปี ก็ได้ แต่เมื่อรวมเข้า ด้วยกันแล้วต้องไม่เกิน 4 ปี โดยหนังสือเดินทางใช้ได้แต่สำหรับการเดินทางไปยังประเทศที่ระบุไว้ ในหนังสือเดินทางเท่านั้น แต่จะสลักเพิ่มเติมเพื่อเดินทางไปประเทศอื่นด้วยก็ได้ ซึ่งคิด ค่าธรรมเนียมออกหนังสือเดินทางฉบับละ 12 บาท และค่าธรรมเนียมต่ออายุปีละ 6 บาท หนังสือ เดินทางดังกล่าวนี้ยังคงใช้สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาานพอสมควร แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ลักษณะบางอย่าง อาทิ สี ตราครุฑบนปกนอก และลักษณะการจัดวางข้อมูลภายใน จนกระทั่ง ประมาณปี พ.ศ. 2520 มีการเปลี่ยนแปลงรายการข้อมูลผู้ถือหนังสือเดินทางจากการตีพิมพ์ด้วย ภาษาไทยกับภาษาฝรั่งเศสมาเป็นข้อมูลภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ

หลังจากนั้น หนังสือเดินทางไทยได้รับการพัฒนาตามความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีในการผลิต และประโยชน์ในการใช้สอยตามการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมของ สังคม โดยมีการพัฒนาระบบการผลิตเล่มหนังสือเดินทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ดำเนินไปด้วยความ สะดวกรวดเร็ว และป้องกันการปลอมแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปี พ.ศ. 2536 กองหนังสือ

เดินทางได้นำระบบหนังสือเดินทางแบบใหม่มาใช้ เรียกว่า ระบบ Digital Passport System (DPS) ซึ่งเป็นวิธีการพิมพ์รูปผู้ถือหนังสือเดินทางลงในหนังสือเดินทางด้วยระบบดิจิทัลแทนการติดรูปตามระบบเดิม และอ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable Passport) และต่อมาได้ปรับเปลี่ยนการผลิตเล่มหนังสือเดินทางที่สามารถจัดเก็บข้อมูลในเล่มหนังสือเดินทางไว้ด้วยระบบข้อมูลหน้าเดียว เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ.2538 เป็นต้นมา

ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการพัฒนาหนังสือเดินทางไทยโดยการนำเทคโนโลยีการถ่ายรูป การบันทึกข้อมูล และการพิมพ์ข้อมูลลงในเล่มโดยตรง รวมทั้งการสร้างระบบหนังสือเดินทาง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์จากฐานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้สามารถตรวจสอบสถานะของผู้ขอหนังสือเดินทางโดยอาศัยหมายเลขประจำตัวประชาชนได้

ในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนารูปแบบของหนังสือเดินทางแบบใหม่ ที่มีคุณลักษณะป้องกันการปลอมแปลง (Security Features) เพิ่มมากขึ้น และใช้เทคโนโลยีระดับสูงหลายอย่างเช่นเดียวกับการพิมพ์ธนบัตร เพื่อยกระดับมาตรฐานหนังสือเดินทางไทยให้ทัดเทียมกับประเทศชั้นนำของโลก คุณสมบัติพิเศษที่ใส่ไว้ในหนังสือเดินทางบางอย่างไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า ต้องใช้เครื่องมือเฉพาะในการตรวจสอบ และบางอย่างก็แฝงไว้อย่างแนบเนียน ทำให้ยากในการปลอมแปลง นอกจากนี้คุณลักษณะบางประการผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีและสารเคมีที่ไม่อาจหาได้ในท้องตลาดทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ ยังได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลหนังสือเดินทางให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลผู้ถือหนังสือเดินทางผ่านระบบคอมพิวเตอร์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเดินทาง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมศุลกากร และกระทรวงมหาดไทย สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์จากการตรวจสอบข้อมูลและให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว และให้ประชาชนคนไทยได้รับความสะดวกสบายในการติดต่อกับหน่วยราชการ ไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดของโลกก็ตาม⁴

2.3 ประเภทของหนังสือเดินทาง

หนังสือเดินทางเป็นสิ่งที่รัฐบาลแต่ละประเทศออกให้แก่พลเมืองของตน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าออกยังประเทศต่าง ๆ โดยได้รับการอำนวยความสะดวก หรือการคุ้มครองความปลอดภัย

⁴ <http://www.mfa.go.th/web/872.php>

ซึ่งแต่ละประเทศก็จะมีข้อกำหนดประเภทของหนังสือเดินทางที่แตกต่างกันไปตามนโยบาย หรือระบบการปกครองของประเทศนั้น ๆ แต่จากการศึกษาทำให้พบว่า มีประเภทของหนังสือเดินทางหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 ประเภทของหนังสือเดินทางในโลก

ในปัจจุบัน สามารถรวบรวมประเภทของหนังสือเดินทางในโลกได้ ดังนี้⁵

2.3.1.1 หนังสือเดินทางบุคคลทั่วไป (Ordinary passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวเป็นหนังสือเดินทางที่ออกให้แก่บุคคลทั่วไป ใช้สำหรับเดินทางไปท่องเที่ยวตามปกติ

2.3.1.2 หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวเป็นหนังสือเดินทางที่ออกให้แก่คณะทูต โดยรัฐบาลที่บุคคลดังกล่าวเป็นคนชาติ หรืออาจจะออกโดยรัฐบาลอื่นที่บุคคลดังกล่าวได้เข้ามาพำนักหรือประกอบกิจการเป็นระยะเวลาสั้น ซึ่งบุคคลที่ถือหนังสือเดินทางนี้ จะได้รับความคุ้มกันทางการทูต (Diplomatic Immunity) ในช่วงระยะเวลาที่ทำการปฏิบัติหน้าที่

2.3.1.3 หนังสือเดินทางข้าราชการ (Official passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวเป็นหนังสือเดินทางที่ออกให้แก่ข้าราชการ สำหรับใช้ในการเดินทางไปปฏิบัติราชการต่างประเทศ ซึ่งการที่ข้าราชการมีหนังสือเดินทางประเทศนี้ อาจได้รับการยกเว้นการตรวจลงตรา (วีซ่า) เมื่อเดินทางเข้าออกประเทศที่มีข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศผู้ออกหนังสือเดินทาง แต่บางประเทศก็อาจกำหนดให้หนังสือเดินทางข้าราชการเท่านั้น ที่ต้องมีการตรวจลงตราก็ได้

⁵ <http://www.answers.com>

2.3.1.4 หนังสือเดินทางคนต่างด้าว (Alien's passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวเป็นหนังสือเดินทางที่ออกให้แก่บุคคลที่มีเชื้อชาติของประเทศที่ออกหนังสือเดินทาง ซึ่งหนังสือเดินทางรูปแบบนี้จะพบในบางประเทศเท่านั้น

2.3.1.5 หนังสือเดินทางฉุกเฉิน (Emergency passport)

ประเทศโดยส่วนใหญ่จะออกหนังสือเดินทางประเภทนี้ให้กับคนชาติของตนที่ไม่มีหนังสือเดินทาง และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเดินทางไปยังต่างประเทศ ซึ่งบางครั้งอาจเรียกว่าหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificates of identity) โดยจะมีอายุการใช้งานเพียง 1 ครั้งการเดินทางเท่านั้น แต่บางครั้งก็อาจมีอายุ 1 ปี จนกว่าผู้ถือหนังสือเดินทางฉบับดังกล่าวจะได้รับหนังสือเดินทางฉบับถาวร

2.3.1.6 หนังสือเดินทางหมู่ (A collective passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวจะออกมาใช้สำหรับบางกรณีเท่านั้น เช่น การเดินทางไปทัศนศึกษาของนักเรียนเป็นหมู่คณะ โดยหนังสือเดินทางเพียงฉบับเดียวจะใช้ครอบคลุมแก่บุคคลทุกคนที่ร่วมเดินทางไปด้วย และจะมีอายุการใช้งานเพียงช่วงระยะเวลาในการเดินทางครั้งนั้น ๆ เท่านั้น

2.3.1.7 หนังสือเดินทางที่คล้ายกัน (A lookalike passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวออกโดยประเทศที่มีกฎหมายสัญชาติที่หลากหลาย เช่น ประเทศอังกฤษ เนื่องจาก ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีรัฐธรรมนูญซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากพลเมืองที่หลากหลายชนชั้น และมรดกทางวัฒนธรรมของบรรดาเหล่าอาณานิคมทั้งหลาย ดังนั้น คนสัญชาติอังกฤษบางคนอาจได้รับสิทธิในการพำนักในราชอาณาจักร แต่บางคนก็อาจไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว นอกจากนี้คนอังกฤษบางคนอาจได้รับสัญชาติของสหภาพยุโรปโดยอัตโนมัติและสามารถเข้าประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปได้โดยไม่ต้องมีการตรวจลงตรา (วีซ่า) แต่บางคนก็จะไม่ได้รับสัญชาติของสหภาพยุโรป ซึ่งหนังสือเดินทางประเภทนี้ จะออกให้แก่คนอังกฤษที่มีได้มีสัญชาติของสหภาพยุโรปเท่านั้น ดังนั้น คนอังกฤษที่ได้รับหนังสือเดินทางดังกล่าวเมื่อต้องการเดินทางเข้าประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป ก็จำเป็นที่จะต้องขอวีซ่า

2.3.1.8 หนังสือเดินทางของประเทศที่มีการปกครอง 2 ระบบ (Multiple passport)

หนังสือเดินทางประเภทดังกล่าว จะใช้ในประเทศที่มีการปกครอง 2 ระบบ เช่น ประเทศจีนที่ในอดีตที่ปกครองเกาะฮ่องกง และมาเก๊า แบบหนึ่งประเทศสองระบบ (One country two systems) โดยให้มีหนังสือเดินทางและกฎหมายว่าด้วยการตรวจคนเข้าเมืองเป็นของตนเอง ซึ่งมีหลายประเทศที่จะอนุญาตให้ผู้ถือหนังสือเดินทางของสามประเทศนี้สามารถเข้าออกประเทศได้โดยไม่ต้องมีการตรวจลงตรา (วีซ่า)

2.3.1.9 หนังสือเดินทางภายในประเทศ (Internal passport)

หนังสือเดินทางดังกล่าวเป็นหนังสือเดินทางที่บางประเทศออกมาเพื่อใช้ในการควบคุมการเคลื่อนย้ายของพลเมืองภายในประเทศของตนเอง ซึ่งจะพบในประเทศที่มีบริเวณพื้นที่กว้างใหญ่ เช่น สหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน เป็นต้น

2.3.2 ประเภทของหนังสือเดินทางในประเทศไทย

หนังสือเดินทางของประเทศไทย ในปัจจุบันมี 4 รูปแบบ ดังนี้⁶

2.3.2.1 หนังสือเดินทางทูต

หนังสือเดินทางทูต เป็นหนังสือเดินทางที่กระทรวงการต่างประเทศออกให้แก่บุคคลต่อไปนี้

- (1) พระบรมวงศ์และพระนัดดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- (2) พระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้าและคู่สมรส

⁶ ระเบียบกระทรวงต่างประเทศว่าด้วยการออกหนังสือเดินทาง พ.ศ. 2548 ข้อ 6-16 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง)

- เลขาธิการขอไปเป็นกรณีพิเศษ
- (3) พระราชวงศ์และบุคคลสำคัญที่ราช
- รัฐมนตรี
- (4) ประธานองคมนตรี และองคมนตรี
- (5) นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และ
- ผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา
- (6) ประธาน และ รอง ประธาน สภา
- และประธานศาลอุทธรณ์
- (7) ประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกา
- ศาลปกครองสูงสุด
- (8) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธาน
- กระทรวงการต่างประเทศ
- (9) อดีตนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรี
- ทหารเหล่าทัพ
- (10) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการ
- เดินทางไปราชการในต่างประเทศ
- (11) ข้าราชการที่มีตำแหน่งทางการทูต ซึ่ง
- ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ ณ ส่วนราชการในต่างประเทศ คู่สมรส และบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งอยู่ใน
- ความดูแลของบิดามารดาในประเทศที่ประจำอยู่หรือทำการศึกษาอยู่ในประเทศอื่น แต่บุตรจะต้อง
- อายุไม่เกิน 25 ปี
- (12) ข้าราชการที่มีตำแหน่งทางการทูต ซึ่ง
- คู่สมรสที่ร่วมเดินทางไปกับบุคคล
- ดังกล่าวในข้อ (2) ถึงข้อ (8)
- (13) บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ
- หรือภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศ หรือภายใต้สถานการณ์พิเศษที่มีความจำเป็น หรือเกี่ยวกับการ
- การเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของประเทศ หรืออดีตเอกอัครราชทูต หรือในกรณีที่เห็นสมควร ให้
- ปลัดกระทรวงการต่างประเทศหรือผู้ที่ปลัดกระทรวงการต่างประเทศมอบหมาย มีอำนาจใช้ดุลย
- พินิจในการอนุมัติให้ออกหนังสือเดินทางทูตได้

หนังสือเดินทางดังกล่าวมีอายุไม่เกิน 5 ปี ไม่สามารถต่ออายุ

ได้ และเมื่อเสร็จภารกิจหรือผู้ถือขาดคุณสมบัติที่จะถือหนังสือเดินทางทูต ให้ส่งหนังสือเดินทางทูต

นั้นคืนแก่กระทรวงการต่างประเทศ

2.3.2.2 หนังสือเดินทางราชการ

หนังสือเดินทางราชการเป็นหนังสือที่กระทรวงการต่างประเทศออกให้แก่บุคคลต่อไปนี้

(1) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่จัดตั้งตามรัฐธรรมนูญและสมาชิกรัฐสภา ซึ่งเดินทางไปราชการในต่างประเทศ

(2) ข้าราชการซึ่งไปปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ ณ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทย หรือในคณะทูตถาวรไทยประจำองค์การระหว่างประเทศในตำแหน่งอื่นที่มีใช้ตำแหน่งทางการทูต รวมทั้งคู่สมรส และบุตรที่ขอบด้วยกฎหมายซึ่งอยู่ในความดูแลของบิดามารดาในประเทศที่ประจำอยู่ หรือทำการศึกษาอยู่ในประเทศอื่น แต่บุตรจะต้องอายุไม่เกิน 25 ปี

(3) บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ไปราชการต่างประเทศ

(4) บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ หรือในกรณีที่เห็นสมควรเป็นพิเศษ หรือเกี่ยวกับการเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของประเทศ ให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศหรือผู้ที่ปลัดกระทรวงการต่างประเทศมอบหมาย มีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการอนุมัติให้ออกหนังสือเดินทางราชการได้

หนังสือเดินทางดังกล่าวมีอายุไม่เกิน 5 ปี และเมื่อเสร็จภารกิจหรือผู้ถือขาดคุณสมบัติที่จะถือหนังสือเดินทางราชการ จะต้องส่งหนังสือเดินทางราชการนั้นแก่กระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น จะนำไปใช้ในการเดินทางส่วนตัวไม่ได้

2.3.2.3 หนังสือเดินทางบุคคลทั่วไป

หนังสือเดินทางบุคคลทั่วไป เป็นหนังสือเดินทางที่กระทรวงการต่างประเทศออกให้แก่บุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น และหนังสือเดินทางดังกล่าวมีอายุไม่เกิน 5 ปี และไม่สามารถต่ออายุได้อีก

2.3.2.4 หนังสือเดินทางชั่วคราว

หนังสือเดินทางชั่วคราว เป็นหนังสือเดินทางที่กระทรวงการต่างประเทศออกให้กับบุคคลต่อไปนี้

(1) บุคคลที่หนังสือเดินทางสูญหาย หรือเสียหายจนใช้การไม่ได้ หรือหนังสือเดินทางขาดอายุระหว่างอยู่ต่างประเทศ แต่มีหลักฐานประกอบการขอรอหนังสือเดินทางครบถ้วน และประสงค์จะเดินทางเป็นการเร่งด่วน โดยไม่อาจรอการออกหนังสือเดินทางเล่มใหม่ให้แทนได้

(2) บุคคลที่มีความจำเป็นจะต้องเดินทางเร่งด่วนอย่างยิ่ง และปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้ที่ปลัดกระทรวงการต่างประเทศมอบหมาย อนุมัติ

หนังสือเดินทางดังกล่าว มีอายุ 1 ปี และไม่สามารถต่ออายุได้อีก

2.4 รูปแบบและวิธีการปลอมหนังสือเดินทาง

ปัจจุบัน การปลอมหนังสือเดินทางมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้

2.4.1 การปลอมหนังสือเดินทางทั้งเล่ม

การปลอมหนังสือเดินทางด้วยวิธีการดังกล่าว จะกระทำโดยพิมพ์หนังสือเดินทางขึ้นมาใหม่ทั้งเล่ม และนำข้อมูล เช่น ชื่อ สกุล ส่วนสูง สัญชาติ ของผู้ที่จะเป็นคนถือหนังสือเดินทางฉบับนั้น พร้อมทั้งรูปถ่ายใส่ลงในหนังสือเดินทางปลอมตามที่ต้องการ ซึ่งหนังสือเดินทางปลอมฉบับนี้ จะไม่มีข้อมูลปรากฏในประเทศเจ้าของหนังสือเดินทาง

หนังสือเดินทางปลอมเล่มนี้ มักจะถูกนำไปใช้ร่วมกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ปลอม เพื่อใช้ในการซื้อสินค้า หรือนำไปใช้ในการเปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อวัตถุประสงค์ในการฟอกเงิน หรือนำไปใช้ในการแจ้งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งผู้ถือหนังสือเดินทางปลอมต้องการที่จะปกปิดข้อมูลที่แท้จริง โดยเจตนาเพื่อที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.4.2 การปลอมโดยการแก้ไขข้อมูลหรือภาพถ่ายบางส่วน

การปลอมหนังสือเดินทางด้วยวิธีดังกล่าว กระทำโดยการนำหนังสือเดินทางที่เป็นของจริงของบุคคลอื่น ซึ่งส่วนใหญ่อาชญากรจะขโมย หรือซื้อมาจากเจ้าของหนังสือเดินทางที่แท้จริง และจะนำหนังสือเดินทางนั้นมาแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลหรือภาพถ่ายให้ตรงกับ

ข้อมูลของผู้ถือหนังสือเดินทาง โดยยังคงหน้าอื่น ๆ ที่เป็นของจริงไว้ ซึ่งหนังสือเดินทางเล่มดังกล่าว มักจะมีประวัติการเดินทางและการตรวจลงตรา (วีซ่า) ของประเทศต่าง ๆ ทำให้ผู้ถือหนังสือเดินทาง สามารถเข้าออกประเทศที่มีการตรวจลงตราได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ อาจนำไปใช้ในการแจ้งข้อมูล ต่าง ๆ ที่ผู้ถือหนังสือเดินทางปลอมต้องการปกปิดข้อมูลที่แท้จริง โดยเจตนาเพื่อกระทำความผิด อย่างใดอย่างหนึ่ง

2.4.3 การปลอมโดยใช้ข้อมูลเป็นเท็จ

การปลอมหนังสือเดินทางด้วยวิธีการดังกล่าว กระทำโดยการใช้อ้างอิง หรือข้อมูลของผู้อื่นในการยื่นขอทำหนังสือเดินทาง ซึ่งจะทำให้ได้รับหนังสือเดินทางที่เป็นของจริง และมีข้อมูลอยู่จริง หรืออาจกระทำโดยการนำหนังสือเดินทางเล่มที่ได้วีซ่าไม่ถูกต้อง หรือที่แจ้งหาย ไว้ จากนั้นไปยื่นขอทำหนังสือเดินทางเล่มใหม่ แล้วขอย้ายวีซ่าลงในเล่มใหม่ ทำให้หนังสือเดินทาง เล่มใหม่ถูกต้องสมบูรณ์

2.4.4 การปลอมโดยคัดลอกจากเอกสารจริง

การปลอมหนังสือเดินทางด้วยวิธีการดังกล่าว กระทำโดยนำหนังสือ เดินทางที่แท้จริงของบุคคลอื่น ซึ่งอาจขโมยหรือซื้อมาจากเจ้าของหนังสือเดินทางนั้น และนำหน้าที่บรรจุข้อมูลส่วนบุคคลมาถ่ายสำเนาเอกสารสี เปลี่ยนรูปถ่าย และนำมาเคลือบ พลาสติกปิดทับอีกครั้ง โดยหน้าที่เหลือ (หน้าที่ใช้ประทับการตรวจลงตรา หรือวีซ่า) จะใช้กระดาษที่เป็นของจริง ซึ่งจะทำให้หนังสือเดินทางปลอมฉบับนี้เหมือนกับหนังสือเดินทางต้นฉบับจริงทุกอย่าง

2.5 สถิติข้อมูลของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

จากการที่ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นอุตสาหกรรมการค้าและใหญ่ ที่สุด เพื่อให้เป็นรายได้หลักของประเทศ ทำให้มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และอาชญากรได้อาศัยโอกาสดังกล่าวปะปนมากับกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยใช้หนังสือเดินทาง ปลอมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเดินทางเข้าออก เพื่อมากระทำความผิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การค้าอาวุธ การค้าหญิงค้าเด็ก การก่อการร้าย ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นแหล่งผลิต ส่งออก ทางผ่าน ที่พิกของหนังสือเดินทางปลอม ส่งผลให้นานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่ม อุตสาหกรรม 8 ประเทศ หรือ G 8 ได้เรียกร้องให้ประเทศไทยแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สำหรับสถิติการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง⁷ ซึ่งถูกจับกุมในข้อหาการปลอมและใช้เอกสารราชการปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา พบว่าในปี พ.ศ. 2546 นั้น มีผู้ถูกจับกุมจากข้อหาดังกล่าวเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 596 ราย ซึ่งในจำนวนนั้นมีชาวจีนถูกจับกุมเป็นจำนวน 111 ราย นับว่าชาวจีนเป็นชาติที่ทำการปลอมและใช้หนังสือเดินทางปลอมมากที่สุด และลำดับรองลงมาคือ ชาวพม่า ซึ่งถูกจับกุมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 77 ราย

ในปี พ.ศ. 2547 มีผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 315 ราย ซึ่งในจำนวนนั้นชาติที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางมากที่สุด คือ ชาวจีนเช่นเดียวกับในปี พ.ศ. 2546 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 64 ราย และรองลงมาคือ ชาวพม่า ที่มีจำนวนผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 42 ราย

ในปี พ.ศ. 2548 พบว่าชาวลาวเป็นผู้กระทำความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารราชการปลอมมากที่สุด โดยมีจำนวนผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 134 ราย และรองลงมา คือ ชาวจีน ที่มีจำนวนผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 79 ราย

ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นการรวบรวมสถิติในเดือนมกราคมถึงตุลาคมเท่านั้น พบว่าชาวจีนมีจำนวนผู้กระทำความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารราชการปลอมมากที่สุด กล่าวคือ มีจำนวนทั้งสิ้น 115 รายที่ถูกจับกุม และรองลงมาคือ ชาวศรีลังกา ที่มีจำนวนผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 33 ราย

จากการศึกษาสถิติของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง ชาวจีนเป็นชาติที่กระทำความผิดดังกล่าวมากที่สุด ซึ่งจำนวนตัวเลขจากสถิตินั้นสอดคล้องกับข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวการปราบปรามจับกุม “แก๊งลูกหมู” ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีเครือข่ายที่สลับซับซ้อนไม่ว่าจะในประเทศจีน ประเทศไทย ประเทศไต้หวัน หรือประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจะนำชาวจีนอพยพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนจากฮกเกี้ยนให้เข้าไปอยู่ในเรือ หรือตู้คอนเทนเนอร์ที่มีสภาพแออัดยัดเยียดและซ่อนเร้น และใช้ดินแดนประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อรอเปลี่ยนหนังสือเดินทางไปยังประเทศที่สอง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ เนื่องจากมีหน้าตาไม่ต่างจากคนจีน หากถือหนังสือเดินทางปลอมของประเทศเหล่านี้เดินทางเข้าไปยังประเทศที่สามหรือประเทศตะวันตก จะดูน่าเชื่อถือมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางในประเทศตะวันตก เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ทั้งนี้ชาวจีนอพยพดังกล่าวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณคนละ 40,000 เหรียญสหรัฐ เป็นค่าหนังสือ

⁷ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ก

เดินทางปลอม ที่พัก อาหาร การเดินทาง ฯลฯ⁸ นอกจากนี้ยังมีองค์กรอาชญากรรมที่เข้ามากระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางในประเทศไทยอีก ได้แก่ “แก๊งลูกแพะ” อันเป็นชื่อเรียกขบวนการค้ามนุษย์ในแถบประเทศตะวันออกกลาง เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศปากีสถาน ประเทศบังกลาเทศ และประเทศศรีลังกา โดยคนกลุ่มนี้จะเข้ามาพักย่านพาหุรัด พุทธมณฑล และล่าสุดได้ขยายตัวไปยังจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพัทลุง จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประเทศไทยได้มีการจับกุมแก๊งดังกล่าว ตามที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

วันที่ 10 เมษายน 2549 ที่กองบัญชาการสอบสวนกลาง (บชก.) พล.ต.ท.มนตรี จำรูญ ผบช.ก. พร้อมด้วย พล.ต.ต.ปัญญา มาเม่น ผบ.ก.ทท. แลกเปลี่ยนจับกุมนักท่องเที่ยวในข้อหาใช้เอกสารเดินทางปลอมว่า เมื่อวันที่ 9 เม.ย. เวลาประมาณ 18.00 น. ตำรวจท่องเที่ยวประจำท่าอากาศยานกรุงเทพดอนเมือง ออกตรวจพื้นที่พบกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 9 คน มีลักษณะพิรุณ จึงได้ขอตรวจเอกสารเดินทาง ซึ่งทั้งหมดได้แสดงหนังสือเดินทางสัญชาติเกาหลีใต้ แต่จากการตรวจค้นสัมภาระพบหนังสือเดินทางสัญชาติจีนซุกซ่อนอยู่ จึงเชิญมาสอบปากคำที่สถานีตำรวจท่องเที่ยว 4 กองกำกับการ 1 ดอนเมือง โดยจากการสอบปากคำหัวหน้าคณะ คือ นายฮวง รongxun (Huang Rongxun) ถือหนังสือเดินทางหมายเลข GI4973387 สัญชาติจีน ยอมรับว่าได้รับการว่าจ้างจากชายชาวเกาหลีใต้ไม่ทราบชื่อ ให้นำพวกที่เหลืออีก 8 รายซึ่งเป็นชาวจีน ภูมิสำเนาเมืองจีหลิน ใช้หนังสือเดินทางปลอมสัญชาติเกาหลีใต้ เดินทางจากประเทศจีนผ่านเกาะฮ่องกงเข้ามายังประเทศไทย เพื่อเตรียมจะเดินทางต่อยังประเทศที่ 3 โดยได้รับค่าตอบแทนหัวละประมาณ 100,000 บาท แต่มาถูกจับกุมเสียก่อน เจ้าหน้าที่จึงได้แจ้งข้อหาร่วมกันปลอมและใช้เอกสารปลอม ก่อนนำส่งพนักงานสอบสวนสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองต่อไป⁹

เมื่อเวลา 14.00 น. วันที่ 14 เมษายน 2549 พล.ต.ท.สุวัฒน์ ชำรงศรีสกุล ผบ.ช.ตม. พล.ต.ต. จักรทิพย์ ชัยจินดา ผบ.ก.ตม.ทอช. ร่วมแถลงข่าวจับกุมแก๊งลูกหมูชาวจีนจำนวน 7 คน โดยมีนายอ้าว จาง หมิง อายุ 23 ปี น.ส.หลินฮุ่ย อวิน อายุ 22 ปี น.ส. ชี้อ อวินซิง อายุ 26 ปี น.ส. ไช อวี๋ เมย์ อายุ 29 ปี น.ส.เย่ ปิงหลัน อายุ 27 ปี น.ส.เจิน หมั่น เจิน อายุ 32 ปี และ น.ส.หลี่ กุ้ยหลง อายุ 27 ปี ในข้อหาปลอมและใช้เอกสารปลอม ทั้งนี้ สืบเนื่องจาก พ.ต.ท.โสภณ สารพัฒน์ สว. สส. ปป.บ.ก.ตม.ทอช. ร.ต.อ.วิฑูร พรไพบุลย์เสถียร รอง สว. พร้อมเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนนำกำลัง

⁸ Radhika Coomaraswamy, รูปแบบการค้าหญิงกับการย้ายถิ่นในปัจจุบัน, แปลโดย จินตนา สร้อยสาย, (กรุงเทพฯ : โครงการวิถึทรรศน์, 2544), หน้า 81.

⁹ <http://www.aranimmigration.com>

ตรวจสอบที่ท่าอากาศยานดอนเมือง พบผู้ต้องหาชาวจีนจำนวน 7 คน แอบแฝงมากับนักท่องเที่ยวกำลังเดินทางออกนอกประเทศด้วยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ ทีจี 922 มุ่งหน้าไปประเทศเยอรมนี ตรวจสอบพบว่าผู้ต้องหาทั้งหมดใช้หนังสือเดินทางปลอมของประเทศมาเลเซีย

ต่อมาได้จับกุมนายอ้าว จาง หมิง ชาวจีน อายุ 23 ปี พร้อมของกลางหนังสือเดินทางปลอมของประเทศมาเลเซีย ระบุชื่อนายเชียน จิงซุน 1 เล่ม ขณะผู้ต้องหาขึ้นเครื่องของสายการบินไทย เที่ยวบินที่ ทีจี 922 มุ่งหน้าสู่แฟรงก์เฟิร์ต ประเทศเยอรมนี ผู้ต้องหาสารภาพว่าเดินทางมาจากประเทศจีนไปประเทศมาเลเซีย เพื่อรับหนังสือเดินทางปลอม โดยได้จ่ายเงินให้แก่นายหน้าจำนวน 16,000 หยวน จากนั้นเดินทางออกจากประเทศมาเลเซีย โดยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ ทีจี 420 มาต่อเครื่องไปเมืองแฟรงก์เฟิร์ต ที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ จนถูกจับกุม¹⁰

วันพฤหัสบดีที่ 12 ตุลาคม 2549 พลตำรวจโทวิโรจน์ จันทร์วัชร์ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล แถลงการจับกุม นายอินริศา ฮัตเซน ชาวปากีสถาน และ นายประดิษฐ์ ดูเบย์ คนไทย สัญชาติอินเดีย พร้อมของกลาง หนังสือเดินทางปลอมประเทศสหรัฐอเมริกา 500 เล่ม หลังรับรายงานว่าจะมีการส่งมอบของกลางที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งจากการสอบสวนทราบว่า หนังสือเดินทางปลอมดังกล่าว มีราคาขาย เล่มละ 2,500 บาท นอกจากนี้ ยังทราบว่า แก๊งดังกล่าว ยังรับปลอมแปลงหนังสือเดินทางอีกหลายประเทศ ทั้งประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศอิตาลี ประเทศมาเลเซีย และ ประเทศสิงคโปร์ แล้วแต่ลูกค้าจะสั่งอีกด้วย

วันที่ 3 เมษายน 2548 พล.ต.ท.อัมรินทร์ เนียมสกุล ผบช.สตม. แถลงข่าวจับกุมแก๊งปลอมหนังสือเดินทางและแก๊งลูกหมูรายใหญ่ว่า หลังจากชุดปฏิบัติการสืบสวนนำโดย พ.ต.อ.โชติ กุลดิลก ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน (ผกก.สส.) สตม. จับกุมนายคานากาซาไบ โซริยา (Kanagasabai Sooriya) อายุ 46 ปี สัญชาติศรีลังกา และนายราชู กุมาร (Raju Kumar) อายุ 42 ปี สัญชาติพม่า ได้พร้อมอุปกรณ์การปลอมเอกสาร ประทับตราปลอม และหนังสือเดินทางปลอม 120 เล่ม ได้ตั้งแต่เดือนมกราคมที่ผ่านมา จึงได้สืบสวนขยายผลกระทั่งทราบว่า มีบุคคลสัญชาติศรีลังกา ซึ่งรู้จักกันดีในกลุ่มผู้ทำหนังสือเดินทางปลอมชื่อ “ศิวม” พักอยู่ที่ห้องเลขที่ 429/10 ถนนกรุงธนบุรี แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน กทม. โดยใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งทำหนังสือเดินทางและเอกสารปลอม จึงมอบหมายให้ ร.ต.ท.พอพล อุทัยภพ รองสารวัตรสืบสวน (รองสว.สส.) สตม. นำหมายศาลเข้าตรวจค้น “

¹⁰ <http://thairath.com/offline.php?section=hotnews&content=2511>

พล.ต.ท.อัมรินทร์ เผยอีกว่า จากการตรวจค้นพบนายกฤษณ์ ศิวะนาธาน (Krishanan Sivanathan) อายุ 44 ปี สัญชาติศรีลังกา ซึ่งรับเป็นเจ้าของห้องและเป็นคนเดียวกับนายศิวามพร้อมของกลาง 16 รายการ เจ้าตัวสารภาพว่ารับทำหนังสือเดินทางปลอมให้ลูกค้าชาวต่างชาติมานาน 8 ปีแล้วมีลูกค้านับหมื่นราย ขณะเดียวกันยังรับส่งลูกค้าไปยังประเทศที่ 3 คิดค่าใช้จ่ายรายละ 1,000,000 - 2,400,000 บาท ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ยังพบภาพถ่ายของนายศิวามกำลังฝึกอาวุธสงครามร่วมกับสมาชิกกลุ่มกบฏพยัคฆ์หม้อไฟ ประเทศศรีลังกา เชื่อว่าอาจเป็นสมาชิก หรือผู้สนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดนดังกล่าวด้วย จึงประสานสถานทูตศรีลังกาเพื่อตรวจสอบแล้ว

พล.ต.ท.อัมรินทร์ ยังได้กล่าวอีกว่า กลุ่มผู้ต้องหาเหล่านี้จะใช้วีซ่านักท่องเที่ยว โดยจะขอต่ออายุวีซ่าไปเรื่อย ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติหลายรายที่มาเที่ยวจริง ๆ ก็ทำเช่นนี้ นอกจากนี้จากการขยายผลยังทราบว่าผู้ที่รับงานจากลูกค้าและมาสั่งให้ทำหนังสือเดินทางปลอม คือ นายสุเรนทรา กุมาร ชาร์มา (Surendar Kumar Sharma) อายุ 39 ปี สัญชาติอินเดีย ซึ่งล่าสุดรับทำหนังสือเดินทางปลอมให้กลุ่มคนจีน และเตรียมพาส่งประเทศที่ 3 จึงวางแผนจับกุม กระทั่งเมื่อเวลา 15.30 น. ของวันที่ 1 เมษายนที่ผ่านมา ได้พบนายสุเรนทรานำของกลางไปส่งลูกค้าย่านบางรักจึงแสดงตัวขอตรวจค้น

จากผลการตรวจค้น พบหนังสือเดินทางประเทศจีนของ นายหลิน ชุนเซียง และหนังสือเดินทางประเทศโปรตุเกสปลอม ที่มีรูปนายหลินติดอยู่ อีกทั้งยังพบตราประทับของเจ้าหน้าที่ สตม. อยู่ในตัวด้วย จึงนำตัวบุคคลดังกล่าวมาดำเนินคดี จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงนำกำลังเข้าตรวจค้นที่นาหาดูแมนชั่น ถนนนาหาดูแมนชั่น แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กทม. และทำอากาศยานดอนเมือง พบตัวนายหลิน และแก๊งลูกหมูรวม 10 คน นำโดยนายฮวง เหอเว่ย อายุ 34 ปี อาชีพเป็นตำรวจ ในเมือง ฟูเจี้ยน จึงควบคุมตัวทั้งหมดมาสอบปากคำ และเตรียมผลักดันกลับประเทศพร้อมขึ้นบัญชีดำห้ามเข้าราชอาณาจักรต่อไป ทั้งนี้เชื่อว่าการทำลายแก๊งปลอมเอกสารรายใหญ่จะทำให้สถานการณ์การปลอมหนังสือเดินทาง และแก๊งลูกหมู ลูกแพะ เบบางลง¹¹

วันที่ 24 สิงหาคม 2548 ตำรวจไทยได้จับกุมนายอัทม์เนีย ยาซิน วัย 33 ปี ชาวแอลจีเรีย พร้อมกับหนังสือเดินทางปลอม 180 เล่ม ในข้อหาลักลอบผลิตและแจกจ่ายหนังสือเดินทางปลอม รวมทั้งข้อหาฟอกเงิน ซึ่งตำรวจไทยคาดว่าผู้ต้องหารายนี้จะเชื่อมโยงกับ 4 มีอระเบิดโจมตีสถานีรถไฟใต้ดินและรถประจำทางที่กรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2548 ทำให้มีผู้เสียชีวิต 52 คน

¹¹ <http://www.komchadluek.net/news/2005/04-03/p1--56573.html>

บาดเจ็บ 700 คน แต่ยังไม่มีการยืนยันใด ๆ จากรัฐบาลอังกฤษ และในขณะนี้ได้กำลังพยายามดำเนินการในการส่งตัวมาดำเนินคดีในประเทศอังกฤษ¹²

วันที่ 9 สิงหาคม 2546 พล.ต.ต.ปัญญา มาเม่น ผู้บังคับการตำรวจท่องเที่ยว เปิดเผยว่า กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวได้ส่งชุดสืบสวนติดตามตัวผู้ต้องหาและสามารถจับกุมตัวผู้ต้องหา 6 คน ซึ่งอาจพัวพันกับแก๊งลูกหมู และลูกแพะ โดยคนร้ายทั้ง 6 คน เป็นชาวญี่ปุ่น 5 คน คือ นายโอกิตะ มาซากิ นายโฮริโอะ ยาซุยุกิ นายยามากูชิ มิเชียกิ นายชิซูกะ ยานากิตะ และนายเคน โอคาโน และชาวจีน 1 คน คือนายเจียง ยูนเฟย ซึ่งทั้ง 6 คน เดินทางเข้ามาในประเทศไทยทางสนามบินดอนเมืองด้วยหนังสือเดินทางของนักท่องเที่ยว และแยกย้ายพักตามโรงแรมต่าง ๆ รวมทั้งแยกย้ายกันนำบัตรเครดิตปลอมพร้อมหนังสือเดินทางปลอมไปแสดง เพื่อซื้อสินค้าราคาแพง เช่น นาฬิกา เครื่องประดับ อัญมณี ทองคำ กระเป๋า และเสื้อผ้าแบรนด์เนม สร้างความเสียหายคิดเป็นมูลค่ากว่า 10 ล้านบาท ซึ่งเมื่อได้สินค้าแล้ว กลุ่มคนร้ายจะนำกลับญี่ปุ่นเพื่อจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง¹³

จากสถิติและข่าวการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง พบว่า อาชญากรมักจะใช้หนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือในการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยหรือประเทศอื่น ๆ เพื่อก่ออาชญากรรมหรือสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศนั้น ๆ ซึ่งผู้ที่ทำการผลิตหนังสือเดินทางปลอม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายทุนผู้บงการจะมีรายได้จากการประกอบอาชญากรรมเป็นจำนวนมหาศาล แต่กฎหมายในประเทศไทยกลับไม่มีบทลงโทษที่รุนแรงอย่างเพียงพอ ทำให้อาชญากรดังกล่าวมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ดังนั้น จึงสมควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว ได้แก่ มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่มุ่งตัดวงจรเงินได้จากการกระทำความผิดอย่างเด็ดขาด ไม่ให้อาชญากรนำไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมครั้งต่อ ๆ ไป อันจะทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹² <http://www.mgronline.com/Around/ViewNews.aspx?NewsID=948000116299>

¹³ http://www.thaipost.net/print.asp?news_id=74379&cat_id=600&post_date

2.6 ผลกระทบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง มักจะกระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินการอย่างซับซ้อนและมีลำดับชั้นการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน แม้ในบางครั้งอาจจับกุมและลงโทษได้ แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามได้อย่างหมดสิ้น เนื่องจากเงินได้จากอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางไม่ได้ถูกกำจัดไปด้วย โดยเงินได้ดังกล่าว อาชญากรจะนำมาหล่อเลี้ยงองค์กร เลี้ยงดูให้ค่าตอบแทนแก่สมาชิก ใช้เป็นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อไป รวมทั้งนำเงินมาสร้างอิทธิพลให้แก่องค์กรของตนอีกด้วย ซึ่งถ้าปล่อยให้อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางยังคงมีอยู่ และไม่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างเร่งด่วน โดยการหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้ในการตัดวงจรเงินได้ขององค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมดังกล่าวก็จะยังคงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การลงทุน ความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของประเทศ และความมั่นคงของประเทศต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

2.6.1 ผลกระทบต่อสังคม

หนังสือเดินทางปลอมเป็นหนึ่งในธุรกิจผิดกฎหมายที่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินิยมกระทำ เนื่องจาก หนังสือเดินทางปลอมเป็นสิ่งที่ได้รับความต้องการจากอาชญากรหลากหลายประเภท เพื่อปกปิดอำพรางตัวตนที่แท้จริง และใช้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการก่ออาชญากรรมข้ามชาติได้สารพัดรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การค้าของผิดกฎหมาย การค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น ซึ่งองค์กรอาชญากรรมที่ทำการปลอมหนังสือเดินทางเหล่านี้จะมีการจัดระเบียบบังคับบัญชาภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายอิทธิพลกว้างขวาง และมักจะทำธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายควบคู่กันไปด้วย เพื่อเป็นกิจกรรมบังหน้าธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ทำให้คนเหล่านี้มีรายได้จากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ได้รับการนับหน้าถือตาจากคนในสังคม ซึ่งเป็นค่านิยมในสังคมไทยยุคที่ให้ความสำคัญกับวัตถุ ให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีอำนาจและเงินทอง ไม่ว่าจะได้อำนาจหรือเงินทองเหล่านั้นมาด้วยวิธีใด ก็จะได้รับ การตอบรับอย่างดีจากสังคม กลายเป็นผู้มีเกียรติและเป็นผู้มีอิทธิพลที่สังคมให้การยอมรับ คบหาสมาคมด้วยและให้การยกย่อง อันจะทำให้บุคคลในสังคมไม่คำนึงถึงวิธีการในการหารายได้ไม่ว่าจะผิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจรรยา และก่อให้เกิดแบบอย่างการสร้างตัวให้เป็นที่ยอมรับในสังคมด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้อาชญากรรมหลายประเภทที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการปลอมหนังสือเดินทางได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เช่น การค้ายาเสพติดนั้น ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ที่ค่าจำนวนมากถูกทำลายด้วยยาเสพติด และกลายเป็นผู้ต้องขังที่ไม่มีอนาคต เป็นภาระต่อสังคมในระยะยาว การค้าหญิงค้าเด็กก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะติดเชื้อโรคเอดส์ (HIV/AIDS) ทำให้ต้องรับการรักษาอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง หมุดกำลังใจในการทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพราะความเจ็บป่วย และตกเป็นภาระของรัฐ ญาติพี่น้อง และครอบครัวในการดูแลรักษา นอกจากนี้การลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าเมืองก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจาก ประเทศเพื่อนบ้านที่คนต่างด้าวอาศัยอยู่นั้น มักจะมีมาตรฐานทางสุขอนามัยไม่ดีเท่าประเทศไทย มีโรคติดต่อหลายโรคที่ยังแพร่ระบาดอยู่ในประเทศเหล่านั้น และบุคคลต่างด้าวจำนวนมากเป็นพาหะของโรคติดต่อต่าง ๆ และได้ นำโรคติดต่อเข้ามาในประเทศไทยด้วย เช่น ไข้มาเลเลีย โรคเท้าช้าง โรคเอดส์ กามโรค และวัณโรค เป็นต้น

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้พิจารณาได้ว่าบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมต่าง ๆ นั้น จะต้องตกเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องดูแลรักษาเยียวยา เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต้องทำงานหนัก และการควบคุมสังคมโดยกฎหมายไม่ได้ผลเท่าที่ควร เมื่อการทำงานไม่ได้ผล เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมักจะท้อแท้กับการต่อสู้ปัญหาองค์กรอาชญากรรม ทำให้ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐด้อยลง ประชาชนไม่เชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม และไม่กล้าให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ¹⁴

2.6.2 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

หนังสือเดินทางปลอมที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น จะมีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันหลายทอด ซึ่งราคาของหนังสือเดินทางปลอมจะยิ่งสูงขึ้นหลายเท่าตามจำนวนทอดที่มีการเปลี่ยนมือไป กล่าวคือ จากราคาเล่มละห้าร้อยบาทในการซื้อขายครั้งแรก กลายเป็นห้าพันบาท และห้าหมื่นบาทในทอดต่อ ๆ ไป¹⁵ ส่งผลให้อาชญากรรมมีรายได้จากการกระทำ

¹⁴ วันชัย รุจนวงศ์, ฝ่าองค์กรอาชญากรรม มะเร็งร้ายของสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: มติชน, 2548), หน้า 48.

ความผิดเป็นจำนวนมหาศาล และอาชญากรเหล่านั้นจะนำเงินที่ผิดกฎหมายมาฟอกเงินในประเทศ ไทย ทำให้มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเงินที่ผิดกฎหมายเหล่านั้น เมื่อไหล เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแล้ว จะหมุนเวียนแปรเปลี่ยนสภาพไปเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลทำให้ ระบบเศรษฐกิจปั่นป่วน เกิดการคลาดเคลื่อนในข้อมูลทางเศรษฐกิจ ระบบการเงินและการธนาคาร ไม่เป็นไปตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ ยังทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายมหาศาลในการ ปราบปรามการกระทำความผิดต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้กำลังคนและงบประมาณมากมาย แทนที่จะใช้ กำลังเงินและคนจำนวนนี้ไปพัฒนาประเทศชาติในด้านอื่น

2.6.3 ผลกระทบต่อการลงทุน

จากการที่ประเทศไทยถูกนานาชาติประณามกล่าวหาว่าเป็นแหล่งผลิต ส่งออก ทางผ่าน ที่พักของหนังสือเดินทางปลอม ซึ่งส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศเสียหายเป็นอย่างมาก กอปรกับการที่หนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเอื้ออำนวยแก่การก่ออาชญากรรม อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย และหนังสือเดินทางปลอมมักจะ ถูกใช้ควบคู่กับเอกสารปลอมอื่น เช่น บัตรเครดิต เช็คเดินทาง จึงทำให้นักลงทุนเกิดความไม่มั่นใจ ในการที่จะเข้ามาลงทุนทำธุรกิจภายในประเทศ เนื่องจากไม่เชื่อมั่นในมาตรการทางกฎหมายของ ประเทศไทยว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว

2.6.4 ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของประเทศ

จากการที่ประเทศไทยถูกกล่าวหาจากนานาชาติว่าเป็นแหล่งปลอม หนังสือเดินทางลำดับต้น ๆ ของโลกนั้น ทำให้ประเทศไทยถูกทำลายความไว้วางใจในทางธุรกิจ ภาพพจน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศถูกมองในแง่ลบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ ประกอบธุรกิจและการตลาดในสายตาของชาวต่างชาติ เนื่องจากไม่มีผู้ใดต้องการทำธุรกิจการค้าขายกับประเทศที่มีชื่อเสียงในทางลบ อีกทั้งยังส่งผลไปถึงสินค้าทุกชนิดและเงินตราที่จะไหลเข้า ประเทศ เพราะการได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการประกอบอาชญากรรมสูง แสดงถึงความด้อยพัฒนา ของประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศเป็นอย่างยิ่ง

¹⁵ บัณฑิต ตุงคะเศรษฐี, “การปราบปรามขบวนการปลอมหนังสือเดินทาง”, รายงานนำเสนอ ในหลักสูตรนักบริหารกิจการยุติธรรม, 25 เมษายน ถึง 19 พฤษภาคม 2549. (เอกสารไม่ตีพิมพ์ เผยแพร่)

2.6.5 ผลกระทบต่อความมั่นคงในประเทศ

ความมั่นคงของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ความมั่นคงและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงในความเป็นอยู่ที่ดีและความสงบสุขในทางสังคม ความมั่นคงในทางการเมืองซึ่งเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ทุจริตและทำเพื่อประโยชน์ประชาชนอย่างแท้จริง องค์ประกอบหลัก ๆ เหล่านี้ รวมกันส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ¹⁶ แต่อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางนั้น ทำให้เศรษฐกิจและสังคมเสียหายอย่างมหาศาล และทำให้โครงสร้างทางการเมืองบิดเบี้ยวและไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน แต่เป็นการใช้ประโยชน์จากการเมือง เพื่อเครือข่ายที่ผิดกฎหมายและประโยชน์ของนักการเมืองเอง ดังนั้น เมื่อเศรษฐกิจอ่อนแอ สังคมเสียหาย และการเมืองบิดเบี้ยว จึงทำให้ความมั่นคงของชาติสิ้นคลอน อันเป็นผลมาจากระบบ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อประมาณในด้านการป้องกันประเทศด้วย

นอกจากนี้ หนังสือเดินทางปลอมมักถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการก่อการร้ายข้ามชาติ เพื่อวัตถุประสงค์ในการปกปิด อำพรางตัวตนที่แท้จริง ให้ยากแก่การสืบสาวหาต้นตอของผู้กระทำความผิด ซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของคนทั้งชาติ ทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะหวาดกลัว และเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติอย่างรุนแรง นอกจากนี้หนังสือเดินทางปลอมยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลักลอบนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และความสงบสุขของคนในสังคมอย่างรุนแรง เพราะความที่เป็นคนต่างชาติ เป็นแรงงานไร้ฝีมือ การศึกษาพูดคุยสื่อสารกับคนไทยไม่ค่อยได้ ได้รับค่าจ้างและสวัสดิการต่ำ ส่งผลให้คนเหล่านี้เกิดความกดดัน และไปก่อคดีอาชญากรรมและทำความเสียหายแก่ประเทศอย่างมหาศาล และยังเป็นช่องทางให้กลุ่มผู้ไม่หวังดีหรือกลุ่มก่อการร้ายสามารถแอบแฝงเข้ามาในประเทศ โดยทำตัวให้ผสมกลมกลืนกับกลุ่มคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง ทำให้ยากต่อการติดตามร่องรอยและตรวจสอบจับกุม¹⁷

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁶ วันชัย รุจนวงศ์, ผ่าองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มะเร็งร้ายของสังคม, หน้า 62.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นประเทศที่เป็นต้นทางหรือประเทศทางผ่าน รวมทั้งเป็นแหล่งในการปลอมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังประเทศอื่น¹⁸ ซึ่งการกระทำดังกล่าว ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมากมาย ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับดวงตราของเจ้าพนักงาน บทบัญญัติเกี่ยวกับเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายว่าด้วยการตรวจคนเข้าเมือง ดังต่อไปนี้

2.7.1 ประมวลกฎหมายอาญา

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศเป็นอย่างมาก ประมวลกฎหมายอาญาจึงกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

มาตรา 251 ความผิดฐานปลอมดวงตรา รอยตรา

มาตรา 251 “ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตราหรือรอยตราของทบวงการเมือง ขององค์การสาธารณ หรือของเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

องค์ประกอบความผิดฐานปลอมดวงตรา รอยตรา สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ผู้ใด
- (2) ทำปลอมขึ้น
- (3) ซึ่งดวงตราหรือรอยตรา
 - ก. ของทบวงการเมือง

¹⁸ <http://www.uninfo.state.gov/regional/ea/chinaaliens/chaparro.htm>

ข. ขององค์การสาธารณ

ค. ของเจ้าพนักงาน

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

คำอธิบาย

การทำปลอมตามมาตรานี้ มีความหมายว่า เป็นการปลอมขึ้นทั้งหมด ไม่ใช่บางส่วน และการทำปลอมขึ้นก็เป็นการทำเทียมขึ้นโดยเจตนาให้เป็นดวงตรา หรือรอยตราของ ทบวงการเมือง หรือองค์การสาธารณหรือของเจ้าพนักงาน¹⁹

วัตถุประสงค์การกระทำ คือ ดวงตราหรือรอยตราของทบวงการเมือง ซึ่ง หมายความว่าถึง กระทรวง ทบวง กรม ในรัฐบาล ส่วนขององค์การสาธารณนั้น ต้องเป็นองค์การนิติ บุคคลและประกอบกิจการอันเป็นสาธารณ ไม่ว่าจะเป็้องค์การของรัฐหรือเอกชน โดยไม่มุ่งเพื่อ กิจการค้าหวังผลได้ทางกำไร เช่น สภาอากาศ เป็นต้น สำหรับดวงตราหรือรอยตราของเจ้าพนักงาน นั้น ต้องมีกฎหมายกำหนดหรือให้อำนาจกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ใช่เจ้า พนักงานคิดทำขึ้นใช้เอง เช่น ตราประจำตำแหน่งของนายอำเภอ เป็นต้น

องค์ประกอบภายในตามมาตรานี้ คือ เจตนาธรรมดา ตามมาตรา 59 กล่าวคือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด

ความผิดฐานปลอมดวงตรา หรือรอยตราตามมาตรานี้ ย่อมมีความ เกี่ยวพันกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เนื่องจากหากมีการนำดวงตราหรือรอยตรา ปลอมไปใช้ประทับในหนังสือเดินทาง ก็จะมี ความผิดฐานปลอมดวงตราหรือรอยตรา และฐานปลอม เอกสาร โดยจะเป็นกรณีกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เช่น การที่จำเลยทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตรา ของกระทรวงการต่างประเทศ แล้วนำไปประทับในหนังสือเดินทางให้เกิดเป็นรอยตราที่ประทับ เหมือนของจริง เพื่อให้ผู้ที่พบเห็นหลงเชื่อว่าเป็นหนังสือเดินทางที่แท้จริงนั้น เป็นการกระทำโดยมี เจตนาเพื่อให้การปลอมหนังสือเดินทางสำเร็จบริบูรณ์สมดังเจตนาของจำเลย การกระทำของจำเลย

¹⁹ สุบัน พูลพัฒน์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 4(กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นิติบรรณาการ, 2522), หน้า 250.

ในส่วนนี้ จึงเป็นกรณีเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 กับ มาตรา 251 ซึ่งเป็นบทหนัก กระทั่งหนึ่ง แต่เมื่อจำเลยนำหนังสือเดินทางปลอมซึ่งมีรอยตราปลอมประทับดังกล่าว ไปใช้แสดงต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เพื่อตรวจประทับตราหนังสือเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร การกระทำของจำเลยส่วนหลังนี้เป็นการใช้เอกสารปลอมและรอยตราปลอมในขณะเดียวกัน จึงเป็นความผิดกรณีเดียวแต่ผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 268 วรรคสองประกอบด้วยมาตรา 265 และมาตรา 252 ประกอบด้วย มาตรา 251 ลงโทษตามมาตรา 252 ซึ่งเป็นบทหนัก แต่มาตรา 263 บัญญัติว่า “ถ้าผู้กระทำความผิดตาม ... มาตรา 251 ... ได้กระทำความผิดตามมาตราอื่นที่บัญญัติในหมวดนี้ อันเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นด้วย ให้ลงโทษผู้นั้นตาม ... มาตรา 251 ... แต่กระธงเดียว” ดังนั้น เมื่อจำเลยทำดวงตราปลอมและใช้รอยตราปลอมด้วย จึงต้องลงโทษตามมาตรา 251 ประกอบด้วย มาตรา 263 เพียงกระธงเดียว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1011/2533)

มาตรา 252 ความผิดฐานใช้ดวงตรา รอยตรา หรือพระปรมาภิไธยปลอม

มาตรา 252 “ผู้ใดใช้ดวงตรา รอยตราหรือพระปรมาภิไธยดังกล่าวมาในมาตรา 250 หรือ มาตรา 251 อันเป็นดวงตรา รอยตราหรือพระปรมาภิไธยที่ทำปลอมขึ้น ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ”

องค์ประกอบความผิดฐานใช้ดวงตรา รอยตรา หรือพระปรมาภิไธย สามารถแยกพิจารณา ได้ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ใช้
- (2) ดวงตรา รอยตรา หรือพระปรมาภิไธยดังกล่าวมาในมาตรา 250 หรือมาตรา 251
- (3) อันเป็นดวงตรา รอยตรา หรือพระปรมาภิไธยที่ทำปลอมขึ้น

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

คำอธิบาย

การใช้ตามมาตรานี้ หมายความว่า นำเอาดวงตรา รอยตรา หรือพระปรมาภิไธยต่าง ๆ ที่ได้ทำปลอมขึ้นนั้น ไปใช้แล้ว ไม่ใช่เพียงแต่ได้มาในครอบครองแล้วแต่ยังไม่ได้ใช้หรือกำลังจะใช้ต่อไป และต้องเป็นการใช้อย่างดวงตรา หรือรอยตราที่แท้จริง ไม่หมายความว่ารวมถึงการใช้อย่างของปลอม เช่น แสดงเป็นตัวอย่างของปลอมให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อที่จะได้ไม่ถูกหลอกลวง เป็นต้น ส่วนการใช้จะได้ผลสมความมุ่งหมาย หรือจะเกิดความเสียหาย หรืออาจจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นใดหรือไม่ ไม่ต้องพิจารณาถึง เพราะการกระทำสำเร็จเป็นการใช้ เมื่อได้ประทับดวงตราลงไป หรือนำรอยตราไปใช้เท่านั้น

ความผิดฐานใช้รอยตราปลอมย่อมมีความเกี่ยวพันกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางได้ เช่น หากผู้ใช้หนังสือเดินทางปลอม ได้แสดงเอกสารนั้นต่อบุคคลอื่น เพื่อให้หลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง เมื่อเอกสารนั้นได้ประทับรอยตราครุฑเล็กและรอยตราหนูครุฑใหญ่ของกระทรวงการต่างประเทศปลอม ถือได้ว่าเป็นการใช้รอยตราปลอมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 252 ประกอบด้วยมาตรา 251 แล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 3887/2532)

องค์ประกอบภายในของมาตรานี้ คือ เจตนาธรรมดา ตามมาตรา 59 คือ ผู้กระทำจะต้องรู้ว่าดวงตรา รอยตรา หรือพระปรมาภิไธยนั้น ทำปลอมขึ้น และทั้ง ๆ ที่รู้เช่นนั้นแล้ว ก็ยังนำเอาไปใช้อย่างของที่แท้จริง แต่ถ้าไม่รู้ว่าเป็นการปลอมขึ้น แม้จะนำเอาไปใช้ก็ไม่มี ความผิด เพราะผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าใช้โดยเจตนา ไม่ได้

มาตรา 264 ความผิดฐานปลอมเอกสาร

มาตรา 264 “ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดเต็ม หรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสารต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้นั้นนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือประชาชน ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร

ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

องค์ประกอบความผิดฐานปลอมเอกสาร ตามวรรคหนึ่ง สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ทำเอกสารปลอมขึ้น
 - ก. ทั้งฉบับหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง
 - ข. เต็มหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง
 - ค. ประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร
- (2) โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน

องค์ประกอบภายใน

- (1) เจตนาธรรมดา
- (2) เจตนาพิเศษ “เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง”

คำอธิบาย

ในการพิจารณาความรับผิดฐานปลอมเอกสารนั้น จะต้องพิจารณาก่อนว่า วัตถุประสงค์การปลอมเป็นเอกสารหรือไม่ หากเป็นแล้วจึงค่อยพิจารณาว่า การกระทำนั้นเป็นการปลอมเอกสารหรือไม่

คำว่า “เอกสาร” ตามมาตรา 1 (7) ได้คำนิยามว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่นจะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

จากนิยามคำว่า “เอกสาร” นั้น สามารถพิจารณาความหมาย ได้ดังนี้²⁰

²⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 7(กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, 2543), หน้า 583-591.

(1) กระจกหรือวัตถุอื่นใด หมายความว่าถึงสิ่งที่ใช้สำหรับทำให้ ความหมายของถ้อยคำปรากฏขึ้น ตามปกติก็หมายถึงกระจก แต่อาจเป็นวัตถุอื่นใดก็ได้ เช่น ไม้ โลหะ ศิลา กำแพง เครื่องคอมพิวเตอร์

(2) การทำให้ปรากฏ หมายความว่า ต้องมีการกระทำของ บุคคลให้ปรากฏความหมายขึ้นบนกระจกหรือวัตถุอื่นใดนั้น โดยอาจปรากฏเป็นการชั่วคราวหรือ ถาวรก็ได้ และต้องปรากฏโดยบุคคลทำให้ปรากฏ หากปรากฏขึ้นเองก็ไม่ใช่ออกสาร เช่น ปรอท แสดงสภาพอากาศ นาฬิกาบอกเวลา เป็นต้น

(3) ความหมาย หมายความว่าถึง สิ่งที่ทำให้ปรากฏขึ้นนั้น ต้อง แสดงความคิดของผู้ทำเอกสาร จะเป็นที่เข้าใจได้หรือไม่ก็ตาม

(4) ด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น หมายความว่า อ่านหรือเห็นความหมายได้โดยการสัมผัสทางตา แต่คงรวมถึงอักษรที่ทำให้คนตา บอดอ่านผสมด้วยมือสัมผัส ซึ่งใช้ในลักษณะเดียวกับตาด้วย เช่น ตัวเลขที่เครื่องยนต์ แผนที่แสดง ที่ดินในโฉนด เป็นต้น

(5) โดยวิธีพิมพ์ ภาพถ่าย หรือวิธีอื่น หมายความว่า จารึก ความหมายให้ปรากฏบนวัตถุด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง อาจจะเป็นเขียน ตีตราข้อความ แกะสลัก สลัก ตัวเลขไว้ที่เครื่องยนต์

(6) เป็นหลักฐานแห่งความหมาย หมายความว่า ต้องปรากฏ คงทนอยู่ชั่วขณะหนึ่ง แม้จะไม่นาน เช่น อากาศยานทำอักษรในอากาศด้วยควัน เขียนข้อความบน ทรายชายทะเล แต่การที่คนทำเครื่องหมายด้วยการเคลื่อนไหวยร่างกาย เช่น ตีธงยกมือยกไม้ เพียง เท่านี้ ไม่เป็นหลักฐานปรากฏคงทนอยู่เลย หายไปพร้อมกับการเคลื่อนไหวที่เห็นด้วยตา ไม่เป็น เอกสาร

เมื่อได้พิจารณาแล้วว่าวัตถุแห่งการปลอมเป็นเอกสารแล้ว ประเด็นต่อมา ก็ ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นการปลอมเอกสารหรือไม่ ซึ่งการกระทำที่เป็นการปลอม ตาม มาตรา 264 วรรคหนึ่ง มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) การทำเอกสารปลอมขึ้น หมายความว่า การทำเอกสารขึ้นใหม่ แสดงว่าเอกสารนั้นมาจากผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ผู้ที่ทำเอกสารนั้น ส่วนผู้อื่นจะมีตัวตนจริงหรือไม่ ไม่สำคัญ นอกจากนี้ ในกรณีที่มีเอกสารจริงอยู่แล้ว เอกสารปลอมที่สร้างขึ้นไม่จำเป็นจะต้องเหมือนเอกสารจริงเสมอไป โดยการปลอมเอกสารอาจกระทำได้ ดังนี้

ก. ทำปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด ซึ่งการทำปลอมขึ้นทั้งฉบับ หมายความว่า การปลอมเอกสารขึ้นทั้งฉบับ โดยจะมีต้นฉบับเอกสารที่แท้จริง หรือทำขึ้นใหม่โดยไม่มีเอกสารที่แท้จริงก็ได้ ถ้ากระทำขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเป็นเอกสารของบุคคลอื่น ไม่ใช่เอกสารของผู้กระทำขึ้นเอง กล่าวคือ หลอกในตัวผู้ทำเอกสาร โดยไม่ต้องคำนึงว่าข้อความที่เขียนลงในเอกสารนั้นจะจริงหรือเท็จแต่ประการใด (บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 2379/2526 โดย ศ. จิตติ ติงศภัทย์) ซึ่งกรณีดังกล่าวจะแตกต่างกับเอกสารเท็จ เพราะบางอย่างอาจเป็นเอกสารเท็จแต่อาจไม่ใช่เอกสารปลอม และในเรื่องเอกสารเท็จนั้นไม่มีบทบัญญัติทั่วไปกำหนดความผิดตั้งเช่นความผิดฐานปลอมเอกสาร ตามมาตรา 264 แต่เอกสารเท็จนั้นมีบทบัญญัติกำหนดความผิดไว้โดยเฉพาะในบางมาตราเท่านั้น เช่น มาตรา 162 (เจ้าพนักงานทำเอกสารเท็จ) มาตรา 267 (แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความเท็จลงในเอกสาร) และมาตรา 269 (ผู้มีวิชาชีพทำคำรับรองในเอกสารอันเป็นเท็จ) นอกจากนี้หากเอกสารใดเป็นเอกสารปลอมแล้วแม้จะมีข้อความอันเป็นเท็จอยู่ด้วย ก็ไม่ถือว่าเป็นเอกสารเท็จอีก เพราะเป็นเอกสารปลอมไปเสียแล้ว แต่ถ้าไม่ใช่เอกสารปลอมแต่มีข้อความอันเป็นเท็จและผู้ทำเอกสารก็อาจมีความผิดตามมาตรา 162 มาตรา 267 หรือ มาตรา 269 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น²¹ สำหรับการปลอมเอกสารแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด หมายความว่า เป็นการปลอมขึ้นแต่เพียงบางส่วน ไม่ได้ปลอมทั้งฉบับ เช่น กรณีที่เอกสารที่คนอื่นทำไว้โดยแท้จริง แต่ยังไม่สำเร็จครบถ้วน ถ้าจำเลยปลอมข้อความนั้นต่อไปจนครบถ้วน ก็เป็นการปลอมแต่เพียงบางส่วน หรือจำเลยอาจทำเอกสารขึ้น แต่ยังไม่สำเร็จครบถ้วน ทำไปได้แต่เพียงบางส่วน ก็เป็นการปลอมเอกสารสำเร็จ ถ้าหากส่วนที่สร้างขึ้นไว้แล้วนั้น มีลักษณะเป็นเอกสารแล้ว²²

ข. เต็ม หรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง ในกรณีนี้ต้องเป็นการกระทำต่อเอกสารที่แท้จริงเท่านั้น แม้เอกสารนั้นจะทำขึ้นมาโดยผู้เต็มหรือตัดทอนข้อความก็ตาม แต่ถ้าผู้นั้นปราศจากอำนาจที่จะกระทำการดังกล่าว

²¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: จีระรัชการพิมพ์, 2547), หน้า 107-108.

²² จิตติ ติงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 1, หน้า 608.

แล้ว ก็เป็นการปลอมเอกสารได้ และที่สำคัญต้องเป็นการกระทำในส่วนซึ่งเป็นสาระสำคัญต่อเอกสารนั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วจะไม่ใช่ความผิด

การเติม ตัดทอน หรือแก้ไขเอกสารที่แท้จริงนั้น ในบางกรณีมีการกระทำในลักษณะเดียวกับการทำลายเอกสาร แต่ไม่ถือว่าเป็นการทำลายเอกสาร เช่น การขีดฆ่าขูดลบข้อความในเอกสาร ถ้าได้กระทำเพื่อให้เอกสารนั้นมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยที่เอกสารที่แท้จริงยังคงมีอยู่ แต่เปลี่ยนแปลงไปเฉพาะความหมาย เช่นนี้เป็นการปลอมเอกสาร แต่ถ้าขีดฆ่าขูดลบเพื่อไม่ให้เอกสารนั้นมีอยู่ต่อไป แม้กระดาษหรือวัตถุที่ใช้ทำเอกสารจะยังคงอยู่ไม่ถูกทำลายไปด้วย ก็ถือว่าเป็นการทำลายเอกสาร

ค. ประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอม ซึ่งตราในที่นี้ หมายรวมถึงตราของนิติบุคคล ตราประจำตำแหน่งซึ่งแสดงตัวบุคคลด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงตราที่แสดงข้อความบางอย่าง เช่น ตราที่มีข้อความว่า “สำเนาถูกต้อง” ส่วนลายมือชื่อนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (10) ได้ให้คำนิยามว่า หมายรวมถึงลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน ซึ่งจะมีความหมายต่างกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9²³ และมาตรา 900 วรรคสอง²⁴ กล่าวคือ แม้ไม่มีพยานลง

²³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 “เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ บุคคลผู้จะต้องทำหนังสือ ไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

ลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้นที่ทำลงในเอกสาร แทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อ

ความในวรรคสองไม่ใช่บังคับแก่การลงลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ซึ่งทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่”

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 “บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะได้รับการผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น

ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายแต่อย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แงงใด หรือ ลายพิมพ์นิ้วมือ อ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตั๋วเงินไซ้ แม้ถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นไม่”

ลายมือชื่อรับรองก็เป็นลายมือชื่อตามมาตรา²⁵ และการปลอมในกรณีนี้ ไม่จำเป็นต้องมีตราที่แท้จริงหรือบุคคลที่เป็นเจ้าของลายมือชื่อ นอกจากนี้อาจกระทำลงในเอกสารปลอม หรือในเอกสารที่แท้จริงก็ได้

(2) โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน เป็นองค์ประกอบภายนอกซึ่งมิใช่ข้อเท็จจริง กล่าวคือ เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เป็นสิ่งที่ต้องวินิจฉัยโดยระดับความรู้ของวิญญูชนทั่วไป หากวิญญูชนเห็นว่าเสียหายก็ถือว่าเสียหาย แม้ผู้กระทำจะไม่ว่าจะทำให้เสียหายก็ตาม²⁶ ดังนั้น ถ้าผู้ปลอมเอกสารไม่รู้พฤติการณ์เช่นนี้ ก็จะอ้างว่าไม่มีเจตนา เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 59 วรรคสาม ไม่ได้ แต่ถ้การกระทำนั้นไม่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนแล้วก็ไม่ผิดฐานปลอมเอกสาร

(3) เจตนาตามมาตรา²⁵ ได้แก่

ก. เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 คือ กระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำและขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ซึ่งถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้

ข. เจตนาพิเศษ คือ เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาพิเศษ โดยมีมูลเหตุจูงใจเช่นว่านี่ก็เป็นความผิดแล้ว ไม่ต้องถึงขนาดมีเจตนาโดยทุจริต และไม่ต้องคำนึงว่าจะมีการหลงเชื่อตามเอกสารที่ทำปลอมขึ้นหรือไม่ นอกจากนี้บุคคลที่จะถูกทำให้หลงเชื่อนี้ กฎหมายมิได้กำหนดว่าจำต้องเกี่ยวข้องเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกับบุคคลที่น่าจะเกิดความเสียหาย จึงเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 769/2540)

²⁵ สติต ไพเราะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209-287, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, 2544), หน้า 113.

²⁶ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 154.

สำหรับความผิดตามมาตรา 264 วรรคสองนั้น แม้ไม่ใช้การปลอมเอกสารโดยตรง แต่กฎหมายให้ถือว่าเป็นการปลอมเอกสาร ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

องค์ประกอบภายนอก

- (1) กรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด
- (2) ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น
- (3) โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่น

องค์ประกอบภายใน

- (1) เจตนาธรรมดา
- (2) เจตนาพิเศษ คือ เพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน

จากองค์ประกอบความผิดดังกล่าว สามารถพิจารณาได้ว่า

(1) การกรอกข้อความลง หมายความว่าทำลงในลักษณะที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นข้อความของเจ้าของลายมือชื่อ วิธีการกรอกข้อความมิได้หมายความว่าเฉพาะแต่การขีดเขียน อาจเป็นการตีพิมพ์ ตีดีพิมพ์ ใช้อักษรประทับ หรือใช้อักษรย่อก็ได้ และวัตถุแห่งการกระทำตามวรรคนี้กฎหมายยังไม่เรียกกระดาษหรือวัตถุที่มีลายมือชื่อว่าเอกสาร เพราะเพียงแต่มีลายมือชื่อ ไม่มีข้อความอื่นใด ในกรณีนี้จึงยังไม่มี ความหมายใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ถ้ามีการกรอกข้อความลงไปแล้ว ก็ จะเรียกว่าเป็นเอกสาร²⁷

(2) กระดาษหรือวัตถุอื่นใดที่กรอกข้อความลงไปนั้น จะต้องมียลายมือชื่อของผู้ผู้น้อยบนกระดาษหรือวัตถุอื่นใดนั้นแล้ว ไม่ว่าจะลงลายมือชื่อนั้น จะเกิดจากความสมัครใจหรือถูกหลอกลวงขู่เข็ญก็เป็นความผิดตามมาตรานี้ทั้งสิ้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 1009/2511) แต่ถ้าไม่มีลายมือชื่อผู้น้อยอยู่ แล้วไปจัดการลงลายมือชื่อของผู้อื่นเอง ก็จะเป็นความผิดตามมาตรา 264 วรรคแรก นอกจากนี้การได้กระดาษหรือวัตถุอื่นที่มีลายมือชื่อของผู้น้อยอยู่แล้วนั้น จะได้มาโดยได้รับมอบหมายมาจากผู้อื่น หรือเก็บตกได้มา หรือได้มาโดยประการใด ๆ ก็ตาม เมื่อมากรอกข้อความ เป็นเอกสารลงไปเป็นการเสียหายแก่ผู้อื่น โดยเจตนาเพื่อนำเอาไปใช้แล้ว ก็เป็นความผิดตามมาตรา 264 วรรคสองทั้งสิ้น

²⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 1, หน้า 628.

(3) โดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่น นั้น กล่าวคือ เจ้าของลายมือชื่อไม่ได้ให้ความยินยอมในการกรอกข้อความ ซึ่งการกรอกข้อความ หมายถึง การที่ทำลงในลักษณะที่ให้เข้าใจว่าเป็นข้อความของเจ้าของลายมือชื่อ มิใช่เขียนอะไรลงไป ในกระดาษแผ่นที่มีลายมือชื่อผู้นั้นอยู่แล้วจะเป็นเอกสารปลอมทั้งหมด และการให้ความยินยอม และคำสั่งนี้ จะเป็นความยินยอมหรือคำสั่งที่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ แม้เป็นความยินยอม หรือคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้ากรอกข้อความลงไปตามความยินยอมหรือคำสั่งนั้น ก็ไม่เป็น ความผิดฐานนี้ แต่ถ้ากรอกข้อความไม่ตรงกับความยินยอมหรือคำสั่งแล้ว จึงจะเป็นความผิด

(4) เจตนาตามมาตรา 264 วรรคสอง คือ

ก. เจตนาธรรมดา คือ เจตนาตามมาตรา 59 ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะที่ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผล ของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด จะถือว่าผู้กระทำ ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้ เช่น กรอกข้อความลงในเอกสารที่มีผู้ลง ชื่อให้ไว้ โดยเชื่อว่ากรอกข้อความตรงตามที่ได้รับมอบหมายให้กรอก ถือว่าไม่มีเจตนา (คำ พิพากษาศาลฎีกาที่ 7/2508)

ข. เจตนาพิเศษ คือ เพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ใน กิจการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือประชาชน ซึ่งผู้กระทำจะต้องมีเจตนาพิเศษนี้ อยู่ในขณะกระทำความผิด ถ้าเพียงมาเกิดความคิดขึ้นในภายหลังก็ไม่เข้าองค์ประกอบข้อนี้ และ ความผิดสำเร็จได้ แม้จะยังมีได้นำเอาเอกสารนั้นออกใช้ก็ตาม นอกจากนี้ความเสียหายแก่ผู้หนึ่ง ผู้ใด หรือประชาชนนั้น ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจริงก็ได้ ถ้ากิจการบางอย่างนั้นแม้จะเกิดประโยชน์กับ เจ้าของลายมือชื่อ แต่ถ้าเกิดความเสียหายกับผู้หนึ่งผู้ใด หรือประชาชนแล้ว ก็ถือว่าเป็นความผิด ตามองค์ประกอบข้อนี้

มาตรา 265 ความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิหรือปลอมเอกสาร ราชการ

มาตรา 265 “ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท”

องค์ประกอบความผิดของมาตรานี้ คือ

องค์ประกอบภายนอก

- (1) ปลอม
- (2) เอกสารสิทธิ หรือเอกสารราชการ

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นเหตุจรรยาที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้น ตามมาตรา 62 วรรคท้าย

เอกสารสิทธินั้น มีนิยามอยู่ในมาตรา 1 (9) หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ ซึ่งจะต้องเป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นสิทธินั้นโดยตรงในตัวเอกสารนั้น²⁸ เช่น โฉนดที่ดิน ตั๋วรับจำนำ สัญญากู้ บิลเงินสด เป็นต้น สำหรับกรณีที่ไม่ใช่เอกสารสิทธิ เช่น หนังสือเดินทาง เนื่องจากเป็นเอกสารที่แสดงฐานะของบุคคล หรือแสดงข้อเท็จจริงบางอย่าง มิใช่ก่อให้เกิดสิทธิใด ๆ ขึ้นในตัวเอกสารนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 1277/2537)

เอกสารราชการ มีนิยามตามมาตรา 1 (8) คือ เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้น หรือรับรองในหน้าที่ และให้หมายรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย และเอกสารราชการนั้น ต้องเป็นเอกสารของราชการไทยเท่านั้น เช่น หนังสือเดินทางของประเทศไทยที่ออกโดยกระทรวงการต่างประเทศ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2328/2541)

ความผิดฐานปลอมเอกสารราชการยังหมายถึงการประทับตราปลอมของราชการลงในเอกสารธรรมดาอีกด้วย เช่น การปลอมหนังสือเดินทางของสหรัฐอเมริกา เป็นการปลอมเอกสารธรรมดา มิใช่เอกสารราชการ อย่างไรก็ตาม หากมีการประทับตราปลอมของด่านตรวจคนเข้าเมืองขนาดใหญ่ที่อนุญาตให้ผู้ถือหนังสือเดินทางนั้นผ่านออก ก็เป็นการปลอมเอกสารราชการของเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองตามมาตรา 265 แล้ว เพราะการประทับตราของด่านตรวจคนเข้าเมือง ไม่ว่าจะประทับลงบนกระดาษหน้าใดหน้าหนึ่งในหนังสือเดินทางของ

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 633.

สหรัฐอเมริกา กระดาษหนานั้นก็เป็นเอกสารที่เจ้าพนักงานได้ทำขึ้น เมื่อจำเลยปลอมดวงตราและประทับตราปลอมลงในหนังสือเดินทางของสหรัฐอเมริกา ก็เป็นเอกสารราชการ ตามมาตรา 265

หมายเหตุ อันที่จริงจำเลยผิดฐานทำดวงตราปลอมของเจ้าพนักงานตาม มาตรา 251 และใช้ดวงตราปลอมนั้นตามมาตรา 252 ด้วย ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา 263 แต่โจทก์ มิได้ฟ้องจำเลยในความผิดดังกล่าวมาในคดีนี้²⁹ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2328/2541)

องค์ประกอบภายในของมาตรานี้ คือ เจตนาธรรมดา ตามมาตรา 59 ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมนิ่งเห็นผล ของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด จะถือว่าผู้กระทำ ประสงค์ต่อผลหรือย่อมนิ่งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้

มาตรา 267 ความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจัดข้อความอันเป็นเท็จ ลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ

มาตรา 267 “ผู้ใดแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอัน เป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบภายนอก

- (1) แจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอันเป็นเท็จ
- (2) ลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน
- (3) โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

คำอธิบาย

²⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด, หน้า 145.

การแจ้งให้จดข้อความเท็จ หมายความว่า การแจ้งข้อความต่อเจ้าพนักงาน โดยมีการจดข้อความที่แจ้งลงไว้เป็นข้อความของผู้แจ้ง ซึ่งใครจะเป็นผู้จดข้อความไม่สำคัญ และไม่จำเป็นจะต้องลงลายมือชื่อผู้แจ้งและผู้จด และข้อความที่แจ้งให้จดนั้น ต้องเป็นข้อความที่เป็นเท็จ เท่านั้น ซึ่งการปกปิดข้อความบางส่วน ทำให้ข้อความที่แจ้งไม่ตรงกับความจริงก็ถือว่าเป็นข้อความเท็จเช่นกัน

เอกสารที่บอกให้เจ้าพนักงานจดข้อความลงในมาตรานี้จะต้องเป็นเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการเท่านั้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานเท่านั้น ซึ่งเอกสารมหาชนย่อมใช้เป็นพยานหลักฐานได้อยู่ในตัว ส่วนเอกสารราชการอาจไม่ใช่เอกสารที่มีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน เช่น หนังสือตอบโต้ บันทึกรายงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เฉพาะเอกสารราชการที่มีวัตถุประสงค์ใช้เป็นพยานหลักฐานเท่านั้นจึงจะอยู่ในความหมายของมาตรานี้

โดยประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน มีความหมายดังที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 264 คือ ไม่จำเป็นต้องเสียหายขึ้นจริง ๆ เพียงน่าจะเกิดความเสียหายก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว และผู้กระทำจะรู้ว่าการแจ้งนั้น น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนหรือไม่ ไม่สำคัญ เนื่องจากไม่ใช่ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ว่าข้อความที่แจ้งนั้นเป็นเท็จ ถ้าไม่รู้ก็ไม่ใช่ความผิดตามมาตรานี้

มาตรา 268 ความผิดฐานใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำ ความผิดตามมาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 มาตรา 267

มาตรา 268 “ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการทำความผิดตาม มาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือ มาตรา 267 ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชนต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้ เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเอง ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว”

องค์ประกอบภายนอก

(1) ใช้หรืออ้าง

(2) เอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตาม มาตรา 264 มาตรา 265
มาตรา 266 หรือ มาตรา 267

(3) ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา

คำอธิบาย

เอกสารตามมาตรานี้ ต้องเป็นเอกสารที่เกิดจากการกระทำความผิดตาม มาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือ มาตรา 267 เสียก่อน ไม่ว่าตนเองเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรานั้น ๆ หรือไม่

ใช้ หมายความว่า การใช้อย่างเอกสาร มิได้ใช้อย่างกระดาษแผ่นหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อความในเอกสาร เช่น ยื่นหนังสือเดินทางปลอมให้ พ. ดุ และพูดว่าทุกอย่างเรียบร้อย แล้วเก็บหนังสือเดินทางไว้ เป็นการกระทำเพื่อให้ พ. เชื่อว่าหนังสือเดินทางดังกล่าวเป็นของจริงตามที่รับว่าจะทำให้ เป็นการใช้อักษรปลอม (คำพิพากษาฎีกาที่ 7887/2532)

การอ้างเอกสารตามมาตรานี้ หมายความว่า การอาศัยเอกสารนั้นแสดงข้อเท็จจริงบางประการ ไม่จำเป็นต้องอ้างเป็นพยานต่อศาล และการอ้างนั้นแตกต่างกับการใช้ เนื่องจาก การอ้างไม่จำเป็นต้องนำเอกสารนั้นออกแสดง ซึ่งอาจทำได้โดยการให้ผู้นั้นเรียกหรือตรวจดูเอกสารนั้นเองก็ได้

การใช้หรืออ้างเอกสารนั้นจะต้องทำโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 กล่าวคือ รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และความรู้ข้อเท็จจริงว่าเป็นเอกสารปลอมหรือเท็จตาม มาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 และมาตรา 267

ถ้าผู้กระทำความผิดฐานใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิด เป็นผู้ปลอมเอกสารเสียเอง กฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษตามมาตรานี้แต่เพียงกระทงเดียวเท่านั้น เช่น การที่จำเลยที่ 1 ปลอมเอกสารต่าง ๆ ตามฟ้องแล้วนำไปยื่นต่อนายวัฒนา วิเศษเกียรติกุล ผู้ช่วยกงสุลสถานกงสุลสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยนั้น ศาลฎีกาเชื่อว่า จำเลยที่ 1 กระทำไปเพื่อ

ประโยชน์ให้เจ้าหน้าที่กงสุลดังกล่าวออกหนังสือผ่านแดน (วีซ่า) ให้จำเลยที่ 1 เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา ดังที่จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพและฎีกาขึ้นมา การปลอมเอกสารของจำเลยที่ 1 ย่อมเห็นได้ว่า มีเจตนาอย่างเดี๋ยวที่จะให้เจ้าหน้าที่กงสุลดังกล่าวออกหนังสือผ่านแดน (วีซ่า) ให้เท่านั้น ดังนั้น การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 เพียงกรรมเดียว แม้เอกสารที่จำเลยที่ 1 ทำปลอมขึ้น จะเป็นเอกสารต่างชนิดกัน ก็หาทำให้เป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันไม่ และการที่จำเลยที่ 1 นำเอกสารต่าง ๆ ตามฟ้องไปยื่นแสดงต่อนาย วัฒนา วิเศษเชียรกุล ซึ่งเป็นความผิดฐานใช้เอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการปลอมอีกกรรมหนึ่ง แต่จำเลยที่ 1 เป็นผู้ปลอมเอกสารเหล่านั้นเอง จึงลงโทษจำเลยที่ 1 ฐานใช้เอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการปลอมได้เพียงกระทงเดียว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 268 (คำพิพากษาศฎีกาที่ 2599/2534)

จากการศึกษาประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง พบว่าในเบื้องต้นจะต้องแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) กรณีปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย จะถือว่าเป็นการปลอมเอกสารราชการ ตามมาตรา 265 เนื่องจากเอกสารราชการตามมาตราดังกล่าว จะหมายความถึงราชการไทยเท่านั้น ซึ่งผู้กระทำจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

(2) กรณีปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ จะถือว่าเป็นการปลอมเอกสารธรรมดา ตามมาตรา 264 เท่านั้น ซึ่งจะระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จึงพิจารณาได้ว่า การกระทำเดียวกัน คือ การปลอมหนังสือเดินทาง แต่ถ้ากระทำต่อหนังสือเดินทางของประเทศไทยจะมีโทษที่รุนแรงกว่าการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น ประเทศไทยควรมีการกำหนดความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทางไว้โดยเฉพาะแยกต่างหากจากความผิดฐานปลอมเอกสารทั่วไป และกำหนดให้ความผิดดังกล่าวต้องรับโทษหนักยิ่งกว่าการปลอมเอกสารทั่วไป นอกจากนี้ควรกำหนดคำนิยามของหนังสือเดินทางให้ครอบคลุมถึงหนังสือเดินทางของต่างประเทศด้วย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทางมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.7.2 พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

หนังสือเดินทางปลอม มักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการลักลอบเข้าเมือง ซึ่งการกระทำดังกล่าวมักจะเป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายว่าด้วยการตรวจคนเข้าเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมืองจึงได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดดังกล่าว โดยกำหนดให้เป็นความผิดฐานลักลอบเข้าเมือง ดังนี้

มาตรา 12 “ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร

(1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้อง และยังมีสมบุรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจลงตราตาม (1) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ...”

มาตรานี้มีเจตนารมณ์ในการควบคุมการเข้าเมือง โดยการห้ามมิให้บุคคลที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเข้ามาในประเทศไทย เพื่อเหตุผลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง ดังนั้น หากบุคคลใดเข้าเมืองมาโดยใช้หนังสือเดินทางปลอม ก็จะเป็นบุคคลที่ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังมีสมบุรณ์อยู่ ตาม (1) ซึ่งต้องห้ามมิให้เข้ามาในประเทศไทย

2.8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางนั้น เป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงของทั่วโลก ต่างประเทศจึงได้กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะแยกออกจากความผิดฐานปลอมเอกสารทั่วไป เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2.8.1 กฎหมายของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษได้มีกฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงต่าง ๆ คือ Forgery and Counterfeiting Act 1981 โดยในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง ดังต่อไปนี้

มาตรา 5 “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมใบสั่งจ่ายเงิน ใบหุ้น หนังสือเดินทาง และอื่นๆ

- (1) บุคคลใดมีไว้ในครอบครองซึ่งตราสาร โดยรู้ว่า เป็นของปลอม ด้วยเจตนาที่จะกระทำเพื่อลวงให้ผู้อื่นหนึ่งผู้ใดยอมรับว่าสิ่งนั้นเป็นของแท้
- (2) บุคคลใดมีไว้ในครอบครองซึ่งตราสาร โดยปราศจากอำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย และกระทำโดยรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของปลอม
- (3) บุคคลใดครอบครองเครื่องจักร อุปกรณ์ กระจก วัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการปลอมตราสาร โดยมีเจตนาที่จะนำมาใช้ในการปลอมตราสาร เพื่อลวงให้ผู้อื่นหนึ่งผู้ใดยอมรับว่าสิ่งนั้นเป็นของแท้
- (4) บุคคลใดทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ กระจก วัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการปลอมตราสาร โดยปราศจากอำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย
- (5) ตราสารในที่นี้ หมายความว่า
 - (c) ตวงตราไปรษณียากรของสหราชอาณาจักร
 - (d) ...
 - (e) ...
 - (f) หนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นใดที่สามารถใช้แทนหนังสือเดินทางได้”

มาตรา 6 “โทษสำหรับความผิดตามหมวด 1

- (1) ...

- (2) บุคคลที่กระทำความผิดตามมาตราที่ระบุไว้ จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี
- (3) ความผิดที่ต้องระวางโทษตาม (2) คือ
 - (a)...
 - (e) มาตรา 5 (1) และ
 - (f) มาตรา 5 (3)
- (4) บุคคลที่กระทำความผิดตามมาตรา 5 (2) และ (4) จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี”

จากการพิจารณาพระราชบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าไม่มีการกำหนดบทนิยามของคำว่า “หนังสือเดินทาง” ไว้ว่าหมายถึงอะไร และครอบคลุมถึงหนังสือเดินทางของชาติใดบ้าง แต่จากการพิจารณามาตรา 5 (5) (c) ที่กฎหมายใช้คำว่า “ดวงตราไปรษณียากรของสหราชอาณาจักร” (United Kingdom postage stamps) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่าเป็นดวงตราไปรษณียากรของชาติใด จึงนำความในมาตราดังกล่าว มาอนุมานได้น่าจะหมายถึงหนังสือเดินทางของชาติใด ๆ ก็ตาม โดยไม่จำกัดที่จะเป็นการปลอมและใช้หนังสือเดินทางของประเทศอังกฤษเท่านั้น เนื่องจากหากกฎหมายประสงค์จะกำหนดว่าต้องเป็นการปลอมและใช้หนังสือเดินทางของประเทศอังกฤษแล้ว กฎหมายคงจะบัญญัติอย่างแจ่มชัดไปเลย ดังกรณีมาตรา 5 (5) (c)³⁰

บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางไว้โดยเฉพาะ แยกต่างหากจากความผิดฐานปลอมเอกสารทั่ว ๆ ไป โดยกำหนดให้การมีไว้ในครอบครองซึ่งหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นใดที่สามารถใช้แทนหนังสือเดินทาง เพื่อลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าสิ่งดังกล่าวเป็นของจริง ตามมาตรา 5 (1) มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี การมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นใดที่สามารถใช้แทนหนังสือเดินทางไว้ในครอบครอง โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ตามมาตรา 5 (2) มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี การครอบครองเครื่องจักร อุปกรณ์ กระดาษวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการปลอมหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นใดที่สามารถใช้แทนหนังสือเดินทาง โดยที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นของจริง

³⁰ ธีรภัทร ถวัลย์โพธิ์, การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, <http://www.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=88>, หน้า 14.

ตามมาตรา 5 (3) มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และการทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ กระดาษวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการปลอมหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นใดที่สามารถใช้แทนหนังสือเดินทาง โดยที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ตามมาตรา 5 (4) มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี

บทบัญญัติกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น มีความแตกต่างจากประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดให้การครอบครองหนังสือเดินทางปลอมเป็นความผิดอาญา แม้จะครอบครองเป็นจำนวนมากเท่าใดก็ตาม รวมทั้งประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ที่กำหนดให้การครอบครองเครื่องจักร อุปกรณ์ กระดาษวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการปลอมหนังสือเดินทาง และบทบัญญัติที่กำหนดให้การทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ กระดาษวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดอาญาเช่นกัน

2.8.2 กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง เนื่องจากหนังสือเดินทางปลอมนั้น มักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเอื้ออำนวยต่อการกระทำความผิดอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อการร้าย และการค้ายาเสพติด จึงได้กำหนดให้การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 19 มกราคม ค.ศ. 2004 โดยได้บัญญัติอยู่ในหัวข้อที่ 18 (Title 18) ส่วนที่ 1 (Part 1) บทที่ 75 (Chapter 75) ตามมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 1101 (30) คำนิยาม

“หนังสือเดินทาง หมายความว่า เอกสารการเดินทางใด ๆ ที่ออกโดยหน่วยงานที่มีอำนาจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มา ตัวตน และสัญชาติของผู้ถือ เพื่อให้ผู้ถือสามารถผ่านเข้าไปในประเทศอื่นได้”

มาตรา 1541 การออกหนังสือเดินทางโดยไม่มีอำนาจ

“บุคคลใดกระทำ หรืออ้างการกระทำ โดยปราศจากอำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย ออกหนังสือเดินทางหรือสิ่งอื่นใดที่มีลักษณะที่คล้ายกับหนังสือเดินทางสำหรับผู้อื่น หรือ

บุคคลผู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการออกหนังสือเดินทาง ได้ออกหนังสือเดินทางสำหรับบุคคลที่ไม่จงรักภักดีต่อประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนชาติหรือไม่ก็ตาม

ต้องระวางโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 25 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ) 20 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่ออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) 10 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดเพียงครั้งแรกหรือครั้งที่สอง และการกระทำนี้ไม่ได้กระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรืออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) หรือ 15 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดอื่น) หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 1542 การให้ข้อมูลเท็จในการยื่นคำขอมิหนังสือเดินทาง และการใช้หนังสือเดินทางที่ได้มาจากการให้ข้อมูลเท็จนั้น

“บุคคลใดจงใจสร้างหลักฐานอันเป็นเท็จ เพื่อใช้ในการยื่นคำขอมิหนังสือเดินทางต่อรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีเจตนาให้หลงเชื่อว่าการกระทำเพื่อตนเอง หรือผู้อื่น หรือ

บุคคลใดจงใจ หรือพยายามใช้ หรือจัดหาเพื่อให้บุคคลอื่นใช้หนังสือเดินทางซึ่งได้มาจากการให้ข้อมูลเท็จนั้น

ต้องระวางโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 25 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ) 20 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่ออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) 10 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดเพียงครั้งแรกหรือครั้งที่สอง และการกระทำนี้ไม่ได้กระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรืออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) หรือ 15 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดอื่น) หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 1543 การปลอมและใช้หนังสือเดินทางปลอม

“บุคคลใดปลอม ตัดทอน เปลี่ยนแปลง หนังสือเดินทาง หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เป็นหนังสือเดินทาง เพื่อให้เหมือนกับของจริง หรือ

บุคคลใดจงใจใช้ หรือจะใช้ หรือจัดหาเพื่อให้บุคคลอื่นใช้ ซึ่งหนังสือเดินทางหรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เป็นหนังสือเดินทางที่ได้ถูกปลอม ตัดทอน เปลี่ยนแปลง หรือที่ออกโดยชอบด้วยกฎหมายแต่ได้กลายเป็นโมฆะตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ต้องระวางโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 25 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ) 20 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่ออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) 10 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดเพียงครั้งแรกหรือครั้งที่สอง และ

การกระทำนี้ไม่ได้กระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรือ อาชญากรรมการค้ายาเสพติด) หรือ 15 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดอื่น) หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 1544 การใช้หนังสือเดินทางโดยมิชอบ

“บุคคลใดจงใจใช้ หรือจะใช้ หนังสือเดินทางของผู้อื่น หรือ

บุคคลใดจงใจใช้ หรือจะใช้ หนังสือเดินทางโดยละเมิดเงื่อนไขหรือ ข้อจำกัด หรือบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเดินทาง หรือ

บุคคลใดจงใจจัดหา แจกจ่าย จัดส่งหนังสือเดินทางที่ออกให้แก่ บุคคลหนึ่งไปให้แก่บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของหนังสือเดินทางนั้น เพื่อใช้

ต้องระวางโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 25 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ) 20 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อ อาชญากรรมการค้ายาเสพติด) 10 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดเพียงครั้งแรกหรือครั้งที่สอง และ การกระทำนี้ไม่ได้กระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรือ อาชญากรรมการค้ายาเสพติด) หรือ 15 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดอื่น) หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดโดยเฉพาะแยกต่างหากจากความผิดฐานปลอมเอกสารทั่ว ๆ ไป ซึ่งได้กำหนดให้การออกหนังสือเดินทางของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยไม่มีอำนาจ หรือการที่ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการออกหนังสือเดินทางได้ออกหนังสือเดินทางให้แก่ผู้ที่ไม่จงรักภักดีต่อ ประเทศสหรัฐอเมริกา (มาตรา 1541) การให้ข้อมูลเท็จในการยื่นคำขอมีหนังสือเดินทางและการใช้ หนังสือเดินทางที่ได้มาจากการให้ข้อมูลเท็จนั้น (มาตรา 1542) การปลอมและการใช้หนังสือเดินทาง ปลอม (มาตรา 1543) การใช้หนังสือเดินทางโดยมิชอบ (มาตรา 1544) เป็นความผิด ต้องระวาง โทษเท่ากันทุกฐานความผิด คือ ระวางโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 25 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ) 20 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่ออาชญากรรม การค้ายาเสพติด) 10 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดเพียงครั้งแรกหรือครั้งที่สอง และการกระทำนี้ ไม่ได้กระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรืออาชญากรรมการค้า ยาเสพติด) หรือ 15 ปี (ถ้าเป็นการกระทำความผิดอื่น) หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่การที่ผู้กระทำความผิด จะได้รับโทษตามคำพิพากษาเท่าใดนั้น จะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำที่เกี่ยวกับการ ปลอมหนังสือเดินทางว่ากระทำเพื่อจุดมุ่งหมายใด หากกระทำเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการ ก่อการร้ายระหว่างประเทศและการค้ายาเสพติด โทษที่จะได้รับนั้น จะรุนแรงกว่าการกระทำเพื่อ วัตถุประสงค์อื่น ๆ เนื่องจากการก่อการร้ายระหว่างประเทศและการค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

จากหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับการปลอมหนังสือเดินทาง จะเห็นได้ว่า ทั้งสองประเทศนี้ ได้กำหนดให้การกระทำผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดโดยเฉพาะแยกต่างหากจากบทบัญญัติความผิดฐานปลอมเอกสารทั่วไป ซึ่งจะมีบทลงโทษที่รุนแรง เช่น หากเป็นความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง ประเทศอังกฤษจะมีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ประเทศสหรัฐอเมริกามีบทลงโทษ คือ ระวังโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 25 ปี(ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ) 20 ปี (ถ้ากระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่ออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) 10 ปี (ถ้าเป็นการกระทำผิดเพียงครั้งแรกหรือครั้งที่สอง และการกระทำนี้ไม่ได้กระทำเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรืออาชญากรรมการค้ายาเสพติด) หรือ 15 ปี (ถ้าเป็นการกระทำผิดอื่น) หรือทั้งจำทั้งปรับ ต่างจากหลักกฎหมายของประเทศไทยที่ไม่มีการแบ่งแยกความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง ออกจากการปลอมเอกสารทั่วไป โดยจะมีโทษที่เบา กล่าวคือ ในกรณีที่ปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทยจะระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่เป็นการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 1,000 บาทถึง 10,000 บาทเท่านั้น ทำให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่ออาชญากรนำโทษเพียงน้อยนิดที่ตนจะได้รับมาเปรียบเทียบกับผลประโยชน์มหาศาลจากการกระทำผิด ย่อมทำให้อาชญากรไม่เกิดความเกรงกลัวในบทลงโทษ และพร้อมที่จะกระทำผิดต่อไป

2.9 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่มีผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของทุกประเทศ โดยสหประชาชาติกำหนดให้ถือเป็นภัยคุกคามต่อประชาคมโลก นานาชาติจึงได้ร่วมมือกันคิดค้นหาวิธีการในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างหลากหลาย โดยมีผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมกันจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime – UNTOC)

UNTOC เกิดจากความคิดริเริ่มของรัฐบาลโปแลนด์ที่ได้เสนอร่างอนุสัญญา เพื่อให้สหประชาชาติเวียนให้ประเทศสมาชิกพิจารณา ต่อมาสหประชาชาติมีมติที่ 53/11 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2541 ให้จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจระดับรัฐบาล (Intergovernmental Ad-Hoc

Committee) ตามคำแนะนำของคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ที่ได้เสนอผ่านคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งคณะกรรมการเฉพาะกิจระดับรัฐบาล ได้จัดให้มีการประชุมและยกร่างอนุสัญญาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และโดยการที่ประชุมยกร่างอนุสัญญาแต่ละครั้ง ประเทศต่าง ๆ ได้ส่งตัวแทนเข้าประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทำตัวอย่างกว้างขวาง จึงถือได้ว่าอนุสัญญานี้มีลักษณะเป็นสากล (Universal in character)³¹ นอกจากนี้ อนุสัญญาดังกล่าว ยังได้มีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญารวม 3 ฉบับ คือ พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นทางบก ทะเล อากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea, Air, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime-MSP) พิธีสารป้องกัน ปรามปราม และการลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children) และพิธีสารเพื่อต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย (Protocol against illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition) ซึ่งจะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับอาชญากรรมแต่ละประเภทโดยเฉพาะ รวมทั้งได้เสนอแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยประสบการณ์และการศึกษาความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาในอดีตมาเป็นบทเรียน กล่าวคือ ได้รวมเอามาตรการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแบบเดิมเข้ากับมาตรการปกป้องผู้ถูกลักลอบ โดยพิจารณาว่า บุคคลเหล่านี้เป็นเหยื่อจากการประกอบอาชญากรรมมิใช่ผู้ประกอบอาชญากรรม³² เพื่อให้เหยื่อเกิดความหวาดกลัว และหันกลับมาให้ความร่วมมือกับทางการในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี ในขณะที่ประเทศไทยได้ลงนามใน UNTOC MSP และ TIP Protocol เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และอาจให้สัตยาบันพิธีสารดังกล่าวในอนาคตอันใกล้

MSP เป็นพิธีสารแนบท้าย UNTOC มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2547 และในปัจจุบันมีภาคีทั้งหมด 53 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเพื่อป้องกันและต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน เสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในการป้องกันและต่อต้านการ

³¹ ชัยรัตน์ ศักดิ์โกศล, “การฟอกเงิน : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 66-67.

³² วัชรพล ประสารรัชกิจ, “โลกาภิวัตน์กับความมั่นคงในความหมายใหม่,” เอกสารในการสัมมนาเรื่อง โลกาภิวัตน์กับทิศทางการต่างประเทศของไทย เสนอที่ วิเทศสโมสร กระทรวงการต่างประเทศ 11 เมษายน 2544.

ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และคุ้มครองสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ถูกลักลอบขน ซึ่งหากประเทศใดประสงค์ที่จะเป็นภาคีของ MSP ประเทศนั้นจะต้องเป็นภาคีของ UNTOC ด้วย เพราะข้อ 37 แห่ง UNTOC กำหนดว่า “...เพื่อที่จะเป็นภาคีของพิธีสารฉบับใดฉบับหนึ่ง รัฐหรือองค์การบูรณาการด้านเศรษฐกิจระดับภูมิภาคต้องเป็นภาคีของอนุสัญญานี้ด้วย...” แต่อย่างไรก็ตาม ภาคีของ UNTOC จะผูกพันตาม MSP ต่อเมื่อประเทศนั้น เป็นภาคีของ MSP ด้วย ทั้งนี้ด้วยผลของข้อ 37 แห่ง UNTOC ที่กำหนดว่า “รัฐภาคีอนุสัญญานี้จะไม่ผูกพันโดยพิธีสาร เว้นแต่รัฐนั้นได้เป็นภาคีพิธีสารตามบทบัญญัติของพิธีสารนั้น...”³³

การลักลอบเข้าเมืองเป็นหนึ่งในอาชญากรรมที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งจำต้องอาศัยหนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระทำความผิด ดังนั้น MSP จึงได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงความผิดเกี่ยวกับการผลิต การจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารการเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม ที่ทำขึ้นไป เพื่อไปก่อให้เกิดการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น โดยให้คำนิยามของคำว่า “เอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม” ดังต่อไปนี้

ข้อ 3 แห่ง MSP “เอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนใด ๆ

(1) ซึ่งถูกทำปลอมขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญโดยบุคคลหนึ่ง นอกเหนือจากบุคคลหรือหน่วยงาน ซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่จะผลิตหรือออกเอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนในนามของรัฐ หรือ

(2) ซึ่งได้ออกให้โดยไม่ถูกต้องหรือได้รับโดยการแสดงข้อความเท็จ การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการข่มขู่ หรือในลักษณะอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

(3) ซึ่งถูกนำไปใช้โดยบุคคลนอกเหนือจากผู้ถือซึ่งทรงสิทธิ”

นอกจากนี้ ข้อ 6 แห่ง MSP ได้กำหนดให้การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดอาญา ดังนี้

“1. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่น ๆ ตามที่จำเป็นเพื่อกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา เมื่อได้กระทำโดยเจตนาและ

³³ พิศวาท สุคนธ์พันธ์ และอุดม งามเมืองตั้ง, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ), หน้า 62.

เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่น ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

(ก) การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน
(ข) เมื่อได้กระทำไปเพื่อความมุ่งประสงค์ในการก่อให้เกิดการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น

- (1) การผลิตหนังสือเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม
- (2) การจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารปลอม

เช่นว่า

(ค) การกระทำให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งมิใช่คนชาติหรือผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรสามารถยังคงอยู่ในรัฐที่เกี่ยวข้องโดยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่จำเป็นเพื่อการอยู่อาศัยโดยชอบด้วยกฎหมายในรัฐนั้น โดยวิธีการที่ได้ระบุไว้ในอนุวรรค (ข) ของวรรคนี้หรือโดยวิธีการอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

2. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่น ๆ ตามที่จำเป็น เพื่อกำหนดให้การกระทำต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

(ก) การพยายามกระทำความผิดภายใต้แนวความคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของรัฐภาคีนั้น ตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งของข้อนี้

(ข) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (ก) วรรคหนึ่ง (ข) หรือ (ค) ของข้อนี้ และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมกระทำความผิดภายใต้แนวความคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของรัฐภาคีนั้น สำหรับความผิดตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง (ข) (2) ของข้อนี้

(ค) การจัดการ หรือการส่งการให้บุคคลอื่นกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งของข้อนี้

3. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่น ๆ ตามที่จำเป็นเพื่อกำหนดเหตุเพิ่มโทษสำหรับความผิดที่ได้กำหนดขึ้นตามวรรคหนึ่ง (ก) วรรคหนึ่ง (ข) (1) และ (ค) และเหตุเพิ่มโทษภายใต้แนวความคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของรัฐภาคีนั้น สำหรับความผิดตามที่กำหนดไว้ในวรรคสอง (ข) และ (ค) ของข้อนี้ ในสถานการณ์ที่

(ก) ก่อให้เกิดอันตรายหรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและความปลอดภัยของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้อง หรือ

(ข) ที่นำมาซึ่งการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมหรือการย้ายที่ศักดิ์ศรี รวมถึงการแสวงประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐานเช่นว่า

4. ไม่มีบทบัญญัติใดในพิธีสารนี้ที่ห้ามรัฐภาคีดำเนินมาตรการต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด หากการกระทำของบุคคลนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายภายในของรัฐนั้น”

ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางตามบทบัญญัติของ MSP ถือว่าเป็นความผิดที่กำหนดขึ้นตาม UNTOC เนื่องจากข้อ 1 วรรค 3 แห่ง MSP ระบุว่า “ให้ถือว่าความผิดที่กำหนดขึ้นตามข้อ 6 แห่งพิธีสารนี้ เป็นความผิดที่เกิดขึ้นตามอนุสัญญาฯ” โดยมีมาตรการให้รัฐภาคีมีกฎหมายภายในที่กำหนดให้การผลิต การจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองหนังสือเดินทางปลอมหรือเอกสารแสดงตนปลอมเป็นความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็ความผิดสำเร็จหรือพยายามกระทำ ความผิดก็ตาม รวมทั้งเอาผิดแก่ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย นอกจากนี้ยังได้ให้กำหนดเหตุเพิ่มโทษสำหรับความผิดดังกล่าว หากกระทำในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและความปลอดภัยของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นการกระทำอย่างไร้มนุษยธรรม ย้ายศักดิ์ศรี หรือแสวงหาประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

สำหรับประเทศไทยนั้น ไม่มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางแยกต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับเอกสารทั่วไป จึงไม่มีบทกำหนดโทษที่รุนแรงสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางให้แตกต่างจากโทษสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเอกสารทั่วไป ทำให้หนังสือเดินทางซึ่งเป็นเอกสารราชการประเภทหนึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม แต่การที่ประเทศไทยเป็นภาคีของ MSP และกำลังจะให้สัตยาบันภายในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยจะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับ MSP เสียก่อน ดังนี้

(1) การเพิ่มคำนิยามของคำว่า “เอกสารเดินทางปลอมหรือเอกสารแสดงตนปลอม” โดยอาจเพิ่มเติมเข้าไปในมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับคำนิยามที่เขียนไว้ในข้อ 3 แห่ง MSP

(2) บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสารของประเทศไทย จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศปลายทาง โอกาสที่จะมีการปลอมเอกสารราชการหรือเอกสารสิทธิ หรือใช้เอกสารปลอมดังกล่าว หรือมีการปลอมดวงตราเจ้าพนักงานไทยหรือใช้ดวงตราปลอมดังกล่าวย่อมมีอยู่ หากมีการปลอมหรือการใช้เอกสารหรือดวงตราปลอมเกิดขึ้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาอาจนำมาปรับใช้ในกรณีเหล่านี้ได้ และจากการที่อัตราโทษในมาตรา 251 252 265 และ 268 วรรคแรก สูงกว่า 4 ปี อาจไม่มีความจำเป็นที่จะแก้ไขบทบัญญัติในมาตราเหล่านี้ เพราะสอดคล้องกับข้อ 2 แห่ง UNTOC ที่กำหนดให้ความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงต้องระวางโทษจำคุกอย่างน้อย 4 ปี

ขึ้นไป อย่างไรก็ตาม หากการกระทำผิดนั้นกระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และโดยได้ผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นใดโดยตรงหรือโดยอ้อม โทษควรจะสูงขึ้นอีกเท่าตัว และควรมีโทษขั้นต่ำตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป

(3) บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสารของต่างประเทศ จากการที่ประเทศไทยอาจเป็นแหล่งปลอมเอกสารหรือเตรียมการในการลักลอบเข้าประเทศอื่นหรือการลักลอบขนคนเข้าประเทศอื่น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับพันธกรณีที่เกิดขึ้นจากการเป็นภาคี MSP หรือไม่ ซึ่งจากที่คำพิพากษาฎีกา 2328/2541 ถือว่า เอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 (8) และมาตรา 265 จะหมายถึงเอกสารของราชการไทยเท่านั้น ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้มีบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับการปลอมเอกสารราชการของรัฐต่างประเทศ เพราะอัตราโทษสำหรับการปลอมเอกสารธรรมดาไม่สอดคล้องกับข้อ 2 แห่ง UNTOC ที่กำหนดให้ความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงต้องระวางโทษจำคุกอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป

(4) การแก้ไขบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองเอกสารเดินทางปลอมหรือเอกสารแสดงตนปลอม เนื่องจากการที่กฎหมายของประเทศไทยไม่มีบทลงโทษเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการครอบครองเอกสารเดินทางปลอมหรือเอกสารแสดงตนปลอม เพื่อให้สอดคล้องกับข้อ 6 แห่ง MSP

เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว จะทำให้ประเทศไทยมีบทบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสมในการคุ้มครองหนังสือเดินทาง ซึ่งจะทำให้อาชญากรเกิดความเกรงกลัวที่จะใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางผ่าน ที่พัก ของหนังสือเดินทางปลอม ส่งผลให้อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางในประเทศไทยมีจำนวนลดน้อยลง เกิดความสงบสุขในสังคม และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การฟอกเงินเป็นการดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดใด ๆ เปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย การฟอกเงินได้กลายเป็นรูปแบบที่นิยมกันแพร่หลายของผู้กระทำความผิด ในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกนั้น เป็นเงินนอกระบบ อันไม่ได้เกิดจากผลผลิตทางเศรษฐกิจ และเงินดังกล่าวยังถูกนำไปใช้ในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ตลอดจนนำไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรม จนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีอิทธิพลอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความสงบสุขของสังคม รวมถึงปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย¹ ดังนั้น นานาประเทศจึงต่างให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปราม โดยการกำหนดให้ความผิดอาญาที่ร้ายแรงต่าง ๆ เป็นความผิดมูลฐาน เพื่อให้สามารถนำมาตราการที่มีประสิทธิภาพในกฎหมายดังกล่าว อาทิเช่น มาตรการกำหนดโทษทางอาญา มาตรการริบทรัพย์สิน เป็นต้น มาบังคับใช้เนื่องจากมาตรการต่าง ๆ สามารถทำให้ลดจำนวนผู้กระทำความผิด รวมทั้งสกัดกั้นการฟอกเงินขององค์กรอาชญากรรม อันจะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการฟอกเงิน

การฟอกเงิน คือ การกระทำความผิดใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ทำให้เงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งมีที่มาจากการกระทำความผิดต่าง ๆ เปลี่ยนสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย² เนื่องจาก ผู้กระทำผิดกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตนได้ นอกจากนี้ทรัพย์สินอื่นที่ได้กลายเป็นเงินสะอาดแล้ว

¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการทางการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9, 2539-2540), หน้า ข.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

ผู้กระทำความผิดกฎหมายก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมของตนด้วย³ ดังนั้น การฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งขององค์กรอาชญากรรม ซึ่งมักจะกระทำการฟอกเงินเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อปกปิด (Conceal) แหล่งที่มาและเจ้าของที่แท้จริงของเงินหรือทรัพย์สินนั้น เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถติดตามร่องรอย และทราบว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

(2) เพื่อควบคุม (Control) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เพื่อให้ตนเองหรือองค์กรของตนนั้น สามารถนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวกลับมาใช้ประโยชน์ได้ตามความประสงค์

(3) เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบ (Change of Form) ของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด ให้เงินอยู่ในรูปแบบเงินสดให้น้อยที่สุด เนื่องจากเงินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดนั้นมักจะได้รับมาเป็นเงินสด ในรูปแบบของธนบัตรเป็นส่วนใหญ่ อาชญากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำมาเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเงินที่ได้รับ เพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการตรวจสอบติดตามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การที่อาชญากรจะต้องนำเงินได้จากการประกอบอาชญากรรมของตนมาฟอกให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวมักจะมีจำนวนมหาศาล ทำให้ผู้ฟอกเงินต้องจัดสรรแบ่งเป็นหลายส่วน และใช้วิธีการฟอกเงินที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อมิให้เป็นที่ยึดและติดตามสังเกต จากนั้นจึงนำเงินที่ได้มาจากการฟอกเงินมารวมกัน และนำไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมรูปแบบอื่นต่อ ๆ ไป ด้วยเหตุดังกล่าว รูปแบบของการฟอกเงินในปัจจุบันจึงได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ความรู้ความสามารถ และเทคนิคของผู้ประกอบการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้⁴

(1) การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ - รูปแบบดังกล่าวเป็นที่นิยมกันมากในสมัยก่อน โดยอาชญากรจะนำเงินสดที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายพกติดตัวไปนอก

³ สุรพล ไตรเวทย์, “การฟอกเงินและกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” รพีสาร 2,6 (มกราคม-มีนาคม 2537): 13-14.

⁴ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: นิติสนเทศ, 2544), หน้า 63.

ประเทศ แต่เนื่องจากปัจจุบันเงินสดที่ได้จากการทำความผิดมีจำนวนมาก การขนส่งหรือการพกพาไปเป็นจำนวนมาก ๆ อาจเกิดพิรุณและถูกเพ่งเล็งได้ง่าย ประกอบกับประเทศต่าง ๆ เริ่มมีมาตรการกำกับควบคุมการทำธุรกรรมด้วยเงินสด จึงทำให้การพกเงินในลักษณะนี้มีน้อยลง

(2) การส่งเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ - รูปแบบดังกล่าวจะกระทำโดยการนำเงินสดที่ได้มาจากการทำความผิดไปฝากไว้กับธนาคาร หรือสถาบันการเงินในประเทศใดประเทศหนึ่ง ที่ไม่มีกฎหมายควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินที่เข้มงวด เพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมายไหลเวียนอยู่ในระบบทางการเงินของประเทศดังกล่าว และให้ออนกลับมายังอาชญากร ซึ่งจะทำให้เงินนั้น แปรสภาพกลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายทันที

(3) การฝากเงินกับสถาบันการเงิน - การพกเงินในรูปแบบนี้จะนิยมทำกันมาก ในประเทศที่ไม่มีระบบการควบคุมหรือตรวจสอบการทำธุรกรรมเงินสด และการฝากหรือถอนเงินก็สามารถใช้นามแฝงหรือชื่อปลอม เพื่อไม่ให้สามารถสืบหาเจ้าของบัญชีได้ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบ เนื่องจากสามารถทำให้มีเงินสดจำนวนมากหลังไหลเข้าสู่ประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดอ่อนที่อันตรายอย่างมาก เนื่องจากทำให้สะดวกในการใช้สถาบันการเงินเป็นแหล่งพกเงิน

(4) การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า - รูปแบบดังกล่าวจะกระทำโดยการจัดตั้งบริษัทหรือกิจการที่ถูกกฎหมายขึ้นเพื่อทำธุรกิจบังหน้า แต่ในความเป็นจริงจะนำเงินที่ได้จากการประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายเข้าไปลงทุนในกิจการดังกล่าว แล้วนำผลกำไรออกมาซื้อขายเงินที่ถูกกฎหมาย ดังนั้น การพกเงินจึงเกิดขึ้นโดยผ่านทาง การดำเนินงานของบริษัทหรือกิจการนั้น เช่น การซื้อกิจการในต่างประเทศ แล้วให้กิจการตนเองในประเทศ สั่งซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศดังกล่าว โดยใช้ “ใบส่งสินค้า (Invoice)” เพื่อแสดงว่าได้มีการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งที่ไม่ได้มีการส่งมอบสินค้า หรือมีการแจ้งมูลค่าของสินค้าที่สั่งซื้อในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อให้เงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถูกพกด้วยวิธีการโอนเงินระหว่างกิจการทั้งสองแห่ง

(5) อื่น ๆ - นอกจากรูปแบบที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว ยังมีการพกเงินในรูปแบบอื่น ๆ อีก เช่น

(5.1) การซื้อกิจการที่มีผลขาดทุน แต่เป็นกิจการที่มีรายรับเป็นเงินสด ทำให้ธุรกิจดังกล่าว ค่อย ๆ ฟื้นตัวขึ้นมาโดยอาศัยดอกผลจากการประกอบธุรกิจดังกล่าว

- (5.2) การนำเงินสดไปซื้อตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ ซึ่งอาจจะไม่มีการควบคุมจากสถาบันการเงินผู้ออก
- (5.3) การซื้อสังหาริมทรัพย์ อาทิเช่น การซื้อที่ดิน อาคาร
- (5.4) การซื้อทรัพย์สินที่มีค่า อาทิเช่น การซื้อ อัญมณี การซื้อศิลปวัตถุ
- (5.5) การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์
- (5.6) การแลกเปลี่ยนเงินตรา
- (5.7) การลงทุนประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่สามารถทำให้มูลค่าเพิ่มขึ้นมาได้ อาทิ ธุรกิจ แกลเลอรีขายภาพ ธุรกิจร้านอาหาร

3.2 ความผิดมูลฐานกับการฟอกเงิน

ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นฐานที่จะนำมาตราการในกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความหมายและความสำคัญ เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐาน รวมทั้งแนวความคิดและลักษณะของความผิดมูลฐานของประเทศไทยและต่างประเทศ

3.2.1 ความหมายและความสำคัญของความผิดมูลฐาน

ความผิดมูลฐานเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงไปสู่การที่จะเป็นความผิดฐานฟอกเงิน แต่คำว่า “ความผิดมูลฐาน (Predicate Offences)” นั้น ไม่มีนิยามหรือคำจำกัดความโดยเฉพาะเจาะจงกำหนดไว้ ไม่ว่าจะในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ออกโดยองค์การสหประชาชาติเพื่อให้แต่ละประเทศนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในที่เรียกกันว่า UN MODEL LAW หรือในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย ก็ไม่ได้กำหนดคำนิยามไว้เช่นกัน แต่มีการกล่าวถึงความผิดมูลฐานไว้ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติว่า “ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

- (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระ จัดหา ล่องไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่องไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมิได้ให้คำนิยามว่าความผิดมูลฐานหมายถึงอะไร แต่ใช้วิธีการระบุว่าความผิดใดเข้าข่ายความผิดมูลฐาน

แต่อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “ความผิดมูลฐาน” คือ ความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้ซึ่งผิดกฎหมาย และรายได้หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าว จะถูกนำไปทำการฟอกเงินต่อไปโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ปิดบัง ซ่อนเร้น เปลี่ยนสภาพหรือลักษณะของทรัพย์สิน เพื่อปิดบังความผิดและแหล่งที่มาของทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินนั้นรอดพ้นจากการถูกดำเนินการตามกฎหมาย⁵

ความผิดมูลฐานจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในเบื้องต้นที่จะต้องพิจารณาว่าหากมีการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแล้วได้เงินหรือทรัพย์สินนั้นมา หรือได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากการจำหน่าย จ่าย โอน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน และได้กระทำเข้าลักษณะที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดไว้ย่อมมีความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น การที่กำหนดให้มีความผิดมูลฐานขึ้น ก็เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการนำมาตรการริบทรัพย์สินไปใช้กับเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะต้องดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดมาตรการในการลงโทษทางอาญากับผู้ที่ฟอกเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือ จากการสนับสนุน ช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน และในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายนี้ ยังได้มีการกำหนดมาตรการในการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน ช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานอีกด้วย⁶

3.2.2 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย

อย่างที่ได้อธิบายมาในตอนต้นว่าความผิดมูลฐานเป็นสิ่งที่เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงไปสู่ความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อที่จะสามารถนำมาตรการต่าง ๆ ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ ดังนั้น การที่จะกำหนดความผิดอาญาใดเป็นความผิดมูลฐาน จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงเหตุผลและความจำเป็นในด้านต่างประเทศ และในประเทศควบคู่กันด้วย

⁵ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2548), หน้า 69.

⁶ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 71.

3.2.2.1 เหตุผลและความจำเป็นด้านต่างประเทศ

ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการ ลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ได้ กำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงิน เพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว โดยกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาแก่ผู้ ครอบครองทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ที่ช่วยเหลือในการโอนสิทธิในทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้า ยาเสพติดหรือทรัพย์สินการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้ที่เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินซึ่งมีที่มา เกี่ยวกับยาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาของทรัพย์สิน จะ เห็นได้ว่า อนุสัญญาดังกล่าว มุ่งเน้นแต่เฉพาะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงถือได้ว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็น ความผิดมูลฐานตามอนุสัญญานี้ ซึ่งทุกประเทศจะต้องช่วยกันต่อต้านและปราบปราม ดังนั้น ประเทศสมาชิกจึงได้นำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาบัญญัติเป็นความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมาย ภายใน เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และ ฮังการี เป็นต้น

นอกจากนี้ ตาม UN Model Law ใน Section 1 Money Laundering Offences Article 20 ก็ได้กำหนดความผิดการฟอกเงินหรือทรัพย์สินเกี่ยวกับ ยาเสพติดเป็นความผิดที่จะต้องปราบปราม โดยที่ UN Model Law เป็นกฎหมายที่เป็นแบบให้ ทุกประเทศนำไปเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายภายในเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นความผิดมูลฐานที่แต่ละประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเป็นการสกัดกั้นและปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งตาม UN Model Law ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดเพียงฐานความผิดเดียว โดยไม่ได้กำหนดความผิดมูลฐานอื่น ๆ ไปด้วย อันเป็นการ สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออก ฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 ที่มุ่งจะริตรอนผลประโยชน์ของผู้มีส่วนพัวพันกับการลักลอบค้า ยาเสพติด ดังนั้น ประเทศสมาชิกที่บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอก เงินจะต้องนำเอาความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติดมาบัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย นอกจากความผิดมูลฐานที่เกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว แต่ละประเทศอาจกำหนดความผิดมูลฐาน อื่น ๆ ได้ ซึ่งก็แล้วแต่นโยบายของประเทศนั้น ๆ เช่น อาจกำหนดให้ผู้ฟอกเงินที่ได้มาจาก การกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความผิดฐานฟอกเงินก็ได้

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการลักลอบค้ายาเสพติด และมีปัญหาการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แม้จะมีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ก็ยังไม่สามารถปราบปรามให้หมดสิ้นได้ แต่กลับขยายตัวกว้างขึ้นเป็นองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมระหว่างประเทศมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่อาจเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุประสงค์ต่อจิตประสาท ค.ศ 1988 เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็นข้อบัญญัติของอนุสัญญาดังกล่าว แต่ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งผ่านการพิจารณาของรัฐสภา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 ตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดฐานความผิดไว้หลายฐานความผิด และเพื่อให้สอดคล้องกับ UN Model Law และอนุสัญญาสหประชาชาติดังกล่าว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาและความผิดมูลฐานที่สำคัญ คือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ 2542 มาตรา 3 (1) นอกจากความผิดมูลฐานดังกล่าวแล้ว ตามกฎหมายดังกล่าวยังได้กำหนดความผิดมูลฐานอื่น ๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ เป็นต้น⁷

3.2.2.2 เหตุผลและความจำเป็นภายในประเทศ

ประเทศไทยได้มีพัฒนาการในทางการเมือง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งถือได้ว่าเป็นประชาธิปไตยมากกว่าอดีตที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีการสร้างกลไกในการตรวจสอบทางการเมืองและสร้างความบริสุทธิ์ให้เกิดขึ้นในสังคม เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน แต่กลไกดังกล่าวมีอำนาจจำกัดเฉพาะด้านการเมืองการปกครอง ระบบราชการเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมถึงอาชญากรรมบางประเภท เช่น อาชญากรรมยาเสพติด หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ก่ออาชญากรรมหวังผลให้ตนหรือพรรคพวกได้รับประโยชน์ในทางทรัพย์สินอย่างมหาศาล โดยไม่คำนึงว่าจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และจะนำทรัพย์สินเหล่านี้ไปเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรมต่าง ๆ ต่อไป

⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส, “ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กับความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย,” วารสารกฎหมาย 21,1 (2545) : 350-355.

รวมทั้งขยายอิทธิพลครอบงำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ผู้กระทำ ความผิดหรือได้รับประโยชน์จากการก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด หรืออาชญากรรม เศรษฐกิจอื่น ๆ จะพยายามปกปิดการกระทำ ความผิดและปกปิดแหล่งที่มาจากการประกอบ อาชญากรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทรัพย์สินหรือรายได้เหล่านั้นเปลี่ยนสภาพเป็นสิ่งที่ได้มาโดยชอบ ด้วยกฎหมาย เช่น การประกอบธุรกิจที่ถูกกฎหมายบังหน้า หรือโดยอาศัยสถาบันการเงินเป็น แหล่งในการฟอกเงิน เป็นการอาศัยสถาบันการเงินเป็นเครื่องมือในการปกป้องผลประโยชน์อัน ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายของตน

อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อื่น ๆ มักจะเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) โดยเป็น การกระทำ ความผิดที่มีการแบ่งความรับผิดชอบและขั้นตอนการทำงาน มีผู้วางแผนและ ประสานงานเพื่อให้การกระทำ ความผิดดำเนินไปอย่างเป็นระบบ และในกรณีที่มีการจับกุม ผู้กระทำ ความผิดส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็จะไม่กระทบกระเทือนถึงส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะบุคคลผู้เป็น ระดับหัวหน้า นายทุน หรือผู้บงการ จะมีอาชีพที่ถูกกฎหมายบังหน้า และอาจเป็นผู้มีเกียรติ ในทางสังคมและทางการเมือง ดังนั้น การจับกุมดำเนินคดีหรือการปราบปรามบุคคลระดับ หัวหน้า นายทุน หรือผู้บงการที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ ความผิด จึงเป็นไปได้ยากเพราะขาด พยานหลักฐาน การแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน โดยกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นความผิด มูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะกฎหมายดังกล่าวเป็น กฎหมายที่มีมาตรการในการควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งจะมีมาตรการยึดทรัพย์ การตรวจสอบ ธุรกรรม มาตรการสมคบ บทลงโทษผู้ฟอกเงิน และการริบทรัพย์สินของผู้กระทำ ความผิด ทำให้ ผู้กระทำ ความผิดเกิดความเกรงกลัว และเป็นการตัดวงจรการเงินของผู้กระทำ ความผิดหรือ องค์กรอาชญากรรมเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการควบคุมการฟอกเงินไม่สมควรมุ่งใช้ เพื่อปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น การฟอกเงินเป็นความผิดทาง อาญา จึงควรใช้กับความผิดอื่น ๆ ด้วย เช่น ความผิดเกี่ยวกับการเลียงภาชีอากร⁸ เป็นต้น

การกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยจึงมีความจำเป็น เพราะปัญหาอาชญากรรมที่ เกิดขึ้นมีหลากหลายรูปแบบที่กระทบกระเทือนต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ ประเทศ โดยความผิดมูลฐานหลักที่จะต้องกำหนดไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน คือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ความผิดมูลฐานอื่น ๆ ที่รัฐบาลมีนโยบายที่

⁸ วาทีน คำทรงศรี, การฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539), หน้า 97.

จะป้องกันและปราบปราม ก็สมควรที่จะกำหนดเป็นความผิดมูลฐานด้วย ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เป็นต้น

3.3 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สภาพภูมิประเทศ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกัน ทำให้แต่ละประเทศมีแนวความคิดและลักษณะในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังต่อไปนี้

3.3.1 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย

ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ 8 มูลฐาน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 3.2.1 และกำลังดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 8 มูลฐาน ได้แก่

(1) ความผิดเกี่ยวกับการใช้ ยึดถือ ครอบครอง ทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบ ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ หรือกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

(2) ความผิดเกี่ยวกับการควบคุม การแลกเปลี่ยนเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา

(3) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นธรรม เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(4) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

(5) ความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธ ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

(6) ความผิดเกี่ยวกับการสมยอมในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และการกีดกันการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

(7) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงแรงงาน ตามกฎหมายอาญา

(8) ความผิดเกี่ยวกับสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ความผิดเกี่ยวกับยาสูบ ความผิดเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต

จากความผิดมูลฐาน 16 มูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทำให้พิจารณาได้ว่าการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทยนั้น จะมีลักษณะที่เป็นการกำหนดความผิดอาญาที่จะเป็นความผิดมูลฐานไว้อย่างชัดเจน (List of enumerated crimes approach) โดยการระบุประเภทหรือความผิดมูลฐานไว้ ซึ่งมุ่งเน้นความผิดมูลฐานที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่า อาชญากรรมทางธุรกิจหรือการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอันน่าซึ่งร้ายได้จำนวนมหาศาล เป็นข้อพิจารณาที่สำคัญในการกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดมูลฐาน เนื่องจาก โดยทั่วไปธุรกิจที่ผิดกฎหมายจะกระทำเป็นวงจรและเกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่น เช่น การใช้เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดเพื่อสนับสนุนธุรกิจอื่น ๆ เช่น การค้าอาวุธ ลักลอบขนของหนีภาษี การค้าประเวณี และการพนัน เป็นต้น ซึ่งการประกอบธุรกิจผิดกฎหมายที่ครบวงจรเช่นนี้เกิดขึ้นได้อันเนื่องมาจากมีผู้หนุนหลังที่เป็นผู้มีอิทธิพลระดับสูงในสังคม ทำให้การป้องกันและปราบปรามไม่สามารถสาวไปถึงตัวผู้บงการได้ อันทำให้อาชญากรรมต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ในสังคมและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบในด้านดีหรือด้านลบ กล่าวคือ ธุรกิจที่ผิดกฎหมายนั้นสามารถก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้แจกเช่นเดียวกับธุรกิจที่ถูกกฎหมาย แต่ก็ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทรัพยากร ปัญหาเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจอันเกิดจากเงินนอกระบบที่ได้มาจากการกระทำความผิด นอกจากนี้ธุรกิจที่ผิดกฎหมายบางประเภทยังส่งผลกระทบด้านลบอย่างรุนแรง เช่น ยาเสพติดที่มีผลในการทำลายสุขภาพ ก่อให้เกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุ สร้างภาระให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคมที่ต้องมาบำบัดดูแลรักษาต่อไป ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้ย่อมเป็นสิ่งที่

มูลค่าสูงในทางเศรษฐกิจแม้ยังไม่มี การประมาณการที่ชัดเจนขึ้นมาก็ตาม⁹

นอกจากนี้ ธุรกิจที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ มักจะทำรายได้เป็นจำนวนมาก โดยที่ธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายไม่อาจทัดเทียมได้ ซึ่งรายได้จำนวนดังกล่าว อาชญากรจะนำมาหมุนเวียนเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการขยายฐานของรายได้ อันนำไปสู่การแก่งแย่งชิงทรัพยากร และรวมถึงการสร้างอำนาจในการก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ โดยอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจนั้น คือ การก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน และสามารถทำให้ผู้มีเงินสกปรกมีโอกาสเข้ามาช่วงชิงทรัพยากรไปได้มากกว่าคนอื่น นอกจากนี้ยังมีส่วนที่ทำให้การดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทำได้ยากขึ้น และทำให้ไม่สามารถประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศได้ เนื่องจาก กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมายจะไม่มี การเสียภาษีให้แก่ภาครัฐ ไม่มีตัวเลขที่แสดงความเป็นไปทางเศรษฐกิจของอาชญากร จึงทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ นักลงทุนทั้งในและนอกประเทศขาดความมั่นใจที่จะระดมเงินทุนเข้ามาหมุนเวียนในประเทศ

การที่กำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้น เนื่องจาก การกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทรัพย์สินที่ได้นำมาฟอกนั้นเป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน และมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะใช้เฉพาะกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานเท่านั้น หากมิใช่ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวแล้ว จะใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งต่อทรัพย์สินนั้นมิได้¹⁰ ซึ่งการฟอกเงินนั้น ถือว่าเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ผิดกฎหมาย อาจกระทำโดยผ่านเครือข่ายต่อเนื่องของกิจการที่ผิดกฎหมายประเภทหนึ่ง ไปสู่เครือข่ายที่ผิดกฎหมายอีกประเภทหนึ่ง ในปัจจุบัน ประเทศไทยจัดว่าเป็นแหล่งสำคัญในการปลอมหนังสือเดินทางเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก โดยอาชญากรรมดังกล่าวสร้างเงินได้ให้แก่

⁹ ญาดา กาศยปพันธ์, “ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547, 63.

¹⁰ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์, “ข้อสังเกตเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” และ “ความผิดมูลฐาน” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” บทบัญญัติ 62, (2542): 6.

ผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมากศาล เพื่อนำไปฟอกให้กลายเป็นเงินได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย และอาชญากรก็จะนำเงินได้เหล่านั้นไปใช้เป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อ ๆ ไป กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากยิ่งต่อการป้องกันและปราบปราม นอกจากนี้อาจนำเงินได้ดังกล่าวไปใช้เพื่อเป็นต้นทุนสนับสนุนในการกระทำความผิดอื่นได้อีกเช่นกัน ทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการนำเงินนอกระบบที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมไปใช้ จึงสมควรที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางอย่างจริงจัง

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมหาศาล ที่จำต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำดังกล่าวอย่างเร่งด่วน และความผิดมูลฐานก็เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจที่ผิดกฎหมายหรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้น หากเรากำหนดความผิดมูลฐานมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ก็เท่ากับเป็นการขยายอำนาจการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางถือว่าเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและมีความเป็นไปได้ อย่างแน่นอนว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะนำเงินได้จากการปลอมหนังสือเดินทางจำนวนมากไปฟอกให้กลายเป็นเงินได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อนำมาใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง อันจะสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติไม่มีวันสิ้นสุด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเพิ่มความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยต่อไป

3.3.2 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ

กฎหมายฟอกเงินของแต่ละประเทศจะมีแนวทางในการกำหนดความผิดมูลฐานต่างกัน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากบทบาทของอาชญากรรมทางการเงิน โดยเฉพาะกระบวนการสร้างรายได้จากอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญ อันได้แก่ ขบวนการค้ายาเสพติด การหลบเลี่ยง ภาษี การก่อการร้าย เป็นต้น รวมถึงตลอดถึงการประกอบอาชญากรรมที่เป็นความผิดอาญาและนำรายได้มหาศาลมาเข้าสู่กระบวนการฟอกเงินในระบบของสถาบันการเงินต่าง ๆ ในตลาดการเงิน ดังนั้น กฎหมายฟอกเงินในแต่ละประเทศจำเป็นต้องบัญญัติขึ้นเพื่อรองรับกับสภาพของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศของตน รวมไปถึงถึงระบบวิธีการฟอกเงินที่อาชญากรใช้ในประเทศของตนอีกด้วย

3.3.2.1 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษากฎหมายที่เป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นประเทศที่ริเริ่มมีแนวคิดในเรื่องการกำหนดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยกฎหมายที่ออกมาใช้ควบคุมการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนั้น ได้แก่

3.3.2.1.1 Federal Crimes and Criminal Procedure

กฎหมายฉบับนี้เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นตัวบทกำหนดโทษเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน รวมถึงการนำเข้าหรือการนำออกเงินหรือตัวเงิน ฯลฯ โดยเฉพาะ ซึ่งยังไม่ใช้สิ่งที่เป็นข้อบ่งชี้ของความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน

3.3.2.1.2 Bank Secrecy Act 1970 (BSA)

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณเงิน และความเคลื่อนไหวของกระแสการเงินที่นำเข้าหรือออกนอกประเทศ หรือที่ฝากไว้ในธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบและสืบสวนผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา กฎหมายภาษีอากร และกฎหมายอื่น ๆ

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับความลับทางธนาคารโดยเฉพาะซึ่งมีที่มาจากกรณีที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคารต่างประเทศในการสืบสวนพฤติกรรมของผู้ฝ่าฝืนกฎหมายของชาวอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งการที่หมวด 2 ระบุว่า ธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ จะต้องเก็บข้อมูลทางการเงินบางประเภทเป็นเวลา 5 ปี โดยการเก็บข้อมูลเหล่านั้น ทางรัฐสภาเชื่อว่าจะได้รับประโยชน์ต่อการสืบสวนการดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรม

ภาษี และกฎระเบียบต่าง ๆ โดยสมมติฐานนี้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ รัฐสภาพบว่า “การต่อสู้กับอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยมาตรการที่เหมาะสมและถูกต้องในการเก็บข้อมูลของสถาบันการเงิน” และการที่รัฐตรากฎหมายฉบับนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองตรวจสอบการฝากเงินยังสถาบันการเงิน พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่ง และอาญา และเพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นและสืบสวนเกี่ยวกับเรื่องความลับทางธนาคารดังกล่าว

3.3.2.1.3 Money Laundering

Control Act 1986 (MCLA)

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ใน 18 U.S.C (18 United State Code) ได้กำหนดห้ามการกระทำเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในลักษณะกว้าง ๆ ของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย (Specified Unlawful Activity) หรือรู้ว่าการโอนเงินนั้นได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงิน หรือการควบคุมเงิน หรือหลบเลี่ยงรายงานการโอนเงิน กฎหมายดังกล่าวเน้นที่เจตนาของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 1956 (a) (1) จึงเห็นได้ว่า ผู้ที่จะกระทำความผิดตามที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา จะต้องมีการกระทำตามที่บัญญัติไว้ใน 18 U.S.C. มาตรา 1956 เช่น กระทำการโอนเงินโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายนี้ ถือได้ว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้บัญญัติไว้กว้าง ๆ และมีมาตรา 1956 (C) (7) ได้ให้คำจำกัดความไว้พร้อมทั้งระบุฐานความผิดต่าง ๆ ไว้ ซึ่งถือว่าเป็นความผิดมูลฐาน เช่น ความผิดตามมาตรา 152 เป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกับการซ่อนเร้นทรัพย์สิน การอ้างสิทธิเรียกร้องและสาบานตัวที่เป็นเท็จ การให้สินบน มาตรา 543 ความผิดเกี่ยวเนื่องกับการนำสินค้าหนีภาษีเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 656 ความผิดเกี่ยวเนื่องกับการลักทรัพย์ ยักยอก การกระทำที่ผิดวัตถุประสงค์โดยพนักงานธนาคาร หรือลูกจ้าง เป็นต้น

จากการศึกษาความผิดมูลฐานของกฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่สำคัญในการกำหนดความผิดมูลฐาน 3 ฉบับ ซึ่ง Federal Crimes and Criminal Procedure นั้น มีลักษณะเป็นบทกำหนดโทษซึ่งไม่บ่งชี้ความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน แต่สำหรับกฎหมาย Bank Secrecy Act 1970 (BSA) และกฎหมาย Money Laundering Control Act of 1986 (MICA) ทั้ง 2 ฉบับนี้ ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ โดยเฉพาะ BSA ได้ออกกฎหมายโดยรัฐมี

เจตจำนง (Will) เพื่อพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณและความเคลื่อนไหวของกระแสการเงินที่นำเข้าหรือนำออกนอกประเทศ โดยความผิดมูลฐานของกฎหมายฉบับนี้คือกฎหมายเกี่ยวกับความลับทางธนาคารโดยเฉพาะเจาะจง ส่วน MLCA รัฐจะไม่ออกกฎหมาย โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อเน้นเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่จะกำหนดความผิดมูลฐานในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าการโอนเงินได้กระทำโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงินหรือการควบคุมการเงินหรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงิน นอกจากนี้ยังพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันมีขอบด้วยกฎหมายไว้เป็นจำนวนมากกว่า 200 มูลฐานความผิด โดยพิจารณาจากความผิดที่เงินเป็นปัจจัยสำคัญ คือ ความผิดทางเศรษฐกิจ และผลร้ายของความผิดดังกล่าวจะมีส่วนในการทำลายสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนมนุษยชน จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา มีความผิดมูลฐานมากกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ เนื่องมาจากความที่เป็นประเทศที่มีอิสระเสรีภาพ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ผลักดันให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายมาเพื่อครอบคลุมการกระทำผิดให้มากที่สุด เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพนั่นเอง¹¹

3.3.2.2 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 4 ฉบับ คือ Customs Act 1988, Proceed of Crime Act 1987, Cash Transaction Report Act 1988 และ Telecommunications Act 1991 ที่กำหนดให้รัฐสามารถยึดทรัพย์สิน (รายได้) ที่ได้มาจากการซื้อขายเสพติด และให้ศาลมีอำนาจสั่งปรับผู้กระทำความผิดได้เป็นจำนวนที่สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้จากการซื้อขายเสพติด ซึ่งผู้กระทำความผิดจะถูกยึดทรัพย์สิน และถูกปรับเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด แม้จะไม่ใช่ความผิดมูลฐานโดยตรงของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่อาจถือได้ว่าความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดตามกฎหมายฉบับนี้เป็นความผิดมูลฐานโดยอ้อม ทั้งนี้ เพราะกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด เพียงแต่ให้อำนาจรัฐยึดทรัพย์สินและให้อำนาจศาลสั่งปรับเท่านั้น

¹¹ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ธุรกิจนอกกฎหมาย ความผิดมูลฐานและการฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ: 2548), หน้า 325.

และตาม Proceed of Crime Act 1987 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งศาลยุติธรรม ขอให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลของผู้ที่ทำ หรือกำลังจะกระทำการที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นข้อหารุนแรง (Serious Offence) ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการค้า ยาเสพติด การฉ้อโกงเป็นขบวนการ (Organized Crime) การฟอกเงินและการเลี่ยงภาษี หรือผู้ที่ได้รับหรือกำลังได้รับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิดดังกล่าว นอกจากนี้ยังให้เจ้าหน้าที่ตำรวจขอหมายค้นจากศาลได้ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และให้อำนาจศาลลงโทษผู้กระทำการฟอกเงิน และผู้ที่พยายามช่วยเหลือ ยุยง จัดหา ยักยักถ่ายเททรัพย์สิน ช่วยผู้กระทำความผิดให้พ้นจากการถูกลงโทษด้วย จะเห็นได้ว่า หลักกฎหมายดังกล่าวได้เน้นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลยุติธรรม และยังได้กำหนดบทลงโทษการฟอกเงิน การตรวจสอบความผิดที่เป็นข้อหาขั้นรุนแรง จึงถือได้ว่าความผิดข้อหาขั้นรุนแรงตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นความผิดมูลฐาน¹²

ความผิดมูลฐานของประเทศออสเตรเลีย จึงหมายถึง ความผิดที่เป็นลักษณะการกระทำความผิดข้อหารุนแรง แต่ก็ไม่ได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้ในลักษณะครอบคลุมกว้าง ๆ แต่ทั้งนี้ต้องดูความผิดในลักษณะที่เป็นข้อหา รุนแรงตามที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ชัดเจนและมีจำนวน มาก นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกับเขตการปกครองพิเศษฮ่องกง โดยฮ่องกงได้กำหนด ความผิดมูลฐานไว้กว้าง ๆ ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยไม่ได้กำหนด ฐานความผิดอาญาไว้ และแตกต่างจากประเทศไต้หวัน ที่ได้กำหนดความผิดมูลฐานแบบกว้าง ๆ แต่ต้องมีอัตราโทษขั้นต่ำของฐานความผิดทางอาญา คือ จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป พร้อมกับระบุ ฐานความผิดอื่นไว้ด้วย

3.3.2.3 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ในส่วนของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงนั้น ก่อนปี ค.ศ. 1989 ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือต่อต้าน การฟอกเงิน จนกระทั่งเมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1989 ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรียกว่า กฎหมายว่าด้วยการลักลอบค้ายาเสพติด ค.ศ. 1989 เพื่อให้อำนาจรัฐในการติดตาม และริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการลักลอบค้ายาเสพติด และ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 326.

เพื่อกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้อื่นในการปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาจากการลักลอบค้ายาเสพติด และเพื่อกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้อื่นในการปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาจากการลักลอบค้ายาเสพติด หรือเป็นความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน จึงถือได้ว่าความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานของกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ของฮ่องกงมีความผิดมูลฐานเพียงฐานเดียว แต่ก็เป็นการสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ที่มีหลักการให้ประเทศสมาชิกออกกฎหมายต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด โดยกำหนดให้การฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดมีความผิดทางอาญา นอกจากนี้ การออกกฎหมายของฮ่องกงฉบับนี้ยังสอดคล้องกับ UN Model Law ที่กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายฟอกเงิน และต่อมาฮ่องกงได้ออกกฎหมายซึ่งเรียกว่า “กฎหมายว่าด้วยองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมร้ายแรง ค.ศ. 1995 (Organization and Serious Crime)” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มอำนาจสืบสวนสอบสวนการกระทำอันเป็นองค์กรอาชญากรรมและความผิดอื่นที่ร้ายแรง ให้อำนาจจับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาเพื่อกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำการเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในการปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา โดยความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินมีบัญญัติไว้ในมาตรา 25 ได้กำหนดไว้ว่าการกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน ซึ่งตนรู้หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็จะมีความผิดฐานฟอกเงิน มีโทษทั้งจำคุกและปรับ โดยการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหมายความว่า การรับหรือได้มาซึ่งทรัพย์สิน การปกปิดหรืออำพรางทรัพย์สินโดยการซ่อนเร้นอำพรางลักษณะที่แท้จริง การจำหน่าย การยกย้ายหรือการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน รวมทั้งการจำหน่ายหรือแปรสภาพทรัพย์สิน เป็นต้น

เมื่อพิจารณากฎหมายของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดความผิดมูลฐานของการฟอกเงินไว้อย่างกว้าง ๆ คือ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยไม่ได้ระบุความผิดฐานต่าง ๆ ที่ชัดเจน เพียงแต่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็มีความผิดฐานฟอกเงินแล้ว ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศไต้หวัน ทั้งนี้เนื่องมาจากเขตปกครองพิเศษฮ่องกงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ มีระบบเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี จึงมีอาชญากรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การกำหนดความผิดมูลฐานจึงต้องกำหนดให้ครอบคลุมความผิดเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การที่กำหนดความผิดมูลฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ก็เพื่อที่จะให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพครอบคลุมอาชญากรรมทุกประเภทนั่นเอง

3.3.2.4 แนวความคิดและลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไต้หวัน (สาธารณรัฐประชาชนจีน)

ประเทศไต้หวันมีการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ได้มีพระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน คือ Money Laundering Control Act 1996 อันมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการฟอกเงินและควบคุมปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรง และได้กำหนดหรือให้นิยามเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งเป็นอาชญากรรมร้ายแรงด้านทรัพย์สินรวมทั้งได้กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งทางแพ่งและอาญา โดยในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานของการฟอกเงินจะเน้นอาชญากรรมที่ร้ายแรง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งได้แก่ อาชญากรรมซึ่งโทษจำคุกอย่างต่ำเป็นเวลา 5 ปี หรือมากกว่า อาชญากรรมที่กำหนดในบางมาตราของประมวลกฎหมายอาญา อาชญากรรมที่กำหนดในกฎหมายมาตรการเพื่อป้องกันการค้ำทางเพศเด็กและวัยรุ่น อาชญากรรมที่กำหนดในกฎหมายควบคุมอาวุธปืน วัตถุระเบิดและอาวุธมีด อาชญากรรมที่กำหนดในกฎหมายเพื่อลงโทษการลักลอบสินค้าหนีภาษี อาชญากรรมที่ขัดต่อบางมาตราในพระราชบัญญัติการควบคุมการซื้อขายหลักทรัพย์ อาชญากรรมที่กำหนดในกฎหมายธนาคาร และกฎหมายล้มละลาย นอกจากนี้ยังรวมถึงอาชญากรรมการผลิต ขนส่ง และการขายที่ผิดกฎหมายซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

จากการศึกษาความผิดมูลฐานของประเทศไต้หวัน จะเห็นว่า ประเทศไต้หวันได้กำหนดอาชญากรรมที่ร้ายแรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยในมุ่งถึงอาชญากรรมที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำเป็นเวลา 5 ปี หรือมากกว่า และความผิดฐานอื่น ๆ ตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวในข้างต้น ดังนั้นลักษณะของความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไต้หวันนั้น จะเป็นกำหนดความผิดมูลฐานแบบกว้าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จึงทำให้ความผิดมูลฐานของกฎหมายควบคุมการฟอกเงินของไต้หวันมีลักษณะครอบคลุมความผิดทุกประเภทที่มีอัตราโทษลงแก่ผู้กระทำความผิดโดยจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และมุ่งเน้นถึงการผลิต การขนส่ง และการขายยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ให้ถือว่าเป็นการประกอบอาชญากรรมที่

ร้ายแรงเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลไต้หวัน ที่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมที่มีอัตราโทษสูง เพราะอาชญากรรมดังกล่าวกระทบกระเทือนต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ประเทศไต้หวันมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเกาะและมีอาชญากรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การกำหนดความผิดมูลฐานจึงต้องกำหนดแบบกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมความผิดที่เกิดขึ้น เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

สรุปได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีแนวทางในกำหนดความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายของประเทศตน ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การกำหนดความผิดอาญาที่จะเป็นความผิดมูลฐานไว้ชัดเจน (list of enumerated crimes approach) ซึ่งอาจจะระบุฐานความผิดไว้โดยเฉพาะเจาะจง และระบุไว้มากมายหลากหลายฐานความผิด เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศไทย

ประการที่สอง การกำหนดให้ความผิดอาญาทุกประเภทเป็นความผิดมูลฐาน (any crime or all crime approach) โดยจะไม่ระบุฐานความผิดแยกออกมาโดยเฉพาะ แต่จะระบุในลักษณะที่กว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมความผิดหลากหลายประเภท เช่น ประเทศออสเตรเลีย เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ประเทศไต้หวัน ซึ่งจะทำให้ความผิดมูลฐานของประเทศเหล่านี้ ครอบคลุมความผิดต่าง ๆ ได้เกือบทั้งหมด

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้เลือกแนวทางที่หนึ่งในการกำหนดความผิดมูลฐาน ซึ่งก่อให้เกิดข้อบกพร่อง คือ การที่จะต้องมีการตรวจสอบเป็นระยะว่าความผิดที่ระบุไว้เพียงพอหรือไม่ หรือจำเป็นจะต้องมีการเพิ่มเติมความผิดอื่น ๆ ให้เป็นความผิดมูลฐานหรือไม่ โดยในปัจจุบันความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ถูกกำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงเป็นจำนวน 8 มูลฐานความผิด และแม้ว่าจะมีการดำเนินการแก้ไขให้เพิ่มขึ้นอีก 8 มูลฐาน รวมทั้งสิ้น 16 มูลฐาน ก็ถือว่ามีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับความผิดมูลฐานของประเทศอื่น ๆ ทำให้ยังมีความผิดอีกหลายประเภทที่ไม่สามารถนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เป็นหนึ่งในความผิดที่กฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน ทั้ง ๆ ที่ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งก่อให้เกิดรายได้มหาศาลจากการกระทำความผิด อันทำให้อาชญากรสามารถนำรายได้เหล่านั้นไปใช้เป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อไปไม่สิ้นสุด จนกลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากยิ่งต่อการปราบปราม โดยหากมีการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตาม

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จะทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 มาตรการที่สำคัญในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ. ศ. 2542 มีมาตรการซึ่งเป็นสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

3.4.1 มาตรการดำเนินคดีอาญา

มาตรการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แก่

(1) การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดในทางอาญา เพื่อลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยเฉพาะ โดยกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อเป็นการลงโทษผู้ที่กระทำกับเงิน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน โดยโอน แปรสภาพหรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการปกปิด อำพรางที่มาของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว

(2) การกำหนดมาตรการลงโทษผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เนื่องจาก การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นอาจเกี่ยวข้องกับบุคคลมากกว่าหนึ่งคน มีรูปแบบ วิธีการที่ลับซับซ้อน เพื่อหลีกเลี่ยงจากการตรวจสอบและถูกจับกุม โดยมีการแบ่งหน้าที่กันระหว่างผู้รับประโยชน์ หรือมีการประสานงานกับบุคคลในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงกำหนดบทลงโทษผู้ที่สนับสนุนการกระทำผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำผิดไม่ว่าก่อน ขณะกระทำความผิด จัดหา ให้เงิน ทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุ กระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินและผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน (ได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน) ไว้ให้ได้รับโทษ เช่นเดียวกับตัวการที่กระทำความผิด

(3) การกำหนดให้มีมาตรการลงโทษที่หนักขึ้นสำหรับผู้ที่กระทำความผิดที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอก

เงิน ถ้าหากผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดเอง ผู้สนับสนุน ผู้สมคบหรือพยายามกระทำความผิดต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีอำนาจหรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานต่างๆ ที่สามารถเอื้อประโยชน์ในการฟอกเงิน จึงทำให้สามารถใช้ตำแหน่งของตนเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินได้สำเร็จหรือแสวงหาประโยชน์จากการฟอกเงินได้โดยง่าย ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ หมายถึง กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่

3.4.2 มาตรการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้แก่

(1) การนำมาตรการริบทรัพย์สินในทางแพ่งมาใช้ควบคู่กับการดำเนินงานในกฎหมายอื่น ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้น หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล และการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำไปเสริมกับมาตรการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดโดยการริบทรัพย์สินในทางอาญาตามกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ แม้จะไม่มีผู้ถูกลงโทษในการกระทำความผิดนั้นตามคำพิพากษาคดีอาญาก็ตาม

(2) การกำหนดให้มีการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน ช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ดังนั้น หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยไม่พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดว่าได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้น ๆ หรือไม่ ซึ่งจะสามารถทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรไม่ให้นำเงินไปฟอกจนทำให้เกิดเงินที่ถูกกฎหมาย อันจะใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมต่อ ๆ ไปขึ้นอีก

3.4.3 มาตรการอื่นๆ

นอกจากมาตรการกำหนดโทษในทางอาญาและมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว ยังมีมาตรการอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ถูกต้องและเป็นธรรม รวมถึงการให้สิทธิผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนขอคืนทรัพย์สิน หรือให้ผู้รับประโยชน์ยื่นขอคุ้มครองสิทธิของตนได้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการคืนทรัพย์สินพร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ การชดเชยราคาทรัพย์สิน การชดเชยดอกเบี้ยในอัตราสูงสุด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย

(2) การให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตน เพื่อให้ทราบตัวตนที่แท้จริงของลูกค้าว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน ประกอบธุรกิจอย่างไร และให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงและรายงานเกี่ยวกับแหล่งของเงินก่อนทำธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาตามที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความซับซ้อนในการตรวจสอบ และป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน

(3) การกำหนดให้มีการรายงานและรวบรวมข้อมูลการทำธุรกรรม เนื่องจาก ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินมักจะใช้ช่องโหว่ของธุรกิจที่ไม่มีการจดบันทึกหรือเอกสารหลักฐานทางการเงิน เพื่อให้การฟอกเงินเป็นไปอย่างง่ายดาย และการสืบสวนสอบสวนเป็นไปด้วยความยากลำบาก กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน เช่น สถาบันการเงิน สำนักที่ดิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุน หรือเคลื่อนย้ายเงินทุน มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถพิสูจน์ทราบถึงแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทำให้การติดตามและตรวจสอบการฟอกเงินเป็นไปได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังทราบถึงความเคลื่อนไหวของกระแสเงินตราภายในประเทศและเงินตราที่ไหลเวียนโดยการนำเข้าหรือส่งออกนอกประเทศอีกด้วย

3.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจแบ่งออกตามบทบาทได้เป็น 3 ด้าน คือ¹³

3.5.1 หน่วยงานในระดับบริหาร

หน่วยงานดังกล่าวจะมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และวางหลักเกณฑ์ (Regulator) เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือคณะกรรมการ ปปง.

3.5.2 หน่วยงานและผู้มีอำนาจหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ

มีหน้าที่ในการดำเนินนโยบายและมาตรการขององค์กรบริหาร เพื่อสามารถบังคับผลในความเป็นจริงได้ในการปฏิบัติ (Law Enforcement Role) ได้แก่ คณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่

ในเบื้องต้น คณะกรรมการ ปปง. จะมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และกำกับดูแลวินิจฉัยและวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการ และประสานงาน คณะกรรมการธุรกรรม มีภารกิจในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติการในการตรวจสอบธุรกรรม หรือทรัพย์สิน ส่วนสำนักงาน ปปง. ซึ่งมีเลขาธิการ ปปง. เป็นหัวหน้าหน่วยงาน จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการ (Secretariat) ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ ปปง. และ คณะกรรมการธุรกรรม รวบรวมพยานหลักฐานและร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยทั้งสามหน่วยงานหลักนี้จะดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้กลไกในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

¹³ วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 1(กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า 54-57.

3.5.3 หน่วยงานประสานงานและหน่วยงานเสริม

นอกจากหน่วยงานและบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งและมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว ในทางปฏิบัติยังจะต้องได้รับความร่วมมือและประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ อีกมากมาย เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าว ได้แก่

(1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เนื่องจาก สำนักงาน ป.ป.ส. ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในระยะเริ่มต้น และมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็น 1 ใน 8 ฐานความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น สำนักงาน ป.ป.ส. จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. สามารถสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับกรณีเจ้าของหรือผู้รับโอน หรือรับประโยชน์ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือฟอกเงินมาก่อน (มาตรา 51 และ 52) เพื่อให้เข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือกรณีที่ไม่อาจดำเนินการริบทรัพย์สินทางอาญาตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้ สำนักงาน ป.ป.ส. อาจประสานงานเรื่องนี้ให้สำนักงาน ป.ป.ง. ดำเนินการริบทรัพย์สินทางแพ่งได้ (มาตรา 58) เป็นต้น

(2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากการกระทำความผิดมูลฐานทั้ง 8 ประเภท ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก่อให้เกิดหรือทำให้อาชญากรได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีแนวโน้มสูงที่จะต้องมีการฟอกเงินก่อนการนำไปใช้ต่อไป การฟอกเงินจึงมีความเกี่ยวพันกับการกระทำความผิดมูลฐานดังกล่าว หรืออีกด้านหนึ่ง การดำเนินคดีฟอกเงินทำให้เจ้าหน้าที่หาความสัมพันธ์ย้อนกลับไปหาความผิดมูลฐานที่ก่อให้เกิดเงินสกปรกได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไป จึงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินคดีฟอกเงินและคดีมูลฐานที่เกี่ยวข้องในระยะเริ่มต้น สำนักงาน ป.ป.ง. และหน่วยงานตำรวจได้มีการประสานงานกัน โดยผ่านทางกรอบรมสัมพันธ์และประชุมร่วมกัน ซึ่งทำให้มีการเตรียมจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงิน หรือ ส.ส.ง. (Joint Operation Center or Money Laundering Investigation - CMLI) โดยเมื่อเกิดคดีฟอกเงินขึ้น จะมีแนวทางให้สำนักงาน ป.ป.ง. ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินหรือทรัพย์สิน เช่น การยึด การอายัด หรือการริบทรัพย์สิน และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญฐานฟอกเงิน

(3) สำนักงานอัยการสูงสุด พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการใช้ดุลพินิจ เพื่อนำคดีอาญาฐานฟอกเงินขึ้นสู่ศาล และในการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐาน อันเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งต้องดำเนินการโดยเร็ว นั้น การประสานงานและความเข้าใจร่วมกันของสำนักงาน ป.ป.ง. และสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นกุญแจสำคัญในการนำไปสู่การดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(4) ศาลยุติธรรม ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากจะอยู่ที่ความจริงจังของสำนักงาน ป.ป.ง. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ทศนคติและความรู้ความเข้าใจของศาลก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน นอกจากศาลจะสามารถมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้แล้ว ยังมีอำนาจในการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ใช้เครื่องมือในการสืบสวนพิเศษด้วยตามมาตรา 46 เช่น การอนุญาตให้ดักฟังทางโทรศัพท์ หรือเข้าถึงข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การประสานงานและความเข้าใจตรงกันสามารถทำให้ดำเนินคดีกับอาชญากรฟอกเงินได้อย่างเด็ดขาดตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้

(5) หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว สำนักงาน ป.ป.ง. จะต้องร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานอื่นอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บริหารระดับสูงเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ง. โดยอาจมีผู้ทำหน้าที่ประสานงานโดยเฉพาะสำหรับเรื่องนี้ หรือการให้มีศูนย์ปฏิบัติการของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสำนักงาน ป.ป.ง. เป็นต้น

(6) ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เนื่องจากการฟอกเงินสำหรับประเทศไทยถือเป็นเรื่องใหญ่ จึงขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งโดยลักษณะของอาชญากรรมฟอกเงินเป็นการกระทำที่ข้ามชาติ ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็ต้องดำเนินการแบบเดียวกัน การมีที่ปรึกษาชาวต่างประเทศที่มีประสบการณ์สูงจะทำให้ประเทศไทยสามารถร่วมมือประสานงานกับต่างประเทศได้อย่างมั่นใจ

(7) การประสานงานกับหน่วยงานของต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประชุมสัมมนาเพื่อปรึกษาหารือและแนวทางร่วมกันในการต่อต้านการฟอกเงินกับองค์กรระหว่างประเทศหรือกลุ่มประเทศ เช่น กลุ่มต่อต้านการฟอกเงินแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia

Pacific Group on Money Laundering – APG) และประเทศสมาชิกกลุ่มต่อต้านยาเสพติด (Foreign Anti – Narcotics Community – FANC) เป็นต้น¹⁴

3.6 สภาพปัญหาและอุปสรรคจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีหลักเกณฑ์ และวิธีการบังคับใช้แตกต่างจากกฎหมายอื่น ๆ โดยทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการนำเอามาตรการในการดำเนินการกับทรัพย์สิน คือ การริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ซึ่งไม่เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับใดของประเทศไทยมาใช้ สำหรับหน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมายก็มีอยู่หลากหลาย เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น ดังนั้น จึงอาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้น โดยผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังต่อไปนี้

3.6.1 ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของความผิดมูลฐาน

ในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ความผิดที่จะต้องถูกบังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องเข้าลักษณะ 1 ใน 8 ประเภทของความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จากนั้น จึงจะสามารถใช้มาตรการทางอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน และมาตรการที่ใช้ดำเนินการกับทรัพย์สินทางแพ่งไปพร้อม ๆ กัน ผนวกกับสามารถที่จะใช้มาตรการพิเศษได้หลายประการ เช่น มาตรการตรวจสอบทางด้านทรัพย์สิน การดักฟังโทรศัพท์ การเข้าตรวจเครื่องมือสื่อสารที่มีข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดี สิ่งเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่ตัวผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย อันได้แก่

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : คู่มือประชาชน (กรุงเทพฯ : สิงหาคม 2543), หน้า 13-14.

3.6.1.1 การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อการกระทำความผิดมูลฐานทั้ง 8 ประการ โดยเฉพาะมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน มักจะถูกมองจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยว่าเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล

หลังจากที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนชาวไทยเริ่มมีสิทธิและเสรีภาพในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสิทธิและเสรีภาพในขั้นนี้ ไม่ได้หมายความเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับด้านการเมือง การปกครองเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ และสิทธิทางทรัพย์สินอีกด้วย โดยสิทธิต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วได้มีการบัญญัติรับรองในรัฐธรรมนูญในราชอาณาจักรไทย อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้มีความมั่นคง เพราะถ้าหากไปบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ก็อาจทำให้ไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากกฎหมายอื่น ๆ เหล่านั้นอาจถูกยกเลิกได้ง่ายกว่ารัฐธรรมนูญ และเนื่องด้วยความเป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายอื่นจึงไม่สามารถมีข้อความขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาหลายครั้งก็ตาม แต่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้เสมอ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 ว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัด เช่นนี้ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” และในมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันก็บัญญัติว่า “รัฐต้องรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน และในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข”

สำหรับรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ตรากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยมีที่มาจากกรปฏิรูปทางการเมือง เพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์ต่าง ๆ และเป็นที่ยกต่องานที่จะสามารถเปลี่ยนระบบการเมือง การปกครองมากขึ้น และนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ ในขณะเดียวกันก็ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่กำหนดอย่างชัดเจนในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ อย่างชัดเจน และกำหนดให้องค์กรของรัฐใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่สิทธิและเสรีภาพนั้นจะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ทั้งกลุ่มและปัจเจกชน รวมทั้งให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการบัญญัติกฎหมาย การตรวจสอบ

การใช้อำนาจรัฐ สิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญดังกล่าว เช่น สิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย สิทธิเสรีภาพภายในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและเสรีภาพในเคหสถาน แต่สิทธิเสรีภาพที่บัญญัติรับรองไว้บางประการอาจมีการจำกัดเสรีภาพนั้นได้โดยกำหนดเงื่อนไขไว้

ในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามความผิดมูลฐานทั้ง 8 มักจะถูกมองจากสื่อมวลชน หรือกลุ่มสิทธิมนุษยชนว่าเป็นการใช้อำนาจที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านจากประชาชนบางกลุ่มบางพวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควรที่จะสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ประชาชนทั่วไปทราบ โดยกระทำผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น เพื่อให้เห็นว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 จึงจำเป็นที่จะต้องมีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิเสรีภาพบุคคลเหมือนเช่นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอาญา ซึ่งเสรีภาพที่จะถูกจำกัดตามกฎหมายได้แก่ การจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน การจำกัดเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว เป็นต้น ทั้งนี้ข้อจำกัดดังกล่าวไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เนื่องจาก พระราชบัญญัตินี้ได้ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 29 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 35 มาตรา 37 มาตรา 48 และมาตรา 50 ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ให้กระทำได้¹⁵

3.6.1.2 ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีจำนวนน้อยเกินไป

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้จำกัดประเภทของความผิดมูลฐานไว้ในมาตรา 3 เพียง 8 ความผิดมูลฐานเท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดมูลฐานของต่างประเทศ ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินการเพิ่มเติมความผิดมูลฐานขึ้นอีก 8 ความผิดมูลฐาน รวมทั้งสิ้น 16 ความผิดมูลฐาน

¹⁵ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, ประเทศไทยได้เอ๊ะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ:ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจและการฟอกเงิน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 7.

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วใน 3.2.3 แต่ก็ถือว่ายังมีจำนวนน้อยเกินไปไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมาไม่อาจช่วยให้การประกอบอาชญากรรมลดน้อยลงหรือหมดไปได้อย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากยังมีเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานอื่นอีกเป็นจำนวนมาก และยังสามารถนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวมาสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อีก ดังนั้นจึงสมควรที่จะต้องมีข้อกำหนดให้ความผิดอื่น ๆ เป็นความผิดมูลฐานของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีก ซึ่งความผิดที่สมควรเพิ่มเติมเป็นความผิดมูลฐานได้แก่ความผิดที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น อันจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี

3.6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พบว่ามีปัญหาและอุปสรรค แบ่งออกเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

3.6.2.1 ศาลที่มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับ

ทรัพย์สิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเกี่ยวกับศาลที่มีอำนาจในการดำเนินการกับทรัพย์สินไว้ในมาตรา 59 โดยบัญญัติว่า

มาตรา 59 “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการนี้ให้พนักงานอัยการ ได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ในช่วงเวลาที่ดำเนินการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในครั้งนั้นอนุกรรมการที่ยกร่างเรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า “ร่างพระราชบัญญัติปกปิด เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.” ซึ่งอนุกรรมการได้ยกร่างเกี่ยวกับศาลที่มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินว่า ให้ดำเนินการที่ศาลส่วนแพ่ง โดยหมายความว่าศาลที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาทั้งส่วนอาญา

และส่วนแบ่งได้ ซึ่งรวมไปถึงศาลจังหวัด เพราะต้องการให้มีการดำเนินคดีในศาลจังหวัดที่เกิด การฟ้องเงินในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินได้ เพื่อความสะดวกในเรื่องพยานหลักฐาน รวมตลอดไป ถึงพยานบุคคล ไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลอันเป็นการเสี่ยงภัย ซึ่งอาจจะเกิดจากจำเลย หรือ พรรคพวกของจำเลย

แต่เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เข้าสู่การพิจารณา ของวุฒิสภา วุฒิสภาได้ตัดคำว่า “ส่วน” ออกไป คงเหลือแต่เพียงคำว่า “ศาลแพ่ง” ทำให้มีเพียง ศาลเดียวที่มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ได้แก่ ศาลแพ่งรัชดาเท่านั้น ซึ่งผิดไปจาก ความมุ่งหมายของอนุกรรมการที่ยกร่าง ทำให้ศาลแพ่งรัชดา ซึ่งมีคดีที่ต้องทำการพิจารณา พิพากษาเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว ต้องรับภาระเพิ่มในการพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับการ ฟอกเงินทั่วประเทศ และนอกจากจะสร้างภาระต่อศาลแล้วยังเป็นภาระต่อเจ้าพนักงาน และ พยานบุคคลที่ต้องเดินทางจากจังหวัดที่เกิดความผิดมายังศาลแพ่งรัชดาอีกด้วย

3.6.2.2 กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

จากการที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เมื่อไม่นานมานี้ จึงยังไม่มีบรรทัดฐานในการ ตีความในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายต่าง ๆ ทำให้ผู้พิพากษาจะต้องศึกษาทำความเข้าใจและ วิจัยคดีให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมาย ได้แก่¹⁶

(1) ก่อนที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอ ต่อศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สามารถยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่งเพื่อมี คำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชีข้อมูลทางการสื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้ ตามมาตรา 46 อันเป็นการให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้าไปตรวจสอบบัญชีหรือข้อมูลทางการ สื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด ๆ ก็ตาม และเพื่อให้ได้มาซึ่งบัญชีหรือข้อมูล เหล่านั้น¹⁷ ซึ่งในกรณีขอเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนี้ เท่าที่ผ่านมาในทางปฏิบัติของศาลแพ่งนั้น มีการ

¹⁶ สันติทธิ์ นรินทรางกูร ณ อยุธยา, “ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” วารสาร กฎหมายศาลแพ่ง 2 (ธันวาคม 2548) : 43-48.

ร้องขอเข้าถึงข้อมูลเพียงไม่กี่ราย ข้อเท็จจริงบางประการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ขอเข้าถึงเป็นความลับ ทั้งไม่เคยมีตัวอย่างแนวทางปฏิบัติให้ผู้พิพากษาทราบแนวทางการพิจารณาการพิจารณาคำขอดังกล่าว จึงอาจเกิดปัญหาว่า ผู้พิพากษาบางท่านพิจารณาคำขอในแนวทางที่แตกต่างจากท่านอื่น และวิธีการดำเนินการไต่สวนนั้นอาจไม่เหมือนกันได้

(2) หลังจากที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 หากมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอนจำหน่าย ยักย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด พนักงานอัยการผู้ร้องสามารถยื่นคำขอฝ่ายเดียวขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว ก่อนที่ศาลแพ่งจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 ในการร้องขอของพนักงานอัยการนี้ ศาลแพ่งต้องทำการพิจารณาคำขอเป็นการด่วน หรือที่เรียกว่า “การไต่สวนฉุกเฉิน” ซึ่งแนวทางปฏิบัติของศาลแพ่งนั้น ยังคงมีปัญหาในส่วนเกี่ยวกับผู้พิพากษาส่วนน้อยในศาลเท่านั้นที่เคยยื่นพิจารณาไต่สวนฉุกเฉิน ดังนั้น ทำให้เกิดปัญหาในแนวทางการออกคำสั่ง วิธีการจดยางาน กระบวนพิจารณา วิธีการรับฟังพยานหลักฐานของผู้ร้องที่แตกต่างกัน

(3) เมื่อศาลรับคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินและศาลมีคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวแล้ว ศาลแพ่งต้องสั่งให้มีการดำเนินการปิดประกาศ ประกาศหนังสือพิมพ์ และแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบตามมาตรา 49 วรรคห้า ในทางปฏิบัติ พนักงานอัยการจะอ้างส่งพยานหลักฐานว่าได้ปิดประกาศ และประกาศหนังสือพิมพ์ รวมทั้งแจ้งไปยังผู้มีส่วนได้เสียทราบในชั้นไต่สวน ซึ่งหากพนักงานอัยการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน อาจทำให้คดีล่าช้าได้

(4) ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการไต่สวนคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามหลักการพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปนั้น ผู้พิพากษาเป็นผู้กำหนดในวันขึ้นสองสถานว่าภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายใดและกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดเป็นผู้นำสืบก่อน ซึ่งมักไม่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ แต่สำหรับคดีฟอกเงินนั้นยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติของศาลแพ่ง ผู้พิพากษาจะกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบก่อนว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ และทรัพย์สินตามคำร้องของพนักงานอัยการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 หรือไม่ นอกจากนี้การพิจารณาคดีอาจล่าช้า หากจะต้องมีการส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลจังหวัดอื่น ๆ

¹⁷ วิชัย ตันติกุลานนท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ:พิมพ์อักษร, 2543) หน้า 151.

(5) หลังจากที่พนักงานอัยการผู้ร้องนำสืบ

พยานหลักฐานฝ่ายตนแล้ว เจ้าของทรัพย์สินตามคำร้องขอของพนักงานอัยการมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฤษฎาฐานะตามมาตรา 50 จะเห็นได้ว่าเมื่อภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้คัดค้านแล้ว ดังนั้น ผู้คัดค้านจึงต้องเข้ามาในคดีเพื่อพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินนั้น หากผู้คัดค้านเข้ามาในคดีก่อนที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 50 แล้ว อาจเกิดปัญหาในกรณีที่มีการสืบพยานผู้ร้องไปแล้วทั้งหมดหรือบางส่วน กระบวนพิจารณาก่อนที่ผู้คัดค้านจะเข้ามาในคดีนั้น จะถือว่าเป็นกระบวนพิจารณาที่ชอบหรือไม่ และการพิจารณาหลังจากที่ผู้คัดค้านเข้ามาในคดีควรเป็นเช่นใด หากผู้คัดค้านต้องการถามค้านพยานผู้ร้องที่เบิกความไปแล้วจะสามารถทำได้หรือไม่ ปัญหาเหล่านี้หากพิจารณาการสืบพยานผู้ร้องที่ผ่านมามีถือว่าการดำเนินกระบวนพิจารณาโดยชอบแล้ว แม้ผู้คัดค้านจะได้เข้ามาในคดีภายหลัง ก็ไม่น่าเสียสิทธิในการถามค้านพยานผู้ร้อง แม้ปัญหานี้ยังไม่มีการสรุปโดยชัดเจน แต่จากแนวปฏิบัติของศาลแพ่งนั้น มักจะสอบถามคู่ความทั้งสองฝ่ายเพื่อยอมรับกระบวนพิจารณาที่ดำเนินไปแล้ว และให้ฝ่ายผู้คัดค้านถามค้านพยานผู้ร้องในส่วนที่เหลือ หรือนำสืบพยานฝ่ายผู้คัดค้านต่อไปแล้วแต่กรณี

(6) การกำหนดค่าป่วยการพยานเป็น

ปัญหาในทางปฏิบัติอีกประการหนึ่งที่ควรพิจารณา เนื่องจากพนักงานอัยการผู้ร้องได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงตามมาตรา 59 ดังนั้น การกำหนดค่าป่วยการพยานจึงแตกต่างจากคดีแพ่งสามัญที่ศาลจะมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ขอหมายเรียกพยานจ่ายค่าป่วยการพยานดังกล่าว แนวทางปฏิบัติของศาลแพ่งยังไม่มี ความชัดเจน แต่เท่าที่ผ่านมาหากพนักงานอัยการขอให้ศาลหมายเรียกพยานมาเบิกความ พนักงานอัยการอาจแถลงว่ามีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาศาล ขอให้ศาลกำหนดค่าพาหนะและค่าป่วยการให้พยานหมาย ผู้พิพากษาจะบันทึกไว้ในรายงานกระบวนพิจารณาว่า "...ผู้ร้องแถลงว่าเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาศาล ขอให้ศาลกำหนดค่าพาหนะและค่าป่วยการให้พยาน สอบ... เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ จะแถลงว่า เตรียมเงินมาพร้อมจ่ายแก่พยานที่มาเบิกความในวันนี้ จึงกำหนดค่าพาหนะและค่าป่วยการให้พยาน ... บาท" แต่ในส่วนค่าฤชาธรรมเนียมอื่น ๆ นอกจากค่าป่วยการพยานซึ่งไม่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในการประกาศหนังสือพิมพ์ที่พนักงานอัยการได้วางเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวขณะที่ยื่นคำร้องนั้น หากศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือยกคำร้องแล้ว ได้เกิดปัญหาว่าผู้พิพากษาควรสั่งค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนนี้อย่างไร

(7) หลังจากที่ดำเนินคดีไปจนเสร็จการไต่สวนคำร้องแล้ว ยังมีปัญหาในการต้องวินิจฉัยว่ามีเหตุที่จะริบทรัพย์สินที่ผู้ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ ในปัญหานี้ควรพิจารณาจากภาระการพิสูจน์ของคู่ความแต่ละฝ่ายเป็นหลัก หากพนักงานอัยการผู้ร้องสามารถพิสูจน์ได้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำความผิดมูลฐานกับทรัพย์สินว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างไรแล้ว กฎหมายได้ผลกภาระการพิสูจน์ไปยังผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้คัดค้านที่ต้องพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินเหล่านั้นตามมาตรา 50 การผลกภาระการพิสูจน์นี้นับว่าเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งที่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้คัดค้านต้องทำความเข้าใจในหลักการกฎหมายฟอกเงินในส่วนคดีแพ่ง ซึ่งเป็นกรณีที่มุ่งเน้นที่ทรัพย์สินมากกว่าตัวบุคคล ดังนั้น มาตรฐานในการพิสูจน์จึงเป็นการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของฝ่ายใดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง มิใช่มาตรฐานการชั่งน้ำหนักในคดีอาญาที่จะต้องพิสูจน์จนปราศจากสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง แนวทางในการกำหนดมาตรฐานการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในการขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น ผู้พิพากษาควรวินิจฉัยจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้คัดค้านได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ และผลประโยชน์ดังกล่าวอยู่ในรูปของเงินหรือทรัพย์สินอื่นที่จะแปลงเป็นมูลค่าได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินว่า ควรพิจารณาริบทรัพย์สินทั้งหมดที่พนักงานอัยการร้องขอ หรือควรพิจารณาเป็นรายการทรัพย์สินแต่ละรายการไป หากกรณีเป็นทรัพย์สินที่ประเมินราคาไม่ได้ เช่น พระเครื่อง ธนบัตรเก่า ดวงตราไปรษณียากร ฯลฯ ก็จะเป็นปัญหาแก่ผู้พิพากษาในการวินิจฉัยว่าทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ มูลค่าทรัพย์สินนั้นพอสมควรแก่ฐานานุรูปของเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้คัดค้านหรือไม่

3.6.3 ปัญหาและอุปสรรคภายในองค์กร

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำต้องอาศัยศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กร และปัจจัยต่างสนับสนุนควบคู่กันไป ซึ่งพบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ดังต่อไปนี้

3.6.3.1 การขาดแคลนอัตรากำลังของบุคลากร

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2548 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้รับการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการเพิ่มอีก 60 อัตรา รวมเป็น 220 อัตรา และมีพนักงานราชการจำนวนเท่าเดิม 25 อัตรา โดยอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงาน ก.พ. เพื่อจัดสรรอัตรากำลังพนักงานราชการเพิ่มอีก 35 อัตรา ซึ่งจะเห็นได้ว่า

อัตรากำลังดังกล่าวถือว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ที่เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ จะต้องดำเนินการที่วราชอาณาจักร รวมทั้งงานที่กำลังจะเพิ่มขึ้นในอนาคตเมื่อการแก้กฎหมายเพิ่มเติมความผิดมูลฐานเสร็จเรียบร้อย¹⁸ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะทำได้เพียงงานเฉพาะหน้า ไม่มีโอกาสที่จะวิเคราะห์ปรับปรุง หรือวางแผนการทำงานระยะยาวได้ อันส่งผลกระทบต่อการไหลออกของอัตรากำลังในอนาคต

3.6.3.2 การประสานร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับต่างประเทศ

ลักษณะอาชญากรรมในปัจจุบันเป็นขบวนการข้ามชาติ มีวิธีการดำเนินการที่สลับซับซ้อน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยการประสานความร่วมมือกับนานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือเรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ ระหว่างกัน แต่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจาก การขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ทำให้เกิดอุปสรรคและข้อขัดข้องในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการฟอกเงิน ส่งผลกระทบต่อการยอมรับเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนและนานาประเทศเป็นอย่างมาก

3.6.3.3 ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ลักษณะของงานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นงานที่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น และจะต้องลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการกระทำ ความผิด ทั้งในเรื่องการสืบสวนและสอบสวน ตลอดจนการยึดอายัดทรัพย์สิน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความเสี่ยงภัยค่อนข้างสูงที่จะได้รับอันตรายจากผู้ที่ถูกดำเนินการ โดยมากมักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ แต่ค่าตอบแทนที่ให้แก่เจ้าหน้าที่นั้นเท่ากับข้าราชการพลเรือนสามัญทั่วไปที่ไม่ต้องทำงานที่เสี่ยงภัยเช่นนี้ จึงเป็นการลดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรที่จะมีการพิจารณาเพิ่มเงินพิเศษให้เหมาะสม เพื่อป้องกันการลาออกหรือโอนย้ายไปอยู่หน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน แต่ได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานที่สูงกว่า

¹⁸ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, รายงานประจำปี 2548, (กรุงเทพฯ: หจก. อรุณการพิมพ์, 2549), หน้า 85.

3.6.3.4 ความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจุบันอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้มีการพัฒนา รูปแบบ และวิธีการประกอบอาชญากรรม โดยการใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย รวดเร็ว และ สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ขณะที่อุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอยู่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งเท่านั้น ส่งผลให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสืบหาพยานหลักฐาน การติดตามร่องรอยของทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและเท่าทันอาชญากร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ ตลอดจนจัดหาระบบสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีความทันสมัย เพื่อที่จะสามารถจับผิดอาชญากรได้ทุกวิถีทาง

3.6.3.5 การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมความร่วมมือจากภาคประชาชน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยได้ตราเป็นกฎหมายและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตาม ขณะที่ภาคประชาชนถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยป้องกันอาชญากรรมที่มีอยู่ให้ลดลงได้ เพราะอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นเรื่องใกล้ตัวประชาชน และเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน หากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและรู้ถึงวิธีการหรือขั้นตอนการดำเนินการ เมื่อพบเจอการกระทำความผิด ก็จะสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเห็นความสำคัญของประเด็นนี้ และได้พยายามดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น โครงการสายลับ ปปง. โครงการจัดตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนระดับชาติ และมีการจัดอบรมเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดฝึกอบรม การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ ตลอดจนผลิตเอกสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ แต่ทางสำนักงานฯได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อมาดำเนินการในเรื่องดังกล่าวน้อยมาก จนทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือจากภาคประชาชนได้อย่างเต็มที่¹⁹

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.

บทที่ 4

การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การปลอมหนังสือเดินทางได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การลงทุน ความน่าเชื่อถือ ชื่อเสียง และความมั่นคงในประเทศ แต่การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากอุปสรรคและข้อขัดข้องนานัปการ ไม่ว่าจะเป็นเพราะจากตัวบทบัญญัติของกฎหมาย นโยบายของประเทศ ระบบการดำเนินคดีที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้บังคับแก่การกระทำความผิดดังกล่าว มิฉะนั้นแล้ว อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางก็ยังคงส่งผลกระทบต่อประเทศอยู่เรื่อยไป จึงสมควรกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากความผิดดังกล่าวมีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวความคิดในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายข้างต้น ได้แก่ เป็นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ได้รับผลตอบแทนจากการกระทำความผิดสูง มีลักษณะการกระทำที่สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเสียก่อน เพื่อให้มีบทบัญญัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ประเทศเผชิญอยู่ในปัจจุบัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก

4.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ปัจจุบันสถานการณ์อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางได้ทวีความรุนแรงและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยอาชญากรข้ามชาติมักจะทำประจอบธุรกิจ

ปลอมหนังสือเดินทาง เนื่องจากเป็นธุรกิจผิดกฎหมายที่ก่อให้เกิดเงินได้มหาศาล นอกจากนี้หนังสือเดินทางปลอมยังเป็นที่ต้องการของตลาดอาชญากรเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกสำหรับกระทำความผิดอื่น อันก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อประเทศอย่างร้ายแรง แต่ในขณะนี้ประเทศไทยก็ยังไม่สามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้อย่างหมดสิ้น เนื่องจากเหตุขัดข้อง 2 ประการ ดังต่อไปนี้

4.1.1 ข้อพิจารณาตามกฎหมาย

แม้ประเทศไทยจะมีประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารไว้ แต่ก็ไม่สามารถทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยอัตราโทษที่ต่ำ และข้อจำกัดตามกฎหมายมากมาย นอกจากนี้โทษตามประมวลกฎหมายอาญายังไม่เพียงพอในการตัดวงจรอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้จากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมหาศาล จึงสมควรนำมาตรการในกฎหมายอื่นมาตัดวงจรเงินได้จากการกระทำความผิด ซึ่งได้แก่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีเหตุขัดข้องอีกประการ คือ การที่ความผิดดังกล่าวไม่ได้ถูกกำหนดเป็นความผิดมูลฐาน จึงไม่สามารถนำมาตรการในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับได้ ทำให้อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางยังคงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไม่มีวันจบสิ้น

4.1.1.1 บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญามีข้อบกพร่อง ที่ทำให้ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์และสรุป ดังต่อไปนี้

4.1.1.1.1 ประมวลกฎหมายอาญามีได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นบทบัญญัติเฉพาะแยกต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับเอกสาร

การที่ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางไว้โดยเฉพาะ ให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นเพียงความผิดฐานปลอมเอกสาร ถ้าเป็นการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย จะ

มีความผิดมาตรา 265 อันเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารราชการ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี แต่ถ้าเป็นการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ จะมีความผิดฐานปลอมเอกสารทั่วไปตามมาตรา 264 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทเท่านั้น ซึ่งบทลงโทษทั้งสองกรณีค่อนข้างเบา ไม่สามารถข่มขู่ให้อาชญากรเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดได้ หากอาชญากรนำบทลงโทษมาเทียบกับผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการกระทำความผิดดังกล่าว นั่นคือ รายได้หรือทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก อาชญากรย่อมเกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมครั้งใหม่ โดยการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปใช้เป็นต้นทุนในการก่อวงจรอาชญากรรมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก

4.1.1.1.2 ประมวลกฎหมายอาญาไม่มี

บทบัญญัติที่กำหนดให้การครอบครองหนังสือเดินทางปลอมเป็นความผิด

ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การครอบครองหนังสือเดินทางปลอมเป็นความผิดและได้รับโทษทางอาญา แม้บุคคลใดจะมีหนังสือเดินทางปลอมอยู่ในความครอบครองเป็นจำนวนมากก็ตาม โดยถ้าเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับกุมผู้กระทำการดังกล่าวได้ ก็ถือว่าเป็นเพียงเหตุอันน่าสงสัยที่จะเชื่อมโยงว่าผู้นั้นกระทำการปลอมหนังสือเดินทางเท่านั้น เนื่องจาก การครอบครองหนังสือเดินทางเป็นเพียงการกระทำที่ถือว่าอยู่ในขั้นเตรียมกระทำความผิด ซึ่งโดยหลักแล้วกฎหมายจะลงโทษต่อเมื่อการกระทำนั้นเลยขั้นเตรียมการเข้าขั้นลงมือกระทำความผิดเป็นต้นไป เหตุผลก็คือ การกระทำก่อนถึงขั้นลงมือ หรือการเตรียมนั้นยังไม่เป็นการแสดงออกที่น่าเชื่อถือได้อย่างเพียงพอถึงจิตใจที่จะเป็นอาชญากรอย่างแน่นอน¹ เว้นแต่ในบางกรณีที่เป็นการเตรียมกระทำผิดร้ายแรงบางอย่าง หรือการเตรียมเพื่อลงมือกระทำความผิดฐานหนึ่งอาจเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดในตัวเองอีกฐานหนึ่ง กฎหมายจึงจะถือว่าการเตรียมกระทำความผิดนั้นเป็นความผิด

¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ: จีระรัชการพิมพ์, 2546), หน้า 492.

4.1.1.1.3 บทลงโทษตามประมวล

กฎหมายอาญาไม่สามารถตัดวงจรอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางได้

หนังสือเดินทางปลอมเป็นสิ่งที่มีความแพง เนื่องจาก หนังสือเดินทางฉบับจริงที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ถูกออกแบบมาให้ยากต่อการปลอมแปลง อาชญากรจึงต้องสรรหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการผลิตหนังสือเดินทางปลอม เพื่อให้หนังสือเดินทางปลอมดูแนบเนียนเหมือนฉบับจริงทุกประการ อันจะทำให้รอดพ้นจากการตรวจสอบและจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้นทุนในการผลิตหนังสือเดินทางปลอมจึงเพิ่มขึ้นตามมา นอกจากนี้ หนังสือเดินทางปลอมยังเป็นที่ต้องการอย่างมากขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยจะนำหนังสือเดินทางปลอมนั้นไปใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น ๆ และถ้าหากเป็นหนังสือเดินทางที่มีการเปลี่ยนมือกันหลายทอด หรือหนังสือเดินทางของประเทศที่สามารถเดินทางเข้าออกประเทศอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องตรวจลงตรา ก็ยังมีราคาแพงสูงขึ้นไปอีก ดังนั้น ผู้ที่กระทำการปลอมหนังสือเดินทางจึงเป็นผู้ที่มีรายได้ตอบแทนจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก และจะนำรายได้เหล่านั้นไปใช้หมุนเวียนเป็นต้นทุนในการปลอมหนังสือเดินทางครั้งต่อ ๆ ไป หรืออาจนำไปก่ออาชญากรรมอย่างอื่น ซึ่งจะทำให้เกิดวงจรอาชญากรรมที่ไม่มีวันสิ้นสุด แม้ประมวลกฎหมายอาญาจะกำหนดให้การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารหรือปลอมเอกสารราชการตามที่เคยได้กล่าวแล้วก็ตาม แต่บทลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาก็ยังไม่สามารถที่จะตัดวงจรอาชญากรรมดังกล่าวได้ เนื่องจาก บทลงโทษที่บังคับแก่ตัวบุคคลต่ำเกินไป และบทลงโทษที่บังคับเอาแก่ตัวทรัพย์สิน ได้แก่ โทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 (5) นั้นมีข้อจำกัดอยู่มากมาย กล่าวคือ ในการริบทรัพย์สินทางอาญาไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย ถ้าไม่มีคำพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิด ซึ่งในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้น ภาระการนำสืบย่อมตกอยู่กับโจทก์เสมอ โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ทำให้กระบวนการดังกล่าวเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันต่อการปราบปรามเงินใต้ขององค์กรอาชญากรรมที่มีจำนวนมากเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ในการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญายังริบได้เฉพาะทรัพย์สินที่ยังคงสภาพเดิมเท่านั้น ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่มีการแปรสภาพไป อีกทั้งไม่รวมดอกผลของทรัพย์สินดังกล่าวด้วย

4.1.1.2 บทบัญญัติในพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ.

2522

แม้ว่าพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จะกำหนดความผิดฐานลักลอบเข้าเมือง ซึ่งความผิดดังกล่าวมักจะมีหนังสือเดินทางปลอมเข้ามา

เกี่ยวข้องกับ แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวก็มีเจตนารมณ์จำกัดเพียงเรื่องการป้องกันและปราบปรามการเดินทางขาเข้าเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่คนไทยหรือคนต่างด้าวเดินทางออกไปนอกประเทศแต่อย่างใด มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการตรวจคนเข้าเมือง จึงไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมข้ามชาติที่มีหนังสือเดินทางปลอมเป็นองค์ประกอบสำคัญให้สิ้นสุด² ส่งผลให้อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางยังคงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยไม่มีวันจบสิ้น

4.1.1.3 บทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรการป้องกันการฟอกเงิน เป็นมาตรการที่ประชาคมโลกกำหนดขึ้น เพื่อทำลายอิทธิพลทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม เป็นหลักและผลของการติดตามเส้นทางการโอนยักย้ายเงิน และยังช่วยให้สามารถพิสูจน์ทราบโครงข่ายขององค์กรอาชญากรรมได้ด้วย มาตรการนี้ถูกกำหนดขึ้นจากความคิดพื้นฐานที่ว่า เงินจำนวนมหาศาลจะไม่มีประโยชน์ใด ๆ แก่ผู้เป็นเจ้าของเลยถ้าไม่ได้นำมาจับจ่ายใช้สอย จากแนวความคิดดังกล่าวได้พัฒนามาสู่เทคนิคของการปราบปราม คือ การจับจุดการโอนเงินสกปรกมาเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนค้นหาเส้นทางการโอนยักย้ายเงินเรื่อยไปจนถึงต้นตอของเงินเหล่านั้น ผลที่ได้รับคือ ทำให้อาชญากรไม่สามารถใช้เงินสกปรกได้ และค้นพบส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงข่ายอาชญากรรม³ ซึ่งการที่จะนำมาตรการต่าง ๆ ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับความผิดอาญาใด ความผิดนั้นจะต้องถูกกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานเสียก่อน เนื่องจากความผิดมูลฐานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในเบื้องต้นที่จะต้องพิจารณาว่าหากมีการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแล้วได้เงินหรือทรัพย์สินนั้นมา หรือได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากการจำหน่าย จ่าย โอน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน และได้กระทำเข้าลักษณะที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดไว้ย่อมมีความผิดฐานฟอกเงิน ดังนั้น การที่กำหนดให้มีความผิดมูลฐานขึ้น ก็เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการนำมาตรการริบทรัพย์สินไปใช้กับเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งจะต้องดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

² ธีรภัทร ถวัลย์โพธิ, การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 6.

³ จิรนิติ หะวานนท์, “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” ตุลพาท 41,4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537): 51-52.

อาญา ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดมาตรการในการลงโทษทางอาญากับผู้ที่ฟอกเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน ช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานอีกด้วย

แต่ปัจจุบันความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น มีเพียง 8 ความผิดมูลฐานเท่านั้น แม้ในขณะนี้จะมีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความผิดมูลฐานเพิ่มขึ้นอีก 8 ความผิดมูลฐาน ก็ยังถือว่าความผิดมูลฐานของกฎหมายดังกล่าวมีจำนวนน้อยเกินไปไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมาไม่อาจช่วยให้การประกอบอาชญากรรมลดน้อยลงหรือหมดไปได้อย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากยังมีเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานอื่นอีกเป็นจำนวนมาก ที่สามารถนำมาสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือสนับสนุนความผิดอื่นได้อีก ซึ่งการปลอมหนังสือเดินทางจัดว่าเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน แม้ว่าการปลอมหนังสือเดินทางจะเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง และก่อให้เกิดเงินได้หรือผลตอบแทนจากการกระทำความผิดมหาศาล ซึ่งจำเป็นต้องนำมาตราการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้ตัดวงจรเงินได้จากการประกอบอาชญากรรม เพื่อลดทอนแรงจูงใจอาชญากรในการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ไม่สามารถนำมาตราการที่มีประสิทธิภาพของกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้กับอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางได้ ดังนั้นจำนวนอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางยังคงปรากฏอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากและไม่สามารถป้องกันและปราบปรามได้อย่างหมดสิ้น

4.1.2 ข้อพิจารณาด้านอื่น ๆ

นอกจากความบกพร่องในบทบัญญัติของกฎหมายที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้อย่างหมดสิ้น และประสบสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

4.1.2.1 ข้อพิจารณาด้านนโยบายของประเทศ

การที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สวยงาม มีศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีวิวัฒนาการสืบเนื่องเป็นระยะเวลา ยาวนาน และมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนชาติใดในโลก รวมทั้งการที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่จะมี บุคลิกลักษณะที่ยิ้มแย้ม มีอัธยาศัยไมตรีจิตที่งดงาม ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดิน ทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะนำเงินของตนมา จับบจ่ายใช้สอย ส่งผลให้ประเทศไทยมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมหาศาล จน กลายเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศ ซึ่งมีส่วนอย่างมากต่อการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับ ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยจึงได้กำหนดให้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบาย หลักมาตลอด

ด้วยเหตุนี้ จึงมีการผ่อนปรนให้ชาวต่างชาติเดิน ทางเข้าออกได้อย่างสะดวกสบาย อาชญากรจึงมักแฝงตัวเดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยในฐานะ นักท่องเที่ยว โดยอาศัยหนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการเดิน ทางเข้าออกประเทศ และจะเข้ามารวมกลุ่มกันก่ออาชญากรรม จนเกิดเป็นองค์กรอาชญากรรมข้าม ชาติ เพื่อก่อการกระทำความผิดในหลายรูปแบบ ซึ่งการผลิตหนังสือเดินทางปลอมในประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ใกระบวนการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว จนทำให้ประเทศไทยถูกกล่าวหา จากนานาชาติว่าเป็นแหล่งผลิต ส่งออก ทางผ่าน ที่พักของหนังสือเดินทางปลอม โดยสามารถ สังเกตได้จากข่าวการจับกุมที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

4.1.2.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับระบบการดำเนินคดีต่อการ กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางและความร่วมมือจากประเทศผู้เสียหาย

ระบบการดำเนินคดีในประเทศไทยเป็นระบบกล่าวโทษ หากเป็นความผิดต่อส่วนตัวแล้วจะต้องมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ อันเป็นเงื่อนไขแห่งอำนาจ สอบสวนของพนักงานสอบสวน และเงื่อนไขแห่งอำนาจฟ้องร้องของพนักงานอัยการ ดังนั้น ผู้เสียหายเท่านั้นจึงจะมีอำนาจร้องทุกข์⁴

⁴ ธานีศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: จีระราชการพิมพ์, 2548), หน้า 157.

จากที่ประเทศไทยใช้ระบบกล่าวโทษตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้การดำเนินคดีปลอมหนังสือเดินทางของรัฐต่างประเทศประสบปัญหาอย่างรุนแรงในเรื่องของความร่วมมือจากประเทศผู้เสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางของรัฐต่างประเทศนั้น จะมีความผิดฐานปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 อันเป็นความผิดต่อส่วนตัว คำร้องทุกข์ตามระเบียบของผู้เสียหายจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสอบสวนและการฟ้องร้องคดี ถ้าปราศจากคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายดังกล่าวจะทำให้คดีไม่สามารถที่จะดำเนินต่อไปได้ แต่ที่ผ่านมานั้นสถานเอกอัครราชทูตของประเทศซึ่งเป็นผู้เสียหายจะไม่ยอมให้ความร่วมมือ เนื่องจากกระบวนการดำเนินคดีในศาลนั้นจะต้องมีการสาบานตนเพื่อไม่ให้เกิดบุคคลให้การอันเป็นเท็จ ซึ่งถ้าผู้ใดให้การเป็นเท็จในศาลก็มีความผิดอาญา ซึ่งถ้าหากผู้แทนทางการทูตจะเข้ามาในกระบวนการดังกล่าวก็จำเป็นต้องสละสิทธิและความคุ้มกันทางการทูตเสียก่อน อันจะทำให้ผู้แทนทางการทูตเสียสิทธิที่ตนพึงจะได้รับหลากหลายประการ ผู้แทนทางการทูตจึงไม่ยอมเป็นผู้เสียหายหรือโจทก์ในคดีอาญา ส่งผลให้การดำเนินคดีอาญาหยุดชะงักและไม่สามารถดำเนินต่อไปได้

4.1.2.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับระบบงานด้านข่าวกรอง

ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์งานด้านข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางนั้น มีผลเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของประเทศ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระทำความผิดอื่น ๆ ตามมา เช่น การค้าอาวุธ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมือง และที่สำคัญยังเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการก่อการร้ายอีกด้วย แต่ระบบการจัดการและระบบงานทางด้านข่าวกรองของประเทศไทยนั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจาก ยังขาดแคลนบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถ ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงานด้านข่าวกรอง อันเป็นงานที่นานาชาติให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ซึ่งที่ผ่านมานั้น แม้จะมีการให้ความสำคัญกับงานด้านข่าวกรองเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้เป็นการให้ความสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

4.1.2.4 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานของ

บุคลากร

บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางบางส่วนไม่มีวิสัยทัศน์เพื่อการทำงานให้กับองค์กร ไม่เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่อุทิศเวลาให้กับราชการและที่สำคัญกลับกระทำตนเป็นไปในทางสร้างความเสียหายให้กับหน่วยงาน กล่าวคือ การทำงานที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนตน อันนำไปสู่การแสวงหารายได้ที่ไม่ถูกต้อง การทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งอาจนำไปสู่การแตกแยกอันเนื่องมาจากการแก่งแย่งผลประโยชน์กัน รวมทั้งมีปัญหาทางด้านการบริหารงานบุคคลภายใน โดยเฉพาะการสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การใช้บุคลากรไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน เป็นผลให้บุคลากรในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางไม่มีความชำนาญในงานด้านนั้น ๆ อย่างแท้จริง

จากข้อบกพร่องของประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าว ทำให้กลุ่มของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางขยายองค์กรและขอบเขตการทำงานอย่างไม่สิ้นสุด จนกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งถ้าปล่อยให้อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางมีจำนวนเพิ่มขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และภาพลักษณ์อันดีของประเทศเป็นอย่างมาก

4.2 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่มีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อประเทศชาติในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การลงทุน ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และความมั่นคงในประเทศ ในขณะที่การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวยังไร้ประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจาก บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาที่ไม่ได้กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาเฉพาะและมีโทษที่รุนแรง แต่ถึงแม้จะมีบทบัญญัติดังกล่าวแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางให้หมดสิ้นได้ เพราะการปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้มหาศาล อาชญากรจึงนำเงินได้เหล่านั้นไปใช้เป็นต้นทุนในการก่ออาชญากรรมครั้งอื่น ๆ อีกต่อไป

จึงจำเป็นจะต้องนำมาตรการในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ เพื่อตัดวงจรเงินใต้ของอาชญากรรม ไม่ให้อาชญากรได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิด โดยการกำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งในการดำเนินการเช่นนี้ สมควรที่จะต้องทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงเหตุผลและความจำเป็น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการบัญญัติกฎหมาย

4.2.1 เหตุผลและความจำเป็นในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ปัจจุบันนี้โลกมีการพัฒนาเป็นอย่างมาก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่องานวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำงาน การติดต่อสื่อสาร รวมไปถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ขณะเดียวกันก็ส่งผลต่อรูปแบบของการประกอบอาชญากรรม จากเดิมที่อาชญากรรมจะอยู่ในรูปแบบของการกระทำที่ไม่สลับซับซ้อน ได้พัฒนาไปเป็นอาชญากรรมที่ใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย มีรูปแบบการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรม ที่มีระบบการบังคับบัญชาสั่งการที่เด็ดขาด ยากต่อการสืบสาวหาพยานหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลตอบแทนจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมหาศาล เพื่อใช้เป็นฐานในการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง

การปลอมหนังสือเดินทางก็ถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่กระทำกันเป็นขบวนการ จัดรูปแบบองค์กรเป็นองค์กรอาชญากรรม มีการวางระบบการบังคับบัญชาเป็นอย่างดี โดยผู้กระทำมีการสมคบกันกระทำความผิด แบ่งหน้าที่กันทำ มีวิธีการปกปิดซ่อนเร้นพยานหลักฐานอย่างเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการแสวงหาพยานหลักฐานมานำสืบพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก และการกระทำความผิดก็เพื่อเป็นต้นทางไปสู่การก่ออาชญากรรมประเภทอื่น ๆ เช่น การก่อการร้าย การค้าอาวุธสงคราม การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งโดยลักษณะของการปลอมหนังสือเดินทางนั้น สามารถทำให้อาชญากรมีเงินได้ตอบแทนเป็นจำนวนมหาศาล เนื่องจากอาชญากรจะทำการปลอมหนังสือเดินทางแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก และนำไปขายแก่ผู้ที่ต้องการในราคาสูง และยิ่งเมื่อนำหนังสือเดินทางปลอมไปใช้ในการกระทำความผิดอื่น ๆ เงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมก็จะยิ่งทวีคูณเพิ่มมากขึ้น อาชญากรก็จะสามารถนำเงินเหล่านั้นไปใช้เป็นต้นทุนในการก่ออาชญากรรมอย่างอื่นต่อไปไม่จบสิ้น ทำให้สังคมขาดความสงบสุข ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง

แม้ประเทศไทยจะตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่ก็ไม่สามารถที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่นำมาบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น มีปัญหาและมีข้อจำกัดอย่างมากมาย ถ้าหากเป็นการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบททั่วไปเท่านั้น บทลงโทษก็จะน้อยกว่าการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย ที่จะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบทเฉพาะ อันมีโทษสูงกว่าเพียงน้อยนิด ซึ่งบทลงโทษสำหรับการปลอมหนังสือเดินทางทั้งสองกรณีนั้น ก็ยังจัดว่าไม่เหมาะสมในการที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว นอกจากนี้โทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้แก่ โทษริบทรัพย์สินนั้นไม่สามารถตัดวงจรเงินได้จากการกระทำความผิดได้อย่างเด็ดขาด เพราะกระบวนการที่จะไปสู่การริบทรัพย์สินจะมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ส่งผลให้ไม่สามารถริบทรัพย์สินหรือเงินได้ที่ได้จากการกระทำความผิดได้อย่างทันท่วงที

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เนื่องจากมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการที่ทำให้ลายอิทธิพลทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรมเป็นหลัก โดยเป็นมาตรการในการสกัดกั้นมิให้มีการเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย และผลจากการติดตามเส้นทางการโอน ยักยักเงิน ยังช่วยให้สามารถทราบตัวผู้กระทำความผิดได้ โดยการจับจุดการโอนเงินสกปรกมาเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนค้นหาการโอนยักยักเงินเรื่อยไป จนถึงต้นตอของเงินเหล่านั้น และยังมีมาตรการริบทรัพย์สินที่แตกต่างจากมาตรการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา โดยการนำมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้บังคับกล่าวคือ ไม่ต้องมีการพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัยเสียก่อน จึงจะดำเนินการริบทรัพย์สินนั้นได้ ถึงแม้ว่าจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไม่ได้ แต่หากมีเหตุอันควรสงสัย เงินหรือทรัพย์สินนั้นก็ถูกริบ โดยที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเงินหรือทรัพย์สินนั้น จะเป็นคนพิสูจน์แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ต้องสงสัยนั่นเอง ซึ่งผลที่ได้รับทำให้อาชญากรไม่สามารถใช้เงินที่ได้จากการกระทำความผิดของตน อันเป็นการตัดแรงจูงใจในการกระทำความผิดของอาชญากรต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง โดยการกำหนดความผิดฐานความผิดอาญาไว้ในกฎหมายดังกล่าว กล่าวคือ การกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือ

เดินทาง และอาชญากรรมอื่น ๆ ที่อาศัยหนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

4.2.2 เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนฐานความผิด

การฟอกเงินในปัจจุบันมีรูปแบบและลักษณะเช่นเดียวกับอาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ ที่อาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ตลอดจนปัญหาช่องว่างทางกฎหมายในแต่ละประเทศมาเป็นตัวช่องทางการฟอกเงิน อาชญากรรมการฟอกเงินจึงได้เกิดพัฒนาการขึ้น จากเดิมที่เคยเป็นอาชญากรรมที่กระทำภายในประเทศใดประเทศหนึ่ง กลายเป็นอาชญากรรมที่กระทำในระดับภูมิภาคหรือระดับนานาชาติ กล่าวคือ ปัจจุบันการฟอกเงินได้ขยายขอบเขตเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Crime) ดังนั้น หลักการในกฎหมายฟอกเงินในปัจจุบันที่มีเพียงมาตรการบังคับใช้กับบุคคลผู้กระทำการฟอกเงิน (In Personam) ซึ่งขยายความรวมไปถึงผู้ร่วมขบวนการ และมีมาตรการบังคับใช้แก่เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน (In rem) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพ (nature) และลักษณะของการกระทำ (characteristic) ของกระบวนอาชญากรรมประเภทนี้ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องเพิ่มและให้ความสำคัญกับมาตรการในด้านความร่วมมือซึ่งกันและกันในระดับระหว่างประเทศ เนื่องจาก อาชญากรรมการฟอกเงินเป็นอาชญากรรมที่ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้โดยลำพังแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่จำต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกันในระดับประเทศ เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันและปราบปราม

เนื่องจาก ขบวนการในการฟอกเงินได้มีการพัฒนารูปแบบไปตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงมีการประชุมหารือเพื่อกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในระดับประเทศหลายครั้ง เพื่อรับมือกับรูปแบบการฟอกเงินที่เปลี่ยนไปนับแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา มีการทำข้อตกลงและอนุสัญญาต่าง ๆ หลายฉบับ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นต้น

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ซึ่งแต่เดิมนั้นการกระทำเช่นนี้ยังไม่ถือว่าเป็นความผิด จึงเกิดเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่อาชญากรยาเสพติดใช้เป็นเครื่องมือในการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้ตนถูกริบทรัพย์สิน ซึ่งประเทศไทยได้เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้มีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการริบทรัพย์สินและปราบปรามนายทุนหรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดเฉพาะในการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งในมาตรการตามกฎหมายเดิมที่มีอยู่นั้น ไม่ว่าจะเป็ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาไม่สามารถเข้าไปดำเนินการบังคับใช้ลงโทษได้ เนื่องจากไม่สามารถสืบหาพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้เป็นนายทุนได้ แต่อย่างไรก็ดี มาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ จำกัดไว้เพียงแต่ความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่รวมถึงความผิดประเภทอื่น

ต่อมา ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งได้นำหลักการของ UN Model Law มาบัญญัติไว้เป็นหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ได้กำหนดถึงองค์ประกอบความผิดฐานการฟอกเงิน อันมีที่มาจาก Article 20 ของ UN Model Law มาตรา 9 เรื่องการสมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งมีที่มาจาก Article 21 วรรคสอง ของ UN Model Law นอกจากนี้ในส่วนของการรายงานและการแสดงตน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เช่น การรายงาน ตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 โดยผู้รายงานซึ่งกระทำโดยสุจริต หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด ผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชอบตาม มาตรา 19 การคุ้มครองนี้มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกับ Section 1 และ Section 3 ของ UN Model Law และข้อเสนอนะ 40 ประการของ FATF นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้นำหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติด และวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย เช่น การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา⁵ แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ครอบคลุมความผิดมูลฐานเพียงแค่ 8 ประการเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงอาชญากรรมที่ร้ายแรงอย่างอื่น ๆ ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยเกินไปไม่สอดคล้องกันเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งตัดวงจรการ

⁵ ชัยนันท์ แสงปุตตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” หน้า 108.

ประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมามีไม่อาจช่วยให้การประกอบอาชญากรรมลดน้อยลงหรือหมดไปได้อย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากยังมีเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานอื่นอีกเป็นจำนวนมาก และยังสามารถนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวมาสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อีก

ภายหลังได้มีการร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารอีก 3 ฉบับ คือ พิธีสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ และพิธีสารต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธชิ้นส่วนอุปกรณ์และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย โดยเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ได้ลงนามอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 12-15 ธันวาคม ค.ศ. 2000 ณ เมือง Palermo ประเทศอิตาลี ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามในวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำต้องพิจารณากฎหมายภายในของประเทศตนว่าสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาและพิธีสารข้างต้นหรือไม่

การที่พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ได้กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องมีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดคำนิยามของเอกสารเดินทางปลอมและเอกสารแสดงตนปลอม รวมทั้งจะต้องกำหนดให้การผลิตหนังสือเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม และการจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารปลอมดังกล่าวเป็นความผิดอาญานั้น ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในภาคีสมาชิกของพิธีสารดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดที่สอดคล้องกับข้อกำหนดในพิธีสาร แม้ว่าจะมีความผิดฐานปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงบทบัญญัติที่บังคับใช้แก่เอกสารทั่ว ๆ ไปเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าความเฉพาะเจาะจงถึงการปลอมหนังสือเดินทาง ดังนั้น ประเทศไทยจึงสมควรที่จะต้องดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ โดยการกำหนดให้มีคำนิยามของหนังสือเดินทางอย่างชัดเจน และกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางทั้งหลายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนี้ยังจะต้องนำความผิดดังกล่าวมากำหนดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกด้วย

4.2.3 เหตุผลและความจำเป็นด้านภายในประเทศ

การที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีเป้าหมายหลักในการแสวงหารายได้เข้าประเทศให้ได้มากที่สุด จึงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศ รัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดเม็ดเงินเข้าประเทศ ทำให้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าออกประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งชาวต่างชาติจำนวนไม่น้อยนั้นก็มักจะแอบแฝงมาในคราบของนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจการถูกกฎหมาย แต่เมื่อถึงกลับเป็นธุรกิจนอกกฎหมายในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งก็คือกลุ่มของอาชญากรที่ทำการร่วมมือกันเพื่อจุดประสงค์ในการประกอบความผิดในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะ มีการประสานงานและมีการควบคุมดูแลกันโดยกฎขององค์กรอาชญากรรมของตน มีการทำงานกันอย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายโครงสร้างที่สลับซับซ้อน แบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน และมักจะประกอบอาชญากรรมที่มีผลตอบแทนจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากศาล อันเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้อาชญากรอยากที่จะประกอบอาชญากรรมเพิ่มขึ้นอีก โดยหนังสือเดินทางปลอมจัดว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในการเดินทางเข้ามาทำอาชญากรรมในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายที่มีบทลงโทษที่ไม่รุนแรงพอที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้อาชญากรนิยมใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิต ปลอม และใช้หนังสือเดินทางปลอม ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ภาครัฐจะต้องเข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหาว่างไกลลึซิด การดำเนินการปราบปรามการกระทำความผิดจะต้องมีความแข็งแกร่ง ตลอดจนสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้มากขึ้น

การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงเป็นแนวคิดใหม่ที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมเหล่านั้นจำเป็นที่จะต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเพื่อเป็นค่าตอบแทนของสมาชิกในการร่วมปฏิบัติงาน ตลอดจนใช้เพื่อเป็นผลประโยชน์ตอบแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนที่ทุจริต เงินจึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้องค์กรอาชญากรรมอยู่รอดและดำเนินการต่อไปได้ หากขาดเงินทุนหมุนเวียนย่อมทำให้การดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมเป็นไปได้อย่างยากขึ้น ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้ประสบปัญหาอันเกิดจากหนังสือเดินทางปลอม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำมาตรการในการริบทรัพย์สินมาใช้ตัดวงจรอาชญากรรม อันเป็นการป้องกันมิให้สมาชิกองค์กรอาชญากรรมเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตหรือปลอมหนังสือเดินทาง

4.2.4 เหตุผลและความจำเป็นด้านต่างประเทศ

ปัญหาเรื่ององค์การอาชญากรรมในปัจจุบันได้กลายเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกันไปทั่วโลก มีลักษณะการดำเนินการเป็นเครือข่ายข้ามชาติ ที่พัฒนาจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ นานาประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง จึงพยายามหามาตรการความร่วมมือระหว่างกันและกัน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเทศต่าง ๆ ได้เข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และต่อมาได้มีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาดังกล่าวจำนวน 3 ฉบับ คือ พิธีสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ และพิธีสารต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธชิ้นส่วนอุปกรณ์และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย

ในที่นี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงเพียงพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง โดยพิธีสารดังกล่าวเป็นพิธีสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น และมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี เพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว รวมทั้งมุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นที่ถูกลักลอบขน

ในการนี้ประเทศภาคีสมาชิกแห่งพิธีสารดังกล่าวจะต้องดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายใน หากว่าบทบัญญัติในเรื่องนั้น ๆ มีอยู่แล้วแต่ไม่สอดคล้องกับมาตรการที่ถูกกำหนดไว้ในพิธีสาร หากเป็นกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ก็อาจมีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายภายในขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีมาตรการต่าง ๆ ตามที่พิธีสารได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะในส่วนของมาตรการเชิงบังคับที่รัฐภาคีจำเป็นจะต้องมีก่อนที่จะให้สัตยาบันแก่พิธีสารนี้ ซึ่งมาตรการที่สำคัญ เช่น มาตรการเรื่องการนำบทบัญญัติต่าง ๆ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มาปรับใช้กับพิธีสารฉบับนี้โดยอนุโลม เว้นแต่จะระบุไว้ในพิธีสารเป็นอย่างอื่น (ข้อ 1 วรรคสอง) การกำหนดให้การผลิตเอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอมและการจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารปลอมเป็นความผิดอาญา (ข้อ 6 (ข)) เป็นต้น ดังนั้น การที่พิธีสารดังกล่าวเป็นอนุบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 จึงสมควรที่จะกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับ

พิธีสารและอนุสัญญาข้างต้น อันเป็นการแสดงให้เห็นนาประเทศได้เห็นถึงความร่วมมืออย่างจริงจัง และแสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่ชัดเจนของประเทศไทยในการไม่ให้การสนับสนุนแก่อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเงินผิดกฎหมายที่หมุนเวียนอยู่ในประเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ภาพพจน์ของประเทศไทยในสายตาของประชาคมโลกดีขึ้น ทำให้ประเทศที่เจริญแล้ว ซึ่งมักจะพยายามเชื่อมโยงประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้ากับการค้า ไม่อาจยกประเด็นนี้มาเป็นข้ออ้างในกีดกันทางการค้ากับประเทศไทย อีกทั้ง ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนที่ประสงค์จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอีกด้วย⁶

4.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็น ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ความผิดมูลฐานเกิดขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า แม้การฟอกเงินจะเป็นสิ่งชั่วร้ายและสมควรมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำการฟอกเงินก็ตาม แต่เนื่องจากการดำเนินการเพื่อหาตัวอาชญากรผู้ฟอกเงินและการสืบค้นตรวจสอบเพื่อยึด หรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินของผู้ฟอกเงินนั้น รัฐจำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเอกชน โดยเฉพาะธนาคาร และสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางการเงิน เนื่องจากอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินโดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำธุรกรรมและเอกสารทางการเงินที่ยุ่ยากซับซ้อน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ในการตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รัฐจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักผลได้ผลเสียให้สมดุลกันระหว่างประโยชน์ของรัฐในการคุ้มครองป้องกันสังคมโดยรวมด้านหนึ่ง กับอีกด้านหนึ่งคือ ภาระหน้าที่ที่รัฐจะผลักให้แก่เอกชนที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติ ซึ่งจุดสมดุลที่สมบูรณ์ที่สุด คือ จุดที่รัฐสามารถคุ้มครองป้องกันประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ให้ได้มากที่สุด ในขณะที่ผลักรับผิดชอบแก่เอกชน หรือให้กระทบกระเทือนประชาชนทั่วไปน้อยที่สุด

การพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อหาทางลงโทษอาชญากรรมการฟอกเงิน จึงไม่อาจกำหนดให้การฟอกเงินทุกกรณีเป็นความผิดทางอาญาได้ เนื่องจากจะก่อให้เกิดผลกระทบและเป็นภาระแก่ประชาชนทั่วไปเกินความจำเป็น ดังนั้น การที่กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

4.3.1 ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นองค์กร อาชญากรรม

ในปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจัดเป็นปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างมาก นอกจากจำนวนอาชญากรรมจะเพิ่มมากขึ้นแล้ว ลักษณะของอาชญากรรมยังมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ จากเดิมการประกอบอาชญากรรมมีลักษณะเป็นอาชญากรรมรายย่อย ซึ่งมีผู้ร่วมกระทำความผิดไม่กี่คน ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบขึ้นเป็นองค์กรอาชญากรรม โดยเกิดจากการรวมตัวกันของบุคคลจำนวนมาก มีลักษณะการดำเนินการที่มั่นคงและเคร่งครัดต่อกฎระเบียบ วินัย ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย และบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าขององค์กรอาชญากรรม มักเป็นคนที่มียุทธวิธีทางเศรษฐกิจและการเมือง และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

นอกจากองค์กรอาชญากรรมในรูปแบบปกติแล้ว ในบางองค์กรอาชญากรรมที่มีความมั่นคงแข็งแรงแล้ว ก็มักจะทำการขยายขอบเขตของการกระทำความผิดให้กว้างขวาง และขยายเครือข่ายขององค์กรของตนให้ยิ่งใหญ่เพื่อที่จะประกอบอาชญากรรมได้มากขึ้น จนในที่สุดจะอยู่ในรูปแบบองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีการติดต่อเพื่อประกอบอาชญากรรมข้ามชาติ มีวิธีการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ส่งผลเสียในวงกว้างขึ้น ยากแก่การสืบหาตัวการสำคัญ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ จะดำเนินกิจกรรมในรูปแบบอาชญากรรมร้ายแรงทั้งสิ้น

จากลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายและมีความร้ายแรง เข้าลักษณะขององค์กรอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งจะดำเนินการโดยแบ่งหน้าที่กันทำอย่างชัดเจน มีการรักษาความลับภายในองค์กรอย่างดีเยี่ยม และบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าองค์กรก็มักจะเป็นคนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในสังคมสูง นอกจากนี้ หนังสือเดินทางปลอมยังเป็นสิ่งที่อาชญากรใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าออกนอกประเทศต่าง ๆ เนื่องจากสามารถปกปิดอำพรางตัวตนที่แท้จริงของอาชญากรได้ ดังนั้น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมักจะใช้หนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือในประกอบอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อสร้างความเสียหายให้แผ่ขยายเป็นวงกว้างขวาง

4.3.2 ความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบอาชญากรรมทำให้ได้รับ

ผลตอบแทนสูง

ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนหรือรายได้จากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากมหาศาล เนื่องจาก หนังสือเดินทางปลอมเล่มหนึ่งจะมีราคาตั้งแต่หลักร้อยจนถึงหลักแสนบาท ถ้าเป็นการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศที่หนังสือเดินทางสามารถใช้แสดงในการเดินทางเข้าออกประเทศต่าง ๆ ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการตรวจลงตรา เช่น หนังสือเดินทางของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีราคาเล่มละหลายหมื่นบาท และถ้าหากหนังสือเดินทางปลอมกระทำโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีขั้นสูงที่ทันสมัย ดูแบบเนียนเหมือนกับหนังสือเดินทางที่เป็นของจริง จะยังมีราคาสูงขึ้นไปตามลำดับ⁷ นอกจากนี้ หนังสือเดินทางปลอมเล่มใดที่มีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันหลายทอด จะทำให้ราคาของหนังสือเดินทางปลอมเล่มนั้นสูงขึ้นหลายเท่าตัวตามจำนวนทอดที่มีการเปลี่ยนมือกันไป กล่าวคือ จากราคาเล่มละห้าร้อยบาทในการซื้อขายทอดแรก กลายเป็นห้าพันบาท และห้าหมื่นบาทในทอดต่อ ๆ มา ซึ่งอาชญากรจะนำรายได้จากการกระทำความผิดเหล่านี้กลับไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ต่อไป นำไปติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อที่จะให้ตนรอดพ้นจากการจับกุม หรือไม่ต้องได้รับโทษเมื่อถูกจับกุม หรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกจับกุมและได้รับโทษ ก็จะนำเงินสกปรกเหล่านั้นมาใช้เพื่อความสะดวกสบายในระหว่างต้องโทษคุมขังหรือเพื่อให้มีโอกาสให้ได้พ้นโทษโดยเร็วกว่าปกติ จึงทำให้อาชญากรรมดังกล่าวกลายเป็นวงจรที่ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามให้สิ้นซาก ดังนั้น หากกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำให้สามารถนำมาตราการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้บังคับ เพื่อตัดวงจรเงินได้จากการประกอบอาชญากรรม อันจะส่งผลให้อาชญากรหมดแรงจูงใจที่จะกระทำความผิดต่อไป เนื่องจาก เมื่อทำความผิดแล้วไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ ตอบแทน อาชญากรจะรู้สึกได้ว่าสิ่งที่ตนได้กระทำไปนั้นไม่มีความหมาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ สัมภาษณ์ ยุทธบูล ดิสสะมาน. เลขานุการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2549.

4.3.3 ความผิดที่มีลักษณะของการกระทำที่สลับซับซ้อนยากแก่การ ปราบปราม

เทคโนโลยีในปัจจุบันนี้มีการพัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบเทคนิค วิธีการ และความร้ายแรงของการประกอบอาชญากรรม อาชญากรรมธรรมดามีการพัฒนาไปสู่การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มีความสลับซับซ้อน มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ใช้เทคนิคขั้นสูง ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด มีวิธีการทำลายพยานหลักฐานที่แนบเนียน เพื่อให้ยากแก่สืบหาต้นตอของการกระทำความผิด และมุ่งผลตอบแทนมูลค่ามหาศาลและผลตอบแทนดังกล่าวก็ย้อนกลับมาเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดอื่น ๆ ต่อไป จึงทำให้ยากแก่การป้องกันและปราบปราม นอกจากนี้กฎหมายที่ใช้บังคับยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว เนื่องจากบทลงโทษอาจไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิด ดังนั้น จึงมีการนำเอามาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับองค์กรอาชญากรรม เพื่อทำลายวงจรทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม และมีการนำหลักเกณฑ์การลงโทษผู้สมคบกันเพื่อกระทำความผิดมาใช้บังคับ รวมทั้งมีการขยายหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานให้กว้างขึ้นและมีการนำเอามาตรการพิเศษต่าง ๆ มาใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลหรือหลักฐานต่าง ๆ ในการกระทำความผิดให้มากขึ้น ดังนั้น ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมุ่งกำหนดความผิดที่เป็นการกระทำที่สลับซับซ้อนยากแก่การปราบปรามเป็นลักษณะหนึ่งของการกระทำผิดอาญาที่กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำเอามาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว

การปลอมหนังสือเดินทางก็เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะสลับซับซ้อนยากแก่การปราบปราม เนื่องจาก มีการทำงานอย่างเป็นระบบ แบ่งหน้าที่กันทำตามทักษะความเชี่ยวชาญ ทำให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นไปได้ยาก โดยหนังสือเดินทางที่แท้จริงของแต่ละประเทศมักจะถูกออกแบบโดยใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัยเพื่อป้องกันการปลอมแปลง อาชญากรจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างมาก และแหล่งที่ทำการพิมพ์หนังสือเดินทางปลอมจะทำงานในช่วงเวลาากลางคืน ส่วนช่วงเวลากลางวันนั้นแหล่งดังกล่าวจะเปิดทำการเป็นโรงพิมพ์เอกสารที่ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้การซื้อขายเปลี่ยนมือหนังสือเดินทาง จะกระทำกันเป็นหลาย ๆ ทอด ผู้กระทำความผิดแต่ละรายจะมีวิธีการไม่ให้เจ้า

พนักงานสืบสวนติดต่อของผู้กระทำความผิด โดยจะไม่ให้แต่ละฝ่ายรู้จักกัน เพื่อเวลาที่ถูกจับกุมจะได้ไม่มีการชดทอต่อไปยังผู้บงการหรือผู้จ้างวาน⁸

4.3.4 ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ

ความผิดลักษณะนี้มักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือเป็นคดีอาชญากรรมทั่วไปที่เป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้นจะมีวิธีการปกปิดและพยายามทำลายพยานหลักฐานเพื่อไม่ให้สืบหาต้นตอได้ การกระทำความผิดจะมีวิธีการที่สลับซับซ้อนและค่อยเป็นค่อยไป อีกทั้งมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาข้อมูลและมีการวางแผนเป็นอย่างดี ซึ่งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการกระทำความผิดที่ไม่รุนแรง คือ ไม่มีการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของเหยื่ออาชญากรรม ไม่ใช้กำลังทำร้าย ไม่ใช้อาวุธ แต่เป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของเหยื่ออาชญากรรมโดยการฉ้อโกง หลอกลวง ปลอมแปลง ปกปิด ซ่อนเร้น ใช้อุปาย โดยมักจะร่วมกันกระทำความผิดหลายคน ด้วยวิธีการที่ได้ศึกษาและวางแผนกันมาก่อน และในท้ายที่สุดการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ก็มุ่งต่อผลประโยชน์จำนวนมหาศาล คือ เงินหรือทรัพย์สินของเหยื่ออาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีมูลค่ามากกว่าอาชญากรรมธรรมดา อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจนั้น เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีมาตรการที่มุ่งจัดการกับเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการตัดวงจรทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างเด็ดขาด และทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีแหล่งเงินทุนที่จะนำมากระทำความผิดครั้งต่อ ๆ ไปได้

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ แม้ว่าพฤติกรรมในการกระทำความผิดจะไม่รุนแรง ไม่มีการใช้กำลังทำร้าย ใช้อาวุธ แต่ก็เป็นการกระทำที่หลอกลวง ปลอมแปลง ปกปิด ซ่อนเร้น ใช้อุปาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมหาศาล ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเหล่านั้น อาชญากรจะนำเข้าสู่กระบวนการฟอกเงิน เพื่อที่จะทำให้เงินได้หรือทรัพย์สินเหล่านั้นกลายเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย อันจะส่งผลให้เงินนอกระบบเคลื่อนตัวเข้ามาสู่ระบบ

⁸ <http://www.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=88>

เศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการคลาดเคลื่อนในข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศ เกิดภาวะเงินเฟ้อ นอกจากนี้ยังทำให้ภาพพจน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศถูกมองในแง่ลบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนชาวต่างชาติในการตัดสินใจเข้ามาลงทุนในประเทศ

ดังนั้น จากการศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานทั้ง 4 ประการ ผู้เขียนเห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางนั้น มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ข้างต้น กล่าวคือเป็น

- (1) ความผิดที่มีลักษณะความผิดเป็นองค์กระอาชญากรรม
 - (2) ความผิดที่โดยลักษณะของการประกอบอาชญากรรมทำให้ได้รับ
- ผลตอบแทนสูง
- (3) ความผิดที่มีลักษณะการกระทำที่สลับซับซ้อน ยากแก่การ
- ปราบปราม
- (4) ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ

ถ้าหากได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็น ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จะทำให้สามารถ นำมาตรการต่าง ๆ ในกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้แก่เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง อันเป็นการตัดวงจรอาชญากรรมให้ลดน้อยลง เนื่องจาก อาชญากรจะหมดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวต่อไป เพราะตนไม่ได้รับประโยชน์ อันใดจากการกระทำความผิดของตนเอง ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.4 แนวทางในการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีทั้ง มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง โดยกระบวนการร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตกเป็นของแผ่นดิน โดยมาตรการดังกล่าวอาศัยเพียงเหตุอัน ควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน และมาตรการทาง อาญาที่ไฉลงโทษบุคคลที่ได้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานไปโดยไม่สุจริต ซึ่งจะ เห็นได้ว่าการที่จะสามารถริบทรัพย์สินทางแพ่งกับทรัพย์สินใด ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอก

เงิน พ.ศ. 2542 หรือบุคคลใดจะต้องได้รับโทษฐานฟอกเงิน บุคคลนั้นจะต้องโอน หรือรับโอน ทรัพย์สินที่ตนรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เท่านั้น ดังนั้น การที่รัฐจะกำหนดให้การกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายดังกล่าว จึงเป็น หลักการที่สำคัญของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยต้องพิจารณาให้ รอบคอบว่าการจะใช้มาตรการทางกฎหมายดำเนินการกับบุคคล หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความ ผิดอาชญาฐานใดบ้าง และความผิดอาชญาฐานนั้น จะต้องมีการรอบและลักษณะของความผิดที่ แน่นนอนและชัดเจน ตลอดจนสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้น หากจะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว จึงสมควรที่จะดำเนินการ แก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำความผิดดังกล่าว เป็นไป ในแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4.1 การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ในปัจจุบัน ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดเฉพาะ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจาก ถ้า เป็นการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย จะมีความผิดตามบทเฉพาะมาตรา 265 แต่ถ้าเป็น การปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ จะมีความผิดตามบททั่วไปมาตรา 264 เพราะคำว่า “เอกสารราชการ” ตามประมวลกฎหมายอาญา หมายรวมถึง เฉพาะเอกสารราชการไทยเท่านั้น อันพิจารณาได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 5466/2533 ซึ่งอัตราโทษของทั้งสองกรณีไม่มีความรุนแรง เพียงพอที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ จึงสมควรที่จะ กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดเฉพาะ แยกต่างหากออกมาจากความผิด เกี่ยวกับเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.4.1.1 การกำหนดคำนิยามของคำว่า “หนังสือเดินทาง”

การที่จะกำหนดความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางไว้ โดยเฉพาะ แยกออกมาต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา สิ่งแรกที่จะ ต้องดำเนินการ คือ กำหนดคำนิยามของคำว่า “หนังสือเดินทาง” ให้ชัดเจน เพื่อที่จะกำหนด

ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางให้ชัดเจน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า คำนิยามของหนังสือเดินทางนั้นควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงหนังสือเดินทางที่ออกโดยรัฐบาลไทย และที่ออกโดยรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจออกหนังสือเดินทาง หรือเอกสารเดินทางใด ๆ ที่ใช้แทนหรือมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับหนังสือเดินทาง นอกจากนี้ ในปัจจุบันการผลิตหนังสือเดินทางได้มีกรรมวิธีที่ใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย ดังนั้น คำนิยามของหนังสือเดินทาง จึงควรหมายรวมถึงหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในการบังคับใช้หรือตีความในบทบัญญัติของกฎหมาย โดยผู้เขียนเห็นว่าควรใช้ถ้อยคำดังนี้

มาตรา... “หนังสือเดินทาง หมายถึงเอกสารสำคัญประจำตัวที่รัฐบาลโดยเจ้าพนักงานไทยหรือเจ้าพนักงานต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศได้ออกให้แก่พลเมืองหรือคนชาติของตน เพื่อแสดงตนในการเดินทางระหว่างประเทศ และให้หมายความรวมถึงแบบหนังสือเดินทางของทางราชการ ตลอดจนการลงตราหรือวีซ่าจากหน่วยงานของประเทศที่จะเดินทางไปเยือน”

4.4.1.2 การกำหนดความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง

ปัจจุบันการปลอมหนังสือเดินทางมีหลากหลายวิธีการ แต่การกระทำดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดให้เป็นความผิดโดยเฉพาะเจาะจงแยกออกมาจากความผิดฐานปลอมเอกสาร ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษอย่างสาสม เนื่องจากบทลงโทษที่บังคับใช้ในความผิดฐานปลอมเอกสารมีอัตราโทษที่ต่ำ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะกำหนดความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทางขึ้น รวมทั้งจะต้องกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง ให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานปลอมเอกสารทั่วไป เพื่อเป็นการคุ้มครองหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นเอกสารราชการประเภทหนึ่ง ให้ได้รับความคุ้มครองอย่างเหมาะสม⁹ อันจะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย โดยผู้เขียนเห็นว่าควรใช้ถ้อยคำดังนี้

⁹ <http://www.moj.go.th>

มาตรา ... “ผู้ใดทำปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เต็ม หรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในหนังสือเดินทางที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในหนังสือเดินทาง โดยประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง ต้องระวางโทษ...”

4.4.1.3 การกำหนดความผิดฐานแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จในการขอหนังสือเดินทาง

การที่อาชญากรใช้ข้อมูลอันเป็นเท็จหลอกลวงเจ้าพนักงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องออกหนังสือเดินทางฉบับจริงให้ เป็นรูปแบบการปลอมหนังสือเดินทางประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงสมควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดดังกล่าว โดยกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา ... “ผู้ใดแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน เพื่อยื่นคำขอมีหนังสือเดินทาง โดยประการที่น่าจะเสียหายต่อผู้อื่นหรือประชาชน ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสารต้องระวางโทษ...”

การที่กำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าว เป็นความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง เพื่อที่จะได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ครอบคลุมทุกการกระทำที่เป็นความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง อันจะส่งผลให้นำมาตรการในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับกรณีนี้ได้

4.4.1.4 การกำหนดความผิดฐานจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม

การจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอมเป็นการกระทำที่เป็นจุดเริ่มต้นในการทำให้อาชญากรก่อการทำความผิดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การลักลอบเข้าเมือง การก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศเป็นอย่างยิ่ง แต่การกระทำความผิดดังกล่าวกลับไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดที่กำหนดให้เป็นความผิดอาญา จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้ผู้ที่ทำการจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอมนั้นมีความผิดและรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้นั้น

จำต้องรู้ว่าหนังสือเดินทางเป็นของปลอมที่สร้างขึ้นโดยมิชอบ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวที่จะจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอมให้แก่ผู้อื่นไปกระทำความผิดต่อ ๆ ไป อันจะส่งผลให้จำนวนอาชญากรรมในประเทศลดจำนวนลงได้ โดยผู้เขียนเห็นว่าในบทบัญญัติของกฎหมายควรใช้ถ้อยคำ ดังนี้

มาตรา... “ผู้ใดจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม โดยรู้ว่าเป็นของที่ทำปลอมขึ้นโดยมิชอบ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษ...”

4.4.1.5 การกำหนดความผิดฐานใช้ หรืออ้างหนังสือเดินทางปลอม

การใช้ หรืออ้างหนังสือเดินทางปลอมย่อมเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงระหว่างประเทศ แม้ในปัจจุบันการกระทำดังกล่าวมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดฐานใช้เอกสารปลอมตามมาตรา 268 ซึ่งมีอัตราโทษที่ต่ำ ทำให้ไม่สามารถลดจำนวนผู้กระทำความผิดลงได้ จึงสมควรมีบทบัญญัติที่กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญา โดยมุ่งลงโทษแก่ผู้ใช้ หรืออ้างหนังสือเดินทางปลอมที่เกิดจากการกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง และความผิดฐานจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม โดยผู้กระทำความผิดจะต้องรู้ว่าสิ่งที่ตนเองใช้ หรืออ้างนั้น เป็นของปลอมที่สร้างขึ้นโดยมิชอบ และหากผู้ใช้ มี หรืออ้างเป็นผู้ปลอมหรือแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานเอง ก็ให้ลงโทษฐานเป็นผู้ใช้หรืออ้างตามมาตรานี้แต่เพียงกระทงเดียว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในบทบัญญัติของกฎหมายควรใช้ถ้อยคำ ดังนี้

มาตรา... “ผู้ใดใช้ หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา... (ตามที่ได้กล่าวมาใน (1) - (4)) ซึ่งได้มาโดยรู้ว่าเป็นของที่ทำปลอมขึ้นโดยมิชอบ ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเองให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่เพียงกระทงเดียว”

4.4.1.6 การกำหนดความผิดฐานมีหนังสือเดินทางปลอมไว้

ในความครอบครอง

การปลอมหนังสือเดินทางนั้น เป็นความผิดฐานปลอมเอกสาร ซึ่งจะเป็นความผิดสำเร็จต่อเมื่อได้มีการทำปลอมซึ่งหนังสือเดินทางนั้นเกิดขึ้นแล้ว แต่ถ้าผู้กระทำความผิดมีเพียงหนังสือเดินทางปลอมอยู่ในความครอบครอง แม้จะมีเป็นจำนวนมากเพื่อใช้เพื่อจำหน่าย หรือเพื่อกระทำความผิดอย่างอื่นก็ตาม ก็ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจาก การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำความผิดจะมีความผิดและได้รับโทษต่อเมื่อได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่หากอยู่ในขั้นตอนเตรียมการกระทำความผิด จะได้รับโทษในบางกรณีเท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงความผิดฐานปลอมเอกสารต่าง ๆ และการครอบครองหนังสือเดินทางปลอมก็เป็นเพียงแต่เหตุที่ทำให้เจ้าพนักงานสงสัยว่าผู้นั้นเป็นผู้ปลอมหนังสือเดินทางเท่านั้น แต่หากเจ้าพนักงานไม่สามารถหาพยานหลักฐานใดมาพิสูจน์ว่าผู้นั้นกระทำความผิด ก็ไม่สามารถที่จะนำตัวผู้นั้นมารับโทษตามกฎหมายได้ ทำให้ผู้กระทำการครอบครองหนังสือเดินทางปลอมสามารถที่จะทำการได้โดยไม่ผิดต่อบทบัญญัติกฎหมายใด ๆ แม้ว่าการกระทำนั้นจะส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติมากตาม ก็สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้การมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครองเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และถ้าการมีหนังสือเดินทางปลอมนั้น กระทำเพื่อใช้ หรือมีไว้เพื่อการกระทำความผิดอย่างอื่น ผู้กระทำสมควรที่จะได้รับโทษหนักกว่าการมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครอง นอกจากนี้หากการมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว ยิ่งสมควรที่จะได้รับโทษที่รุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินคดีกับบุคคลที่มีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครอง นอกจากนี้การดำเนินการดังกล่าวยังเป็นไปตามข้อกำหนดในพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นทางบก ทะเล อากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea, Air, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ซึ่งเป็นอนุบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ที่กำหนดให้ประเภทที่เป็นภาคีสมาชิกจะต้องกำหนดให้การครอบครองหนังสือเดินทางปลอมเป็นความผิดอาญา เมื่อประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาฯ และพิธีสาร จึงจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายใน คือ ประมวลกฎหมายอาญาให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และพิธีสารดังกล่าว

ผู้เขียนเห็นว่าในบทบัญญัติของกฎหมายควรใช้ถ้อยคำ

ดังนี้

มาตรา... “ผู้ใดมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครอง ใน
ประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษ...

หากการกระทำตามวรรคหนึ่ง เพื่อใช้ หรือมีไว้เพื่อการ
กระทำความผิดอย่างอื่น ต้องระวางโทษ...

หากกระทำการกระทำตามวรรคหนึ่ง เพื่อจำหน่าย ต้อง
ระวางโทษ...”

4.4.1.7 การเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เป็นความผิดประเภทหนึ่งในมาตรา 8

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง
ส่งผลกระทบต่อนานาชาติ โดยต่างก็มีความประสงค์ร่วมกันที่จะป้องกันและปราบปรามการ
กระทำความผิดดังกล่าว ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นในหรือนอกราชอาณาจักรของตนก็ตาม
ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาจากอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง ซึ่งสร้าง
ความเสียหายแก่เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงแก่ประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงสมควร
กำหนดให้การกระทำดังกล่าว แม้ว่าการกระทำนอกราชอาณาจักร ก็จำเป็นต้องรับโทษในราชอาณาจักร
โดยการกำหนดให้เป็นความผิดประเภทหนึ่งในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีถ้อยคำ
ดังนี้

มาตรา 8 “ผู้ใดกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และ
(ก) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และ
รัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(ข) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และ
รัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดตั้งระบุไว้ต่อไปนี้จะต้องรับ
โทษภายในราชอาณาจักร คือ

(1) ...

(2) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร...

(2/1) ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์...

(2/2) ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ตามที่

บัญญัติไว้ในมาตรา ...”

บทบัญญัตินี้จะอยู่ภายใต้หลักบุคคล (Personality Principle) กล่าวคือ ถือสัญชาติของผู้กระทำความผิด และสัญชาติของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดี โดยกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าเข้าเงื่อนไข ดังนี้

- (1) ผู้กระทำความผิดเป็นคนไทย ผู้เสียหายจะเป็นคนไทยด้วยกันเอง หรืออาจจะเป็นคนต่างด้าวก็ได้
- (2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว รัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย¹⁰

หากเป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 8 และมีการร้องขอให้ลงโทษ ก็ลงโทษผู้กระทำความผิดภายในราชอาณาจักรได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม

4.4.2 การแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การที่จะกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องมีการกำหนดกรอบและลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าวให้ชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใช้เป็นฐานในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป อีกทั้งยังจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพและสมดังเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายดังกล่าว

¹⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด, หน้า 169.

4.4.2.1 การกำหนดคำนิยามของคำว่าความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้กำหนดคำนิยามของแต่ละความผิดมูลฐานว่าหมายถึงการกระทำใดบ้าง หากแต่ระบุประเภทของความผิดที่ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น เมื่อจะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐาน ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะระบุลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางไว้ให้ครอบคลุม ซึ่งน่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องกำหนดคำนิยามของความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางไว้โดยละเอียดหรือโดยเฉพาะเจาะจงแต่อย่างใด

การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ผู้เขียนเห็นควรเพิ่มข้อความต่อไปนี้ลงในบทนิยามของคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(...) “คดีความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ... ถึง มาตรา ...”

เมื่อได้ดำเนินการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จะทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าหากมีการกระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแล้วได้เงินหรือทรัพย์สินนั้นมา หรือได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากการจำหน่าย จ่าย โอน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน และได้กระทำเข้าลักษณะที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดไว้ ย่อมมีความผิดฐานฟอกเงิน และทำให้เกิดความชัดเจนในการนำมาตรการริบทรัพย์สินไปใช้กับเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะต้องดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็คือความผิดมูลฐานนั่นเอง

4.4.2.2 การกำหนดกรอบและลักษณะของความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อได้กำหนดคำนิยามของคำว่าความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางไว้อย่างกว้าง ๆ แล้ว ก็ควรที่จะกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดไว้ในกฎกระทรวง โดยการเพิ่มเติมวรรคสองของมาตรา 3 ดังนี้

มาตรา 3 “ในพระราชบัญญัตินี้ “ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

(...) คดีความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ... ถึง มาตรา ...

วรรคสอง รายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดให้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

การกำหนดกรอบของการกระทำความผิดมูลฐานเกี่ยวกับหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว ฝ่ายนิติบัญญัติจะกำหนดกรอบของความผิดมูลฐานไว้ในตัวกฎหมาย ก่อนที่จะมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารไปกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดไว้ในกฎกระทรวง ทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของสังคม และทำให้สามารถนำมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางตามลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เพื่อให้สมดังเจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่มีความประสงค์ในการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม อันไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ตามกฎหมายอื่นได้

การกำหนดความผิดฐานฟอกเงิน จะต้องกำหนดความผิดที่มีลักษณะของการกระทำความผิดที่มีเงินหรือทรัพย์สินเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ดังนั้น ในกฎกระทรวงที่ออกตามความของบทบัญญัติข้างต้นนั้น ควรกำหนดรายละเอียดของความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

- (1) ความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง
- (2) ความผิดฐานแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จในการขอหนังสือเดินทาง

- (3) ความผิดฐานจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม
- (4) ความผิดฐานมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย

นอกจากนี้ การที่กำหนดลักษณะกรอบและลักษณะของความผิดเกี่ยวกับการหนังสือเดินทางทั้ง 4 ประการ โดยมุ่งถึงการนำมาตราการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางที่ได้กระทำโดย “นายทุนผู้ผลิตหนังสือเดินทาง” เนื่องจาก การกระทำข้างต้นของนายทุนผู้ผลิตหนังสือเดินทางดังกล่าว เป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงอย่างอื่นตามมา อันส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน นอกจากนี้ผู้ที่เป็นายทุนผู้ผลิตหนังสือเดินทางดังกล่าว จะเป็นผู้ที่ได้รับผลตอบแทนในรูปเงินหรือทรัพย์สินจากการทำความผิดเป็นจำนวนมาก และนำไปใช้หมุนเวียนในการก่ออาชญากรรมต่อไปอย่างไม่จบสิ้น กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากยิ่งต่อการป้องกันและปราบปราม ซึ่งไม่มีกฎหมายใดที่จะสามารถปราบปรามวงจรอาชญากรรมดังกล่าวได้

สำหรับความผิดเกี่ยวกับการใช้หนังสือเดินทางปลอมนั้น ยังไม่ถือว่าเป็นการทำความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากเท่ากับความผิดเกี่ยวกับการปลอม การจัดหา และการจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม เนื่องจากการใช้หนังสือเดินทางปลอม มักจะใช้โดยผู้ทำความผิดรายย่อย เช่น แรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง ซึ่งการกระทำของบุคคลดังกล่าวมิได้ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากที่จะทำให้ผู้ทำความผิดสามารถนำรายได้มาใช้เป็นต้นทุนในการก่อวงจรอาชญากรรมอีกต่อไป และหากเป็นการใช้โดยผู้กระทำผิดรายใหญ่ เช่น องค์กรค้ายาเสพติดข้ามชาติ เป็นต้น อาชญากรรมดังกล่าวก็ได้ถูกกำหนดเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จึงไม่สมควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน ดังนั้น การที่จะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางประเภทใดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำเป็นต้องกำหนดกรอบและลักษณะของความผิดให้ชัดเจน เพื่อที่จะนำมาตราการที่มีประสิทธิภาพในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ในการตัดวงจรเงินได้จากการประกอบอาชญากรรมให้สิ้นสุด อันจะทำให้อาชญากรไม่สามารถนำเงินได้เหล่านั้นไปก่ออาชญากรรมอื่น ๆ อีกต่อไป เพราะเมื่อแหล่ง

เงินทุนถูกทำลายไปก็ย่อมกระทบถึงความสามารถในการกระทำความผิด อันเป็นวิธีการในการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดแก่สังคมได้เป็นอย่างดี

4.5 ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะต้องมีการดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการที่หลากหลาย ซึ่งอาจเกิดปัญหาและอุปสรรคดังต่อไปนี้

4.5.1 กระบวนการตรากฎหมายมีความยุ่งยาก และใช้เวลาในการพิจารณาที่ล่าช้า

ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต่างเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์ของกฎหมายอยู่ในลำดับเดียวกัน คือ ลำดับศักดิ์พระราชบัญญัติ เพราะในการใช้ประมวลกฎหมาย จะต้องมีการตราพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย¹¹ เมื่อเป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับศักดิ์ที่สูงแล้ว กระบวนการในการตรากฎหมายจึงมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน และใช้เวลาในการพิจารณาที่เนิ่นนาน โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ ขั้นตอนในการดำเนินงานของหน่วยงาน และขั้นตอนในการเข้าสภา ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีความยุ่งยากที่ต่างกัน กล่าวคือ ขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานจะมีความล่าช้า เนื่องจาก การขาดความรู้และประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของบุคลากรในหน่วยงานดังกล่าว ทำให้ต้องมีการแก้ไขร่างกฎหมายที่จะนำเสนอเข้าสู่สภาหลายครั้ง และในขั้นตอนการพิจารณาของสภานั้น แม้ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 จะกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐสภาก็ตาม แต่ก็ไม่ทำให้กระบวนการในการพิจารณาร่างกฎหมายเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น เนื่องจาก ในกระบวนการดังกล่าว จะต้องมีการอธิบายถึงหลักการและเหตุผล ตอบข้อซักถามของสมาชิกในรายละเอียดต่าง ๆ ที่

¹¹ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 1(กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 81.

เกี่ยวข้อง ซึ่งจะใช้เวลาที่เนิ่นนาน จึงอาจทำให้กฎหมายที่ออกมาใช้บังคับแก่ประชาชนไม่ทันต่อสภาวะการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปก็ได้

4.5.2 การขาดผลงานทางวิชาการสนับสนุนแนวความคิด

ในกระบวนการร่างกฎหมาย จำต้องมีหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว โดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดให้การดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ ผู้รับผิดชอบจะต้องจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดีและผลเสียให้ครบถ้วนทุกด้าน หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจึงต้องเร่งดำเนินการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่แต่เดิม รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยอาจทำการจ้างคณะที่ปรึกษาจากสถาบันหรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำรายงานวิจัยมาใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนอ้างอิงร่างกฎหมายที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบได้จัดทำขึ้น ดังนั้น ในการจัดทำแผนการร่างกฎหมายของหน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องมีผลงานการศึกษาวิจัยของหน่วยงานหรือสถาบันที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปเป็นหลักฐานสนับสนุนแนวความคิดในการดำเนินการดังกล่าว แต่ในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย จึงยังไม่มีหน่วยงานหรือสถาบันใดที่ศึกษาวิจัยถึงเหตุผล ความจำเป็น และรายละเอียดต่าง ๆ ในการดำเนินการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งทำให้กระบวนการในการนำเสนอ พิจารณา และอนุมัติกฎหมายขาดเอกสารประกอบการพิจารณาที่มีคุณภาพดีเพียงพอ ที่จะช่วยในการอธิบายเหตุผล ความจำเป็น วิเคราะห์ผลกระทบ ตลอดจนคำอธิบายเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวได้ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงสมควรที่จะเร่งดำเนินการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด

4.5.3 กระแสต่อต้านจากประชาชน

จากการที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ซึ่งเป็นอนุบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้ประเทศไทยมีภารกิจที่จะดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับพิธีสารดังกล่าว โดยการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงอาจทำให้ประชาชนชาวไทยเกิดกระแสต่อต้านในการดำเนินการดังกล่าวได้ และอาจออกมาคัดค้านด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เนื่องจากเกิดความเข้าใจว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนิน

ตามแบบอย่างประเทศตะวันตก และเพื่อเอาใจประเทศมหาอำนาจมากเกินไป ซึ่งจะทำให้กระบวนการในการพิจารณากฎหมายหยุดชะงัก และเกิดความล่าช้าขึ้นได้ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจถึงเจตนารมณ์ในการดำเนินการแก้ไขกฎหมาย เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง

4.5.4 การแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ

ปัจจุบันอาชญากรรมข้ามชาติได้สร้างความเสียหายต่อนานาชาติประเทศอย่างรุนแรง ประเทศมหาอำนาจ เช่น ประเทศอเมริกา ประเทศอังกฤษ ต่างก็ต้องการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวให้หมดสิ้น จึงเรียกร้องให้รัฐบาลไทยแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการเพิ่มความผิดมูลฐานให้มากกว่าที่มีอยู่ เพื่อที่จะนำมาตราการริบทรัพย์สินในทางแพ่งของกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้เพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้หมดสิ้น

หนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือสำคัญในการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ โดยอาชญากรมักใช้หนังสือเดินทางปลอมในการอำพรางตัวตนที่แท้จริง เพื่อไปก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงอื่น ๆ เช่น การก่อการร้าย การค้าหญิงค้าเด็ก การค้ายาเสพติด เป็นต้น ซึ่งองค์กรอาชญากรรมที่ทำการผลิตหนังสือเดินทางปลอมได้ดำเนินการอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จนประเทศไทยถูกนานาชาติประเทศกล่าวหาว่าเป็นแหล่งผลิตหนังสือเดินทางปลอมแหล่งใหญ่ลำดับต้น ๆ ของโลก ทำให้ประเทศไทยอาจถูกประเทศมหาอำนาจแทรกแซง โดยการใช้มาตรการทางการค้ามากดดันให้รัฐบาลไทยดำเนินการหามาตรการที่เหมาะสมในการปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง ได้แก่ การกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งในการดำเนินการนั้นจำเป็นต้องอาศัยเวลาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ถ้าหากกระทำอย่างรีบเร่งตามกระแสแรงกดดันของต่างชาติก็อาจเกิดผลกระทบต่อประชาชนชาวไทยได้

4.6 ผลที่ประเทศไทยจะได้รับจากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การที่จะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์นานัปการรวมทั้งอาจส่งผลกระทบในหลาย ๆ ด้านต่อประเทศไทย ดังนี้

4.6.1 ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ ตามมา เช่น การค้าอาวุธ การค้าหญิงค้าเด็ก การค้ายาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง เป็นต้น ดังนั้น การที่ประเทศไทยมีแนวความคิดที่จะกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์หลายประการ ดังต่อไปนี้

4.6.1.1 การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้จากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้กระทำความผิดมักจะนำเงินได้ที่ผิดกฎหมายเหล่านั้นมาผ่านกระบวนการฟอกเงินให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยผ่านการฝาก โอน หรือถอนผ่านทางธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน การจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจที่ถูกกฎหมายบังหน้าธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น เมื่อเงินได้เหล่านี้ถูกทำให้เหมือนกับเป็นเงินได้ที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว อาชญากรก็จะนำเงินได้เหล่านั้นไปใช้เป็นตัวทุนในการก่ออาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ อีกต่อไป ซึ่งจะทำให้เกิดวงจรการประกอบอาชญากรรมต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น การที่ประเทศไทยได้กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ก็เพื่อที่จะนำมาตราการที่มีประสิทธิภาพในกฎหมายดังกล่าวมาใช้ กล่าวคือ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด และการนำมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดให้ตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อจัดการกับเงินได้อันเกิดจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งจะส่งผลให้เป็นการทำลายแรงจูงใจและโอกาสของอาชญากรไม่ให้ประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะเมื่ออาชญากรขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะนำไปประกอบอาชญากรรม หรือขาดเงินทุนที่จะมาบริหารองค์กรหรือเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรมของตน อาชญากรจะลดน้อยลงตามไป นอกจากนี้จะทำให้การดำเนินคดีกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางมีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ใช้มาตรการในทางแพ่งดำเนินการกับทรัพย์สิน จึงเป็น

การกำหนดภาระการพิสูจน์การได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน ไปยังผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น ซึ่งต่างจากการพิสูจน์ความผิดในทางอาญาที่กำหนดให้ภาระการพิสูจน์เป็นของฝ่ายโจทก์เท่านั้น อันส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ

4.6.1.2 ประเทศไทยจะกลายเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ในการให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ปัจจุบันประเทศไทยได้ถูกกล่าวหาจากนานาประเทศว่าเป็นแหล่งในการผลิตหนังสือเดินทางปลอมลำดับต้น ๆ ของโลก อันส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และอาจถูกประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ใช้มาตรการกีดกันทางการค้า เพื่อให้ประเทศไทยแสดงท่าทีและบทบาทในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การที่ประเทศไทยได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น เป็นการแสดงจุดยืนที่ชัดเจนของประเทศว่าตนมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทางอย่างแท้จริง ด้วยการที่ไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดข้ามชาติ รวมทั้งเป็นการแสดงว่าตนไม่มีส่วนในการช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ที่พักพิงแก่อาชญากรรมดังกล่าวตามที่บางประเทศได้ให้การกล่าวหาประเทศไทยไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ซึ่งเป็นอนุบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ อันเป็นการแสดงว่าประเทศไทยมีความจริงใจและจริงจังที่จะให้ความร่วมมือกับนานาประเทศ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในด้านบทบัญญัติกฎหมายและด้านอื่น ๆ เพื่อกำจัดอาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทางให้หมดสิ้นไป ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีในด้านอื่น ๆ และยังเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีของประเทศไทยสู่สายตาประชาคมชาวโลกอีกด้วย

4.6.1.3 การก่อให้เกิดความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจ

หนังสือเดินทางปลอมถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่อาชญากรในการกระทำความผิดอื่น ๆ ดังนั้น หนังสือเดินทางปลอมจึงเป็นที่ต้องการขององค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หนังสือเดินทางปลอมจึงมีราคาสูง ส่งผลให้อาชญากรได้รับเงินได้จากการกระทำความผิดเป็นจำนวน

มหาศาล และอาชญากรเหล่านั้นมักจะนำเงินใต้ตั้งกล่าวมาฟอกให้กลายเป็นเงินที่สะอาด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเงินใต้ที่ผิดกฎหมายเหล่านั้นเมื่อไหลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแล้ว จะหมุนเวียนแปรเปลี่ยนสภาพไปเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนในข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ เพราะมีเงินนอกระบบไหลเข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจ แต่ถ้าได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว จะสามารถนำมาตราการต่าง ๆ ที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นมาใช้เพื่อจัดการกับเงินใต้ที่ผิดกฎหมายเหล่านั้น ทำให้มีเงินที่ถูกกฎหมายเท่านั้นที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนการวางแผนนโยบาย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถเป็นศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศได้ ตลอดจนทำให้นานาประเทศมีความมั่นใจในระบบเศรษฐกิจและสถาบันการเงินของประเทศไทยมากขึ้น

4.6.1.4 การก่อให้เกิดการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายสำหรับลงโทษผู้กระทำความผิดปลอมหนังสือเดินทางโดยเฉพาะ มีเพียงแต่ประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนความผิดเกี่ยวกับเอกสารเท่านั้น ซึ่งหากเป็นหนังสือเดินทางของประเทศไทย จะมีความผิดบทเฉพาะตามมาตรา 265 แต่ถ้าเป็นหนังสือเดินทางของต่างประเทศ จะมีความผิดเพียงบททั่วไปตามมาตรา 264 ซึ่งโทษสำหรับความผิดทั้งสองกรณีค่อนข้างเบา และเป็นเพียงโทษทางอาญาที่เอาผิดได้แต่เพียงตัวผู้กระทำความผิด ไม่สามารถที่จะจัดการกับเงินใต้ที่มาจากการกระทำผิดกฎหมาย ทำให้อาชญากรสามารถที่จะนำเงินสกปรกเหล่านั้นไปประกอบอาชญากรรมขึ้นอีก ดังนั้น การที่กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำให้ประเทศไทยมีบทบัญญัติเฉพาะว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา และนำความผิดดังกล่าวมากำหนดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือพิเศษในการจัดการกับเงินใต้ อันเกิดจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าเงินนั้นจะถูกโอนไปที่ทอดหรือถูกเปลี่ยนสภาพไปแล้วก็ครั้งก็ตาม อันแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้านกฎหมายของประเทศไทย

4.6.2 ผลกระทบจากการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อหลายประการ ได้แก่

4.6.2.1 ผลกระทบต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย

การป้องกันและปราบปรามการปลอมหนังสือเดินทางย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐหลายฝ่าย และถ้าหากนักกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีบทบัญญัติให้สามารถนำมาตราการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปใช้กับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในกฎหมายอื่นได้ อาจทำให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน อันจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบก็เป็นได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว

4.6.2.2 ผลกระทบต่อประชาชน

การที่กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากจะดำเนินการเพื่อเหตุผลในการป้องกันและปราบปรามการปลอมหนังสือเดินทางแล้ว ยังเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ อันเป็นอนุบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และกำลังจะให้สัตยาบันในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยจึงมีภาระที่จะต้องบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับพิธีสารดังกล่าว เช่น การกำหนดให้การปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดอาญาและความผิดมูลฐานของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้น ในการดำเนินการดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการที่ประเทศไทยรับเอากฎหมายของประเทศตะวันตกมาเป็นแบบอย่างในการบัญญัติกฎหมายภายใน ซึ่งหากไม่กระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป และขาดการประชาสัมพันธ์กับประชาชนให้เข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ อย่างเพียงพอ จะทำให้ประชาชนชาวไทยมีอคติหรือกระแสต่อต้านบทบัญญัติของกฎหมายเนื่องจาก คิดว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินตามแบบอย่างประเทศตะวันตก หรือรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมากเกินไป ประชาชนก็จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อันส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่ประสบสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหวังไว้

4.6.2.3 ผลกระทบด้านสังคม

การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เป็นความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อาจทำให้มีกลุ่มบุคคลที่สูญเสียผลประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว ทำการต่อต้านไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจนหาวิธีการหลีกเลี่ยงหรือหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ได้รับประโยชน์เช่นเดิม ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวอาจกระทำการใดที่รบกวนความสงบสุขของสังคม จนทำให้ประเทศไทยได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงได้ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคนต้องให้ความร่วมมือกับรัฐในการสอดส่องดูแลสังคมให้เกิดความสงบสุข

4.6.2.4 ผลกระทบด้านการลงทุนในทางเศรษฐกิจ

การนำมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง อาจทำให้ประชาชน สถาบันการเงินมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ในกรณีที่ถูกคำตักเตือนที่จะทำธุรกรรมด้านการเงิน เจ้าหน้าที่ธนาคารอาจจะต้องทำการตรวจหนังสือเดินทางของลูกค้าอย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างจะใช้เวลา ดังนั้น หากภาครัฐขาดระบบการประชาสัมพันธ์ที่ดีเกี่ยวกับขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว จะทำให้นักลงทุนอาจเลือกที่จะลงทุนในประเทศอื่นที่ให้ผลตอบแทนเท่ากัน แต่มีกฎหมายหรือระเบียบขั้นตอนที่ยุงยากน้อยกว่าก็ได้ เนื่องจาก นักลงทุนอาจเกิดความเกรงกลัวว่าตนจะเสียเวลา เสียโอกาส และเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การประกอบอาชีพการมาได้มีการพัฒนารูปแบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นการดำเนินกิจการผิดกฎหมายแต่เพียงลำพังหรือรายย่อย มีรูปแบบการกระทำความผิดที่ไม่สลับซับซ้อน แต่ปัจจุบันการประกอบอาชีพการมาได้พัฒนากลายเป็นองค์กรอาชญากรรมที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการกระทำความผิดกฎหมาย มีการนำเทคโนโลยีอันทันสมัยมาใช้ในการกระทำความผิด มีการจัดลำดับการบังคับบัญชาและแบ่งหน้าที่มอบหมายงานกันเป็นทอด ๆ การดำเนินงานมีลักษณะปกปิดและรักษาความลับขององค์กร เพื่อตัดทอนความสัมพันธ์ที่โยงใยถึงกันภายในองค์กร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่หัวหน้าองค์กร ทำให้การสืบสวนสอบสวนและการแสวงหาพยานหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างยากลำบาก นอกจากนี้ลักษณะของธุรกิจมักจะอยู่ในรูปแบบธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อบังหน้าธุรกิจอันเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด สินค้าหนีภาษี การค้าหญิงค้าเด็ก การปลอมหนังสือเดินทาง เป็นต้น ส่งผลให้องค์กรอาชญากรรมเหล่านี้มีรายได้หมุนเวียนเป็นจำนวนมาก และจะนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเหล่านั้นเข้าสู่กระบวนการฟอกเงิน โดยการโอนหรือเปลี่ยนสภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ดูว่าเป็นสิ่งที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วจะนำไปใช้หล่อเลี้ยงการดำรงอยู่ขององค์กร รวมทั้งนำไปใช้เป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อ ๆ ไป ซึ่งทำให้เกิดวงจรอาชญากรรมที่ไม่มีวันสิ้นสุด อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนโดยรวมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ เมื่อโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคไร้พรมแดนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีอันทันสมัย องค์กรอาชญากรรมดังกล่าวก็ได้พัฒนารูปแบบจากเดิมที่กระทำความผิดอย่างมีขอบเขตอยู่ภายในประเทศเปลี่ยนเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ หรือเรียกว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงและแผ่ขยายขอบเขตความเสียหายอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

หนังสือเดินทางปลอม ไม่ว่าจะเป็นการปลอมในรูปแบบการปลอมหนังสือเดินทางทั้งเล่ม การปลอมโดยการแก้ไขข้อมูลหรือภาพถ่ายบางส่วน การปลอมโดยใช้ข้อมูลเป็นเท็จ หรือการปลอมโดยคัดลอกจากเอกสารจริง ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่อาชญากรใช้เพื่อก่ออาชญากรรมข้ามชาติ ได้สารพัดรูปแบบ เช่น การค้ายาเสพติด การค้าหญิงค้าเด็ก การลักลอบเข้าเมือง การก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงอย่างมหาศาล โดยการค้า

ยาเสพติดนั้น ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าจำนวนมากถูกทำลายด้วยยาเสพติด และกลายเป็นผู้ต้องขังที่ไม่มีอนาคต เป็นภาระต่อสังคมในระยะยาว การค้าหญิงค้าเด็กก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะติดเชื้อโรคเอดส์ (HIV/AIDS) ทำให้ต้องรับการรักษาอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง หมกกำลังใจในการทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพราะความเจ็บป่วย และตกเป็นภาระแก่รัฐ ญาติพี่น้องและครอบครัวในการดูแลรักษา การลักลอบนำคนต่างด้าวเข้าเมืองก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจาก บุคคลต่างด้าวจำนวนมากได้เป็นพาหะของโรคติดต่อต่าง ๆ เช่น ไข้มาเลเลีย โรคเท้าช้าง โรคเอดส์ กามโรค และวัณโรค เป็นต้น รวมทั้งอาจเข้ามาก่ออาชญากรรมที่เป็นการทำลายความสงบสุขอันดีในประเทศด้วย นอกจากนี้ การที่หนังสือเดินทางปลอมถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการก่อการร้ายข้ามชาติ ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของคนทั้งชาติ ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะหวาดกลัว อันเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติอย่างรุนแรง

จากผลกระทบของอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง ทำให้นานาประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แม้บางประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ได้มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางไว้ โดยเฉพาะ เพื่อลงโทษผู้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับหนังสือเดินทาง แต่ก็ยังไม่สามารถลดจำนวนอาชญากรรมดังกล่าวลงได้ เนื่องจาก อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้ตอบแทนจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมหาศาล องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ทำการปลอมหนังสือเดินทางก็จะนำเงินได้ที่มีขอบด้วยกฎหมายเหล่านั้น มาผ่านกระบวนการฟอกเงินให้กลายเป็นเงินที่ขอบด้วยกฎหมาย โดยผ่านการฝาก โอน หรือถอนผ่านทางธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงิน การจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจที่ถูกกฎหมายบังหน้าธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น เมื่อเงินได้เหล่านี้ถูกทำให้เหมือนกับเป็นเงินได้ที่ขอบด้วยกฎหมายแล้ว อาชญากรก็จะนำเงินได้เหล่านั้นไปใช้เป็นตัวหนุนในการก่ออาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ อีกต่อไป ทำให้เกิดวงจรการประกอบอาชญากรรมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ดังนั้น นานาประเทศจึงได้แสวงหาวิธีการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าว โดยการเข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และต่อมาได้มีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาดังกล่าวจำนวน 3 ฉบับ คือ พิธีสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ และพิธีสารต่อต้านการผลิตและลักลอบค้าอาวุธชิ้นส่วนอุปกรณ์และเครื่องกระสุนโดยผิดกฎหมาย ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางนั้น คือ พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเลและทางอากาศ โดยมีบทบัญญัติที่เป็นมาตรการบังคับให้รัฐภาคีจำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดให้การผลิตเอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตน

ปลอมและการจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารปลอมเป็นความผิดอาญา (ข้อ 6 (ข)) อันมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น และมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี เพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว รวมทั้งมุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นที่ถูกลักลอบขน ดังนั้น ประเทศใดที่เป็นภาคีสมาชิกแห่งพิธีสารดังกล่าวจะต้องดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายใน หากว่าบทบัญญัติในเรื่องนั้น ๆ มีอยู่แล้วแต่ไม่สอดคล้องกับมาตรการที่ถูกระบุไว้ในพิธีสาร หากเป็นกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ก็อาจมีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายภายในขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีมาตรการต่าง ๆ ตามที่พิธีสารได้กำหนดไว้ ซึ่งพิธีสารดังกล่าว นั้น ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีเรียบร้อยแล้ว และกำลังที่จะให้สัตยาบันในอนาคตอันใกล้

ประเทศไทยจัดว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง เนื่องจาก ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าพรมแดนแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติจึงหละหลวม อาชญากรส่วนใหญ่มักเดินทางเข้ามาในประเทศไทยในคราบนักท่องเที่ยว เพื่อเข้ามาประกอบธุรกิจต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมาย โดยอาศัยหนังสือเดินทางปลอมเป็นเครื่องมือในการเดินทางเข้าออกประเทศ และมีจำนวนอาชญากรไม่น้อยเช่นกันที่เดินทางเข้ามาปลอมหนังสือเดินทางในประเทศไทย แล้วนำไปจำหน่าย หรือจัดส่งไปให้แก่พรรคพวกของตนที่อยู่นอกประเทศ เพื่อใช้ก่ออาชญากรรมอย่างอื่นต่อไป ซึ่งสาเหตุสำคัญที่อาชญากรข้ามชาติเลือกที่จะใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งต้นทาง หรือทางผ่านในการใช้หนังสือเดินทางปลอม เพราะประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางโดยเฉพาะ เมื่ออาชญากรทำการปลอมหนังสือเดินทางในประเทศไทย หากเป็นกรณีการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศจะมีความผิดเพียงความผิดฐานปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าหากเป็นกรณีการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทยจะมีความผิดฐานปลอมเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 มีโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งโทษทั้งสองกรณีค่อนข้างเบาบางเกินไป หากนำมาเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่อาชญากรจะได้รับจากการกระทำความผิด นอกจากนี้การเตรียมการกระทำความผิด อาทิเช่น การครอบครองหนังสือเดินทางปลอมก็ไม่ใช่ความผิด แม้จะครอบครองจำนวนมากก็ตาม ทำให้ประเทศไทยมักถูกกล่าวหาจากนานาชาติว่าเป็นแหล่งสำคัญลำดับต้น ๆ ของโลกในการปลอมหนังสือเดินทาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์อันดีของประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดที่จะกำหนดให้ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดอาญาเฉพาะแยกต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม โทษตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ โทษริบทรัพย์สินนั้นก็ไม่ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวประสบความสำเร็จ

เนื่องจาก ไม่สามารถตัดวงจรเงินได้จากการกระทำความผิดได้อย่างเด็ดขาด เพราะกระบวนการที่จะไปสู่การริบทรัพย์สินจะมีขั้นตอนที่ยุ้งยาก ส่งผลให้ไม่สามารถริบทรัพย์สินหรือเงินได้ที่ได้จากการกระทำความผิดได้อย่างทันท่วงที อาชญากรก็ยังสามารที่จะนำเงินได้เหล่านั้นไปหมุนเวียนเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งต่อ ๆ ไปได้ไม่สิ้นสุด

กฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่สามารถตัดวงจรรายได้จากการกระทำความผิด เพื่อลดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องของอาชญากร คือ พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เนื่องจากมีมาตรการในการสกัดกั้นมิให้มีการเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย และผลจากการติดตามเส้นทางการโอน ยักย้ายเงิน ยังช่วยให้สามารถทราบตัวผู้กระทำความผิดได้โดยการจับจุดการโอนเงินสกปรกมาเป็นจุดเริ่มต้นของการสืบสวนสอบสวนค้นหาการโอนยักย้ายเงินเรื่อยไป จนถึงต้นตอของเงินเหล่านั้น และยังมีมาตรการริบทรัพย์สินที่แตกต่างจากมาตรการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา โดยการนำมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้บังคับ กล่าวคือ ไม่ต้องมีการพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัยเสียก่อน จึงจะดำเนินการริบทรัพย์สินนั้นได้ ถึงแม้ว่าจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไม่ได้ แต่หากมีเหตุอันควรสงสัย เงินหรือทรัพย์สินนั้นก็ถูกริบ โดยที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเงินหรือทรัพย์สินนั้น จะเป็นคนพิสูจน์แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ต้องสงสัยนั่นเอง ซึ่งในการใช้มาตรการต่าง ๆ กับทรัพย์สินใด ๆ ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติข้างต้น แต่ความผิดมูลฐานที่มีในปัจจุบันนั้น ถือว่ามีจำนวนน้อยเกินไป ไม่ครอบคลุมถึงความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง ทำให้ไม่สอดคล้องกันเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมาจึงไม่อาจช่วยให้อาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทางลดน้อยลงหรือหมดไปได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงสมควรที่จะต้องกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามอาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยประสบปัญหาจากอาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทาง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวอย่างเร่งด่วน โดยจะต้องนำมาตรการด้านกฎหมายและด้านอื่น ๆ มาใช้ควบคู่กัน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่สังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ

1. ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางจัดว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากการขาดมาตรการที่เหมาะสมในการสกัดกั้นการกระทำความผิดดังกล่าว จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะหามาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมาบังคับใช้ต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง เพื่อมุ่งส่งเสริมส่วนที่บกพร่องของกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดให้มีความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางในประมวลกฎหมายอาญา

ในปัจจุบันการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ซึ่งมีบทลงโทษที่ไม่รุนแรง และมีความแตกต่างกันระหว่างการปลอมหนังสือเดินทางของประเทศไทย ที่มีความผิดฐานปลอมเอกสารราชการ และการปลอมหนังสือเดินทางของต่างประเทศ ที่มีความผิดฐานปลอมเอกสารทั่วไป ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดให้มีความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดอาญาเฉพาะ แยกออกมาต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดให้มีความผิดที่รุนแรงกว่า ซึ่งจะส่งผลดีในการข่มขู่ (Deterrent) ผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดดังกล่าว โดยควรกำหนดให้มีบทบัญญัติดังต่อไปนี้

- (1) บทนิยามของคำว่า “หนังสือเดินทาง”
- (2) ความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง
- (3) ความผิดฐานจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม
- (4) ความผิดฐานใช้ หรืออ้างหนังสือเดินทางปลอม
- (5) ความผิดฐานมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ในครอบครอง
- (6) การเพิ่มความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดประเภทหนึ่งในมาตรา 8

1.2 การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้เพียง 8 มูลฐานเท่านั้น ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยเกินไปไม่สอดคล้องกันเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่อาจบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางได้ เนื่องจากอาชญากรรมดังกล่าวไม่ได้ถูกกำหนดเป็นความผิดมูลฐาน ทั้งที่มีความจำเป็นในการกำหนดความผิดมูลฐานดังกล่าว ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อที่จะนำมาตราทางกฎหมายของกฎหมายข้างต้นมาบังคับใช้กับอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง โดยมาตรการที่จะนำมาใช้ได้แก่ มาตรการทางอาญาเรื่องผู้ช่วยเหลือสนับสนุน ผู้สมคบ มาตรการในการสืบข้อมูลที่ทันสมัย อาทิเช่น การดักฟัง อันเป็นมาตรการที่เหมาะสมในการสืบสวนการกระทำความผิดในลักษณะเครือข่ายองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มาตรการทางทรัพย์สิน คือ หลักริบทรัพย์สินทางแพ่ง โดยใช้วิธีการผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลย นอกจากนี้ยังมีมาตรการด้านการดำเนินคดีที่แยกคดีความผิดมูลฐานออกจากคดีความผิดฐานฟอกเงินอันมาจากความผิดมูลฐาน เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินที่จะทำการยึดนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และหากเน้นเข้าไป ทรัพย์สินดังกล่าวอาจถูกยกย้ายถ่ายเทได้ หากศาลเห็นควรก็สามารถยึดอายัดทรัพย์สินดังกล่าวไว้ได้ และขอให้ผู้ที่อ้างเป็นเจ้าของมาพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินต่อไป

นอกจากนี้ ควรที่จะกำหนดรายละเอียดกรอบและลักษณะของความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางไว้ในกฎกระทรวง เนื่องจาก กฎกระทรวงเป็นกฎหมายที่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีขั้นตอนยุ่งยากเหมือนกฎหมายที่อยู่ในระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับสภาวการณ์ของสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยผู้เขียนเห็นว่า ควรเลือกลักษณะความผิดที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดมูลฐานทั้ง 4 ประการ คือ มีลักษณะเป็นขบวนการ เป็นความผิดที่ได้รับผลตอบแทนสูง มีลักษณะความผิดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และเป็นความผิดที่ยากต่อการจับกุมและดำเนินคดี ซึ่งได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

- (1) ความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง

- ขอหนังสือเดินทาง
- (2) ความผิดฐานแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จในการ
- เดินทางปลอม
- (3) ความผิดฐานจัดหา หรือจำหน่ายหนังสือ
- ความครอบครอง เพื่อจำหน่าย
- (4) ความผิดฐานมีหนังสือเดินทางปลอมไว้ใน

โดยมุ่งถึงการนำมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทางที่ได้กระทำโดย “นายทุนผู้ผลิตหนังสือเดินทาง” เนื่องจาก การกระทำข้างต้นของนายทุนผู้ผลิตหนังสือเดินทางดังกล่าว เป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการก่ออาชญากรรมร้ายแรงอย่างอื่นตามมา อันส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน นอกจากนี้ผู้ที่เป็นายทุนผู้ผลิตหนังสือเดินทางดังกล่าว จะเป็นผู้ที่ได้รับผลตอบแทนในรูปเงินหรือทรัพย์สินจากการทำความผิดเป็นจำนวนมากศาล และนำไปใช้หมุนเวียนในการก่ออาชญากรรมต่อไปอย่างไม่จบสิ้น กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากยิ่งต่อการป้องกันและปราบปราม ซึ่งไม่มีกฎหมายใดที่จะสามารถปราบปรามวงจรอาชญากรรมดังกล่าวได้

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

อาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางเป็นอาชญากรรมที่ยากยิ่งต่อการป้องกันและปราบปราม เนื่องจาก มักจะกระทำกันเป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม มีการใช้เทคโนโลยีการปลอมแปลงที่ทันสมัย ปกปิดการดำเนินการเป็นความลับ เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถสืบสาวหาตัวผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้น ในการดำเนินการป้องกันและปราบปราม นอกจากจะนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับแล้ว สมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาตรการอื่น ๆ มาใช้ควบคู่กัน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางประสบสัมฤทธิ์ผล ซึ่งผู้เขียนมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การส่งเสริมนโยบายด้านความมั่นคง

ภาครัฐควรที่จะให้น้ำหนักความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวควบคู่กับนโยบายด้านความมั่นคง โดยจะต้องให้นโยบายทั้งสองด้านพัฒนา ก้าวไปให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ อันส่งผลดีต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทำให้ชาวต่างชาติเลือกที่จะเข้ามาลงทุนหรือท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อให้เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ และทำให้การป้องกันอาชญากรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคง อย่างอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางให้ประสบผลสำเร็จ

2.2 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ เนื่องจากอาชญากรรมดังกล่าวมักกระทำโดยเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ที่มีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นความลับ ยากที่จะสืบหา พยานหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังไม่สามารถนำตัวผู้เสียหายมาฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ เนื่องจากการปลอมหนังสือเดินทางของรัฐต่างประเทศนั้น เป็นความผิดฐานปลอมเอกสาร ซึ่งเป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัว อันจำเป็นจะต้องมีตัวผู้เสียหายเป็นโจทก์ แต่สถานเอกอัครราชทูตของประเทศผู้เสียหายไม่ยอมสละสิทธิ์และการคุ้มครองทางทฤษฎี และไม่ร่วมมือในการส่งผู้แทนทางการทูตดังกล่าวเข้ามาร่วมเป็นโจทก์หรือผู้เสียหาย ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง ประเทศไทยจึงควรที่จะส่งเสริม และสนับสนุนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยการส่งผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปเจรจากับนานาประเทศ เพื่อความร่วมมือกันในการหาทางออกเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

2.3 การส่งเสริมระบบงานด้านข่าวกรอง

การที่ระบบงานด้านข่าวกรองของประเทศยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมปลอมหนังสือเดินทางได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงสมควรที่จะพัฒนาระบบงานด้านข่าวกรองทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากรที่มีความชำนาญการและรู้ถึงเรื่องการข่าวกรองโดยแท้ การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้ทันต่อการปลอมหนังสือเดินทางในปัจจุบัน ตลอดจนการประสานงานกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2.4 การปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคลากร

ภาครัฐควรมีการจัดระบบการบริหารงานบุคคลภายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทาง โดยการใช้บุคลากรให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงาน เพื่อเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ทัศนคติและความเชี่ยวชาญในสายงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการปลอมหนังสือเดินทางอย่างแท้จริง และจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านวิชาการและภาคปฏิบัติ โดยเมื่อเจ้าหน้าที่เหล่านี้มีความเชี่ยวชาญในระดับหนึ่งก็นำความรู้และประสบการณ์ที่ตนได้รับไปถ่ายทอดแก่เจ้าหน้าที่รุ่นหลัง เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญต่อไปอย่างไม่ขาดสาย นอกจากนี้ควรที่จะปลูกฝังจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ให้มีคุณธรรม ไม่ทำการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ โดยมีขอบ หรือกระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

2.5 การสร้างนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหนังสือเดินทาง

ในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทราบถึงหลักการเหตุผลและบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจอย่างท่องแท้และเพียงพอที่จะนำกฎหมายไปบังคับใช้ อันจะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนไม่เกิดอคติและกระแสดต่อต้าน ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทางเป็นไปในแนวทางเดียวกันและประสบสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหมาย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส.. กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการใหม่ในการปราบปรามยาเสพติด. ในเอกสารสรุปผลการสัมมนา เรื่องกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด (7-8 กรกฎาคม 2542) ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท.
- กานต์ คณิศุขเกษม. การเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการพนันเป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จีระวิชาการพิมพ์, 2547.
- คันฉัตร ปรีชาธเนศวร. ความจำเป็นในการกำหนดความผิดฐานองค์กรอาชญากรรมเป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- จารุวรรณ เรื่องสวัสดิพงศ์. การฟอกเงิน (Money Laundering). ตุลพาห 4 (กรกฎาคม – สิงหาคม 2537).
- จิตติ ดิงศภักดิ์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตยสภา, 2543.
- จิรนิติ หะวานนท์. มาตรการป้องกันการฟอกเงิน. ตุลพาห 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537).
- ชัยนันท์ แสงปุตตะ. กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ชัยรัตน์ ศักดิ์โกศล. การฟอกเงิน : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. รพีสาร 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538).
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เอกสารวิจัยส่วนบุคคลลักษณะวิชาการเมือง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่น 9 ประจำปี พ.ศ. 2539-2540 (อัดสำเนา).

- ญาดา กาศยปนันท์. ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ถาวร เชาว์วิฆาติ. การติดสติ๊กเกอร์วีซ่าปลอมลงในหนังสือเดินทางเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารราชการหรือไม่. วารสารอัยการ 20 (กุมภาพันธ์ 2540).
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. สิ่งที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. ในรวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542.
- นิกร เกตุกุล. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: Translators-at-Law.com, 2543.
- บัณฑิต ตุงคะเศรณี. การปราบปรามขบวนการปลอมหนังสือเดินทาง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2549. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- ปกรณ ปิติกุลตั้ง. การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรเป็นความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ประมวลกฎหมายอาญา
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์. การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา. กรณีต้องทำความเข้าใจเบื้องต้นในกฎหมายฟอกเงินของไทย. ดูลพาห 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2542).
- พิศวาท สุขธนพันธ์ และอุดม งามเมืองตั้ง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหากลลอบขนผู้ย้ายถิ่น (พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ. 2549.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้พื้นฐานกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ยงยุทธ ชารีสาร. ย่อตัวบทอาญา. 2. กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงเทพมหานคร พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2542.

ยุทธบูล ดิสสะมาน. เลขานุการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2549.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549

ระเบียบกระทรวงต่างประเทศว่าด้วยการออกหนังสือเดินทาง พ.ศ. 2548

วัชรพล ประสารราชกิจ. โลกาวัดกับความมั่นคงในความหมายใหม่. ในรายงานการสัมมนา โลกาวัดกับทิศทางการต่างประเทศของไทย (เมษายน 2544).

วันชัย รุจนวงศ์. ฝ่าองค์กรอาชญากรรม มะเร็งร้ายของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มติชน, 2548.

วิชัย ตันติกุลนันท์. คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร, 2543.

วาทีน คำทรงศรี. การฟอกเงิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณี “ความผิดมูลฐาน” ของประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย. วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 20. กรกฎาคม 2544.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. กฎหมายฟอกเงินกับความจำเป็นที่ต้องพิจารณา. ประชาชาติธุรกิจ (19-21 พฤษภาคม 2537).

วีระพงษ์ บุญโญภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

วีระพงษ์ บุญโญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

ศักดิ์ชัย ศักดิ์กุลวงศ์. มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษากรณีการสกัดการฟอกเงิน เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 36 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 6 , 2536-2537.

ศูนย์บริการข้อมูลทางกฎหมาย, สำนักเลขาธิการวุฒิสภา. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. สิงหาคม 2537 (อัดสำเนา).

สถิต ไพเราะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209-287. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, 2544.

สรารุช พิพัฒน์มโนมัย. การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการค้าบุหรี่เถื่อน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : คู่มือประชาชน. กรุงเทพฯ, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. รายงานประจำปี 2548.

กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2549.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาความมั่นคงแห่งชาติ. เอกสารในการสัมมนาเรื่องปัญหา

อาชญากรรมข้ามชาติ ณ โรงแรมดุสิตริゾート เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 23-25 มีนาคม 2543.

สหัส สิงหวิริยะ. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

สุป็น พูลพัฒน์. คำอธิบายกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2522.

สุรพล ไตรเวทย์. การฟอกเงินและกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน. วิทยสาร 2 (มกราคม-มีนาคม 2537).

สุรพล ไตรเวทย์. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบาย. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542.

สีหนาท ประยูรรัตน์. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

กรุงเทพฯ; ส.เอเชียเพลส, 2542.

สังสิทธิ์ นรินทรานุกร. ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตาม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. วสารกฎหมายศาล
แพ่ง 2 (ธันวาคม 2548).

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. ถาม – ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอก

เงิน. กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนัก
นายกรัฐมนตรี, 2542.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. ประเทศไทยได้เอะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.

กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจและการฟอกเงิน คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อัครพันธ์ สัปพันธ์. กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000

ภาษาอังกฤษ

Bank Secrecy Act, USA., 1970

Financial Transaction Reports Act, Australia, 1998

Forgery and Counterfeiting Act 1981

<http://www.ago.go.th>

<http://www.answers.com>

<http://www.aranimmigration.com>

<http://www.komchadluek.net>

<http://www.krisdika.go.th>

<http://www.mfa.go.th>

<http://www.mgronline.com>

<http://www.moj.go.th>

<http://www.national-anthems.net>

<http://www.thaipost.net>

<http://thairath.com>

<http://www.uninfo.state.gov>

Lloyd Martin. *The Passport: The History of Man's Most Traveled Document*. Stroud

UK: Sutton Publishing, 2003.

Money Laundering Control Act, USA., 1986

Nation Crime Authority. *Taken to the Cleaners: Money Laundering in Australia Volume*

One. Australia : Craft Printing Industries Pty. Ltd., 1991

Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea, Air, Supplementing the

United Nations Convention against Transnational Organized Crime

United Nations Convention Against Transnational Organized Crime

US. Code

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถิติการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิด
ข้อหาการปลอมและใช้เอกสารราชการปลอม¹

สัญชาติ	เพศ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ม.ค. - ต.ค. 2549
จีน CHINESE	ชาย	57	32	44	75
	หญิง	54	32	35	40
พม่า PURMESE	ชาย	75	29	27	15
	หญิง	22	13	9	9
ลาว LAOTIAN	ชาย	7	3	7	2
	หญิง	7	2	127	2
กัมพูชา CAMBODIAN	ชาย	6	4	39	-
	หญิง	5	-	12	-
อินเดีย INDIAN	ชาย	32	12	1	15
	หญิง	-	1	10	1
บังกลาเทศ BANGLADESHI	ชาย	17	58	1	9
	หญิง	-	-	28	1
ปากีสถาน PAKISTANI	ชาย	54	15	1	8
	หญิง	1	-	5	-
เนปาล NEPALESE	ชาย	2	-	-	-
	หญิง	1	-	17	-
ศรีลังกา SRILANKA	ชาย	5	4	2	31
	หญิง	1	1	16	2
ไนจีเรีย NIGERIAN	ชาย	8	1	-	12
	หญิง	-	1	-	-
อัฟกานิสถาน AFGHANIS	ชาย	7	5	-	1
	หญิง	-	-	-	-
แอฟริกา AFERICAN	ชาย	-	-	1	-
	หญิง	-	-	-	-
แอลจีเรีย ALGERIA	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-

¹ ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, มกราคม 2546 - ตุลาคม 2549.

สัญชาติ	เพศ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ม.ค. - ต.ค. 2549
อเมริกา AMERICAN	ชาย	5	-	2	-
	หญิง	-	-	-	-
อังโกลา ANGOLAN	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
ออสเตรเลีย AUSTRALIAN	ชาย	3	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-
ออสเตรีย AUSTRIAN	ชาย	2	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
เบลเยียม BELGIAN	ชาย	3	-	2	-
	หญิง	-	-	-	-
บอตสวานา BOTSWANAN	ชาย	-	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-
อังกฤษ BRITISH	ชาย	16	3	2	-
	หญิง	3	-	-	-
ฮ่องกง HONG KONG	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
แคเมอรูน CAMEROON	ชาย	6	-	1	2
	หญิง	-	-	1	1
แคนาดา CANADIAN	ชาย	3	-	2	-
	หญิง	1	-	-	-
โคลัมเบีย COLUMBIAN	ชาย	-	-	-	-
	หญิง	-	1	-	-
คองโก CONGLESE	ชาย	4	-	6	11
	หญิง	-	-	-	1
คอสตาริกา COSTA RICAN	ชาย	-	-	-	1
	หญิง	-	-	-	-
สาธารณรัฐโครเอเชีย CROAT	ชาย	-	-	-	1
	หญิง	-	-	-	1
เนเธอร์แลนด์ DUTCH	ชาย	2	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-
อียิปต์ EGYPTIAN	ชาย	2	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-

สัญชาติ	เพศ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ม.ค. - ต.ค. 2549
ฝรั่งเศส FRENCH	ชาย	6	4	1	-
	หญิง	-	2	-	-
แกมเบีย GAMBIAN	ชาย	1	-	-	1
	หญิง	-	-	-	2
เยอรมัน GERMAN	ชาย	4	2	1	-
	หญิง	-	-	-	-
กานา GHANAAN	ชาย	3	2	-	2
	หญิง	-	-	-	-
กรีซ GREEK	ชาย	1	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-
กินี GUINEAN	ชาย	3	-	1	1
	หญิง	-	-	-	-
อินโดนีเซีย INDONESIAN	ชาย	-	-	7	3
	หญิง	1	-	5	-
อิหร่าน IRANIAN	ชาย	25	12	23	14
	หญิง	-	2	1	4
อิรัก IRAQI	ชาย	2	2	3	1
	หญิง	3	-	2	-
ไอร์แลนด์ IRISH	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	1	-	-	-
อิสราเอล ISRAELI	ชาย	3	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
อิตาลี ITALIAN	ชาย	1	1	1	1
	หญิง	1	-	-	-
ไอวอรีโคสต์ IVORY COAST	ชาย	3	2	-	-
	หญิง	-	-	-	-
ญี่ปุ่น JAPANESE	ชาย	10	3	2	-
	หญิง	-	-	-	-
จอร์แดน JORDANIAN	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
คีนยา KENYAN	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
เกาหลีใต้	ชาย	2	4	7	4

สัญชาติ	เพศ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ม.ค. - ต.ค. 2549
SOUTH KOREAN	หญิง	1	4	4	2
คีรีบาส KIRABATIAN	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
เลบานอน LEBANESE	ชาย	-	-	1	-
	หญิง	-	-	-	-
เลโซโท LESOTON	ชาย	2	1	1	-
	หญิง	-	-	-	-
ไลบีเรีย LIBERIAN	ชาย	2	3	-	2
	หญิง	-	-	-	-
มาลาวี MALAWIAN	ชาย	2	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
มาเลเซีย MALAYSIAN	ชาย	7	12	10	3
	หญิง	1	2	4	-
มาลี MALI	ชาย	1	-	-	2
	หญิง	-	-	-	-
เม็กซิโก MEXICAN	ชาย	2	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
โมร็อกโก MOROCCAN	ชาย	1	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-
มอริเชียส MAURITIAN	ชาย	-	-	-	1
	หญิง	-	-	-	-
นิวซีแลนด์ NEW ZEALANDER	ชาย	-	1	2	-
	หญิง	-	-	-	-
นอร์เวย์ NORWEGIAN	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์ PILIPINO	ชาย	6	1	7	2
	หญิง	6	2	1	3
โปรตุเกส PORTUGUESE	ชาย	-	1	-	-
	หญิง	-	-	-	-
รัสเซีย RUSSIAN	ชาย	-	-	-	-
	หญิง	1	-	-	-
เซเนกัล	ชาย	2	-	-	-

สัญชาติ	เพศ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ม.ค. - ต.ค. 2549
SENEGALESE	หญิง	-	-	-	-
สิงคโปร์	ชาย	4	2	3	2
SINGAPOEAN	หญิง	-	-	1	-
โซมาเลีย	ชาย	-	-	-	1
SOMALIAN	หญิง	-	-	-	-
สาธารณรัฐ แอฟริกาใต้	ชาย	6	4	7	2
SOUTH AFERICAN	หญิง	-	-	2	-
สเปน	ชาย	5	-	-	-
SPANISH	หญิง	-	-	-	-
สวาฮีแลนด์	ชาย	1	1	-	-
SWAHILI	หญิง	-	-	-	-
สวีเดน	ชาย	3	-	-	-
SWEDISH	หญิง	-	-	-	-
สวิตเซอร์แลนด์	ชาย	1	-	-	-
SWISS	หญิง	-	-	-	-
ไร้สัญชาติ	ชาย	12	2	-	3
STATELESS	หญิง	6	-	-	-
สาธารณรัฐสโลเวเนีย	ชาย	1	-	-	-
SLOVENE	หญิง	-	-	-	-
ไต้หวัน	ชาย	3	1	1	1
TAIWANESE	หญิง	-	-	-	-
แทนซาเนีย	ชาย	1	-	-	1
TANZANIAN	หญิง	-	-	-	-
ไทย	ชาย	3	1	15	13
THAI	หญิง	-	-	22	19
โตโก	ชาย	-	1	-	-
TOGO	หญิง	-	-	-	-
ตุรกี	ชาย	2	5	-	2
TURKISH	หญิง	-	-	-	-
ไม่ทราบสัญชาติ	ชาย	12	12	3	1
UNKNOWN	หญิง	5	-	-	-

สัญชาติ	เพศ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ม.ค. - ต.ค. 2549
เวียดนาม VIETNAMESE	ชาย	-	-	1	8
	หญิง	10	-	2	3
โรดิเชีย / ซิมบาวี ZIMBABWEAN	ชาย	1	-	-	-
	หญิง	-	-	-	-
รวม		596	315	573	345

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ. 2542

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2542

เป็นปีที่ 54 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 35 มาตรา 37 มาตรา 48 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการ

กิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

“ธุรกรรม” หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการใด ๆ กับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

“ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่า ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไปจากการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

(1) ธนาคารแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และธนาคารตามที่ได้มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

(2) บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(3) บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

(4) บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

(5) สหกรณ์ออมทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือ

(6) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ **“เลขาธิการ”** หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

“รองเลขาธิการ” หมายความว่า รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 5 ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา 6 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 7 ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(1) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

(2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ฟ่านัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่ กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา 8 ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา 9 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอก เงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้ สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวาง ของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่ บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

มาตรา 10 เจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือ หน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือ บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่า ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 11 กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 12 ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการ
 ชุกรกรม เลขานุการ รองเลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวล
 กฎหมายอาญา

หมวด 2

การรายงานและการแสดงตน

มาตรา 13 เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้อง
 รายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- (1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ
- (3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็

ตาม

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือ
 ยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินรายงาน
 ข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา 14 ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมใดที่ได้กระทำ
 ไปแล้วโดยมิได้มีการรายงานตามมาตรา 13 เป็นธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานตาม
 มาตรา 13 ให้สถาบันการเงินรายงานให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา 15 ให้สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดิน
 สาขา และสำนักงานที่ดินอำเภอ มีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่ามีการขอจด
 ทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณีและที่มี
 ลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) เมื่ออสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียน
 สิทธิและนิติกรรมเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่เป็นการโอนในทางมรดกให้แก่ทายาท
 โดยธรรม หรือ
- (3) เมื่อเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

มาตรา 16 ให้ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำ
 ธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน มีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงานใน

กรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการทำธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดหรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยในกรณีที่น่าสงสัยว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรือ อาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่ได้รายงานไปตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บุคคลดังกล่าวรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา 17 การรายงานตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 ให้เป็นไปตามแบบ ระยะเวลา หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 ธุรกรรมใดที่รัฐมนตรีเห็นสมควรให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงานตามมาตรา 13 มาตรา 15 และมาตรา 16 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 19 การรายงานตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 ซึ่งผู้รายงานกระทำโดยสุจริต หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชอบ

มาตรา 20 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว การแสดงตนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 21 การทำธุรกรรมตามมาตรา 13 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกรรมดังกล่าวด้วย ในกรณีที่ลูกค้าปฏิเสธที่จะทำบันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงเอง แล้วแจ้งให้สำนักงานทราบทันที บันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบ รายการ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 22 ให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนตามมาตรา 20 และบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 21 เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า หรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น แล้วแต่ที่กำหนดระยะเวลาใดจะยาวกว่า เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

มาตรา 23 บทบัญญัติในหมวดนี้มีให้ใช้บังคับแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย

หมวด 3

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรา 24 ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคณะหนึ่ง ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อธิบดีกรมการประกันภัย อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากร อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารไทย เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับเป็นกรรมการ และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในกรณีประธานกรรมการหรือกรรมการโดยตำแหน่งตามวรรคหนึ่งมีความจำเป็นไม่อาจมาประชุมกรรมการครั้งใด จะมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการมาประชุมแทนเฉพาะครั้งนั้นก็ได้

มาตรา 25 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามมาตรา 57
- (4) ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชน เกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (5) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (6) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา 26 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี นับแต่วันแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

มาตรา 27 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 26 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออกโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา 28 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

มาตรา 29 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม หากรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง

ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด เว้นแต่การวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา 49 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา 30 คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนคณะกรรมการก็ได้ และให้นำมาตรา 29 มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา 31 ให้กรรมการและอนุกรรมการได้รับค่าตอบแทนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด 4

คณะกรรมการธุรกรรม

มาตรา 32 ให้มีคณะกรรมการธุรกรรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วยเลขาธิการเป็นประธาน กรรมการ และผู้ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการธุรกรรมให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

กรรมการธุรกรรมซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการธุรกรรมที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ และให้นำมาตรา 27 และมาตรา 28 มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 27 (3) ให้กรรมการธุรกรรม ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการให้ออก

มาตรา 33 การประชุมของคณะกรรมการธุรกรรมให้นำมาตรา 29 มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา 34 ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
- (2) สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36
- (3) ดำเนินการตามมาตรา 48
- (4) เสนอรายงานผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อคณะกรรมการ
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 35 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสามวันทำการ ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่งไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

มาตรา 36 ในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสิบวันทำการ

มาตรา 37 เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36 แล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

มาตรา 38 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กรการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง แสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กรการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจให้เลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น

มาตรา 39 ให้กรรมการธุรกรรมได้รับคำตอบแทนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด 5

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรา 40 ให้จัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการธุรกรรมและปฏิบัติงานธุรการอื่น

- (2) รับรายงานการทำธุรกรรมที่ส่งให้ตามหมวด 2 และแจ้งตอบการรับรายงาน
- (3) เก็บรวบรวม ติดตาม ตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์รายงานและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม
- (4) เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (5) จัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษา และฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าว
- (6) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

มาตรา 41 ให้มีเลขาธิการ มีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงาน และให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ

มาตรา 42 ให้เลขาธิการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ

มาตรา 43 เลขาธิการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง หรือกฎหมาย
- (2) รับราชการในตำแหน่งรองเลขาธิการหรือเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญระดับไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่า
- (3) ไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐ
- (4) ไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายกัน หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วน บริษัท สถาบันการเงิน หรือประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่น หรือประกอบภารใด ๆ อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 44 เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว เลขาธิการซึ่งพ้นจากตำแหน่งแล้วจะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกไม่ได้

มาตรา 45 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระในมาตรา 44 แล้ว เลขาธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย

- (2) ล่าออก
- (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 43
- (4) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออก ตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ

มาตรา 46 ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ได้อีก

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะส่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

เมื่อศาลได้ส่งอนุญาตตามความในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับบัญชีข้อมูลทางการสื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้

มาตรา 47 ให้สำนักงานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีอย่างน้อยให้มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) รายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงาน
- (3) รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อสังเกตจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะ

ให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง พร้อมด้วยข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

หมวด 6

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา 48 ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด ที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้

ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ

มาตรา 49 ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ให้เลขานุการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขานุการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขานุการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขานุการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่ง กับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขานุการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียใน

ทรัพย์สิน ก็ให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้น ให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายของผู้ยื่นคำร้องที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ในความผิดมูลฐาน ให้เลขานุการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้น ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน

มาตรา 50 ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา 51 โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(2) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฏลสาธาณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฏลสาธาณะ

มาตรา 51 เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตาม มาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี

มาตรา 52 ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 50 วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 50 วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต

มาตรา 53 ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา 50 ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น หรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา 50 ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้

มาตรา 54 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 51 หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 55 หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 49 หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา 51 ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา 56 เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา 48 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 57 การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขานุการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 58 ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้น ตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 59 การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

หมวด 7

บทกำหนดโทษ

มาตรา 60 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 61 นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 62 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 16 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 35 หรือมาตรา 36 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา 63 ผู้ใดรายงานหรือแจ้งตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 16 หรือมาตรา 21 วรรคสอง โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 64 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานตามมาตรา 38 (1) หรือ (2) หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกตามมาตรา 38 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกระทำการใด ๆ ให้บุคคลอื่นล่วงรู้ข้อมูลที่เก็บรักษาไว้ตามมาตรา 38 วรรคสี่ เว้นแต่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมาย ต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 65 ผู้ใดยกย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเอกสารหรือบันทึก ข้อมูล หรือทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานยึดหรืออายัดไว้ หรือที่ตนรู้หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 66 ผู้ใดรู้หรืออาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ความลับดังกล่าวตั้งแต่เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ชวน หลีกภัย
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการ
อาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดนั้นมากกระทำในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำ
เงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การ
ปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปราม
การฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิด
ต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้
เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนด
มาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปวีณา จิรัฎฐติกร เกิดวันที่ 9 ธันวาคม 2525 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2547 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพนายความ รุ่นที่ 22 พ.ศ. 2547 สอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิตไทยจากสำนักอบรมการศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 58 ปีการศึกษา 2549 และเข้ารับการศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย